

ΠΕΛΕΚΑΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ



Ὡσπερ Πελεκάν, τετρωμένος τὴν πλευ-
ράν σου, Λόγε, σοὺς θανόντας παῖδας ἐ-
ζώωσας, ἐπιστάξας ζωτικούς αὐτοῖς κρουνοὺς.

Ἐκ τῶν ὁρθῶν τοῦ Μ. Σαββάτου.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἀγλ. Ζάννου	Χριστός γεννιέται	σελ. 1
Ι.Μ.Σ.	Τὸ ἄστρον τῆς μυστικῆς Βηθλεέμ	" 2
Δημ. Θεοδωρίδῃ	Παῖδρον νέον (ποίημα)	" 3
Βάν ντέρ Λέου	Παράδεισος χαμένος καὶ ξανακερδισμένος	" 4
Δημ. Θεοδωρίδῃ	Νοσταλγία (ποίημα)	" 5
Ρ. Ταγκόρ	Δεύτερη γέννηση	" 5
Ρ. Ταγκόρ	Κάθοδος	" 6
Ἀγλ. Ζάννου	Ἡ ἀληθινή Θεοσοφία	" 7
Μπλαίτς Πασκάλ	Ἀπὸ τοὺς "Στοχασμούς"	" 12
Ζάν Ζάκ Ρουσώ	Ἡ κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ κατάχρηση τῆς ἐξουσίας	" 13
Μωρίς Μαίτερλινκ	Χειμωνιάτικοι πόθοι (ποίημα)	" 13
Μωρίς Μαίτερλινκ	Ἡ βαθεῖα ζωὴ	" 14
Μωρίς Μαίτερλινκ	Φωτισμένα πάθη	" 15
Ι. Πολέμη	Ἡ νύχτα τοῦ Γενάρη (ποίημα)	" 16
Ἡ ἀπολογία τοῦ Καλλιόστρο		" 17
Ἀγλ. Ζάννου	Ἡ "Πάρσιφαλ" τοῦ Βάγκνερ	" 20
Μαρ. Οἰκονόμου	Ἡ παραβολὴ τοῦ Λέσινγκ γιὰ τὰ τρία δαχτυλίδια	" 26
Μ. Γκάντι	Ἀνεκτικότητα σημαίνει ἰσοτιμία τῶν θρησκειῶν	" 29
Καλ. Κουτσογιάννη	Ἡ Θεοσοφικὴ ἀνεξίθρησκεία	" 30
Ἄλντος Χάξλεϋ	Ἡ προαιώνια φιλοσοφία	" 31
Ἄν. Μπέζαντ	Ἡ βασικὴ ἐνότητα τῶν θρησκειῶν	" 34
Χεχάνα Σάπα	Ἡ πανταχοῦ παρουσία	" 36
Χεχάνα Σάπα	Ἀνεξάρτητα ἀπὸ φυλὴ	" 36
Τ. Βρατσάνου	Ὁ Θεὸς καὶ οἱ θεοὶ	" 37
Μπαχά'ου' Ἰλάχ	Ἡ θρησκεία τοῦ Θεοῦ	" 38
Χ.Τζ. Οὐέλς	Ἡ ἱστορία τοῦ Γκασουτάμα	" 39
Δημ. Θεοδωρίδῃ	Ὁ φονεύσεις	" 42
Εὐλ. Κουτσογιάννη	Κοινὰ ἀρχαὶ Θεοσοφίας καὶ Ἐνευματισμοῦ	" 45
Λεόν Ντενί	Ὁ θάνατος	" 47
Δημ. Θεοδωρίδῃ	Νανούρισμα (ποίημα)	" 51
Λότζ, Μάσιντζερ, Βαλα- ωρίτη, Παλαμᾶ	Σκέψεις γιὰ τὸ θάνατο	" 52
Καλ. Κουτσογιάννη	Ἡ ἐλευθερία τῆς θελήσεως	" 53
Γ. Τσουκαλᾶ	Μήνυμα (ποίημα)	" 55
Τζ. Μπέρναρ Σῶ	Μεταφυσικά	" 55
Ἀλπερτ' Αἰνστάϊν	Ἡ πικρὴ δμαρφη ἐμπειρία	" 56
Ἐκδόσεις "Θύρσος"		" 56



ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 26 (ΙΣΟΓΕΙΟΝ)

ΑΘΗΝΑΙ

Υπεύθυνος Συντάξεως Ἄγλ. Ζάννου Χαρ. Τρικούπη 26

Υπεύθυνος Τυπογραφείου Ν. Παναγόπουλος Ἄγ. Κωνσταντίνου 14

Διανέμεται Δωρεάν

Ἄριθ. Δελτίου 17 Χειμῶνας 1962-63

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ

Χριστούγεννα. Πέρα, ἐκεῖ μακριά, τ' ἀστέρι δείχνει τὸ δρόμο.

Πέρα, ἐκεῖ μακριά, οἱ ἄγγελοι τραγουδοῦνε.

Ἐκεῖ, μέσ στή σπηλιά, ὁ Χριστός γεννήθηκε. Γεννήθηκε, κ' ἡ

φύση τραγουδοῦνε κι ἔλα λάμπουν πιο πολύ στὸν ἥλιο τῆς Αὐγῆς.

Μαζί μέ τόν Χριστό κι ὁ ἥλιος γεννιέται καί πάλι.

Ὁ ἥλιος, τὸ Φῶς. Ὁ Χριστός, ἡ Ἀγάπη.

Τὸ ἀστέρι δείχνει τὸ δρόμο. Οἱ Μάγοι μέσ στή βαθειά σιωπή

προχωροῦνε. Νά ὁ δρόμος, κοίτα. Μέσ στή βαθειά σπηλιά ἡ Ἀγάπη γεννιέται.

Κοίτα τὸ δρόμο, φτάσε στό ἀπόκρυφο μυστήριο τῆς καρδιάσου.

Ὁ Θεὸς θεῖνός, ὁ Θεός - Χριστός κατέβηκε στή γῆ, ὁ Θεός - Χριστός μέσ στήν καρδιά γεννιέται.

Μέσ στό σκοτάδι τῆς σπηλιάς κοίτα πῶς λάμπει τ' ἀστρο, καί

νά, γιά δές: Τώρα ὁ ἥλιος ρίχνει τ' ὀλόχρυσό του φῶς.

Ὁ ἥλιος τῆς Ζωῆς μέσ στήν καρδιά μας ἀνατέλλει.

Ὁ Χριστός - Ἀγάπη κατέβηκε στή γῆ. Ὁ Χριστός - Ἀγάπη γε-

μῆ μέσ στήν καρδιά μας.

Ὁ ἄπείρητος Χιρὰ!.. Καί τώρα στήν καρδιά πῶς τραγουδοῦν οἱ

ἄγγελοι, κ' οἱ Μάγοι γονατίζουνε κ' ἐκστατικοί τὸ Θεῖο μυσ-

τήριο προσκυνῶνε.

Μέσ' ἀπ' τῆς νύχτας τὰ σκοτάδια γεννήθηκε τὸ Φῶς.

Μέσ' ἀπ' τὸ θάνατο ἀνάβλυσε ἡ Ζωή.

Μέσ' ἀπ' τὸν Πόνο ἡ Χιρὰ.

Μὴ φοβᾶσαι τὸ σκοτάδι, μὴ φοβᾶσαι τὸν Πόνο.

Μέσ στό σκοτάδι, μέσ στή σιωπή, μέσ στήν ὀδύνη γεννιέται τὸ

μυστήριο τῆς Ζωῆς.

Κατάλαβε τὸν πόνο τῆς καρδιάς σου.

Δές τὸν βαθύ σου ἐγωισμό. Τῆ μοναξιά σου κοίτα.

Νύχτα. Σκοτάδι. Σιωπή. Μόνος αντίλαλος τό κλάμα τῆς καρ-
διάς σου.

Μά νά, μιά ἀχτίδα πρωτολάμπει. "Ὁ θαῦμα θεϊκό. Ἄκους; Οἱ
ἄγγελοι ξυπνοῦν καί μέσ στή χαρρυγή πῶς τραγουδοῦν:

" Χριστός γεννιέται σήμερα "

Καί μέσα στῆς καρδιάς σου τῆ σπηλιά, ἡ Ἀγάπη, τῆς ζωῆς
ἡ μόνη Χαρά, γεννιέται.

Κ' ἔγινε τό κλάμα σου τραγούδι.

Ὁ Ἥλιος ἀχτιδοβολεῖ μέσ στό καινούργιο φῶς, κ' ἡ φύση ὁ-
λόγουρά σου ξύπνησε, πῆρε φυχή, κ' ὅλα γελοῦν καί χαίρονται στό
θεϊκό τό φῶς καί τό αἰώνιο τό τραγούδι τραγουδοῦν?

Ὁ Χριστός, τό φῶς, ἡ Ἀγάπη, ἡ Χαρά, ὅλα Ἐνα, μέσα στά βάθη
τῆς φυχῆς γεννήθηκαν.

Ἀδελφία, σκύψτε στήν καρδιά σας καί δεῖτε ἐκεῖ βαθειά πῶς
ὁ Χριστός γεννιέται.

Ἄγλ. Ζάννου

ΤΟ ΑΣΤΡΟΝ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ

Διψᾷ ἡ ἀύχμηρά γῆ τήν οὐρανίαν δρόσον.

Ἄναζητοῦσι τό φῶς οἱ ἐν τῇ σκοτιᾷ.

Τεῖνονται ὡς χεῖρες ἐναγωνίως δεομένων οἱ κλάδοι οἱ γυ-
μνοί. Ὑφοῦνται ὡς κλάδοι γυμνοί πρός τόν νεφροσκεπῆ χειμερινόν
οὐρανόν αἱ χεῖρες τῶν ἀπεγνωσμένων.

Καί ὅμως ὑπάρχει ἐν τῷ βάθει ἐνός ἐκάστου ἡ ἀστείρευτος
πηγή ἐξ ἧς ἀναβλύζει ἡ δρόσος τοῦ οὐρανοῦ, διότι ἐν τῷ βάθει
ἐνός ἐκάστου ὑπάρχει ὁ οὐρανός.

ὑπάρχει τό οὐράνιον ἕστρον τό φωτίζον τήν μακράν ὁδόν,
τήν ἄγουσαν πρός τό σπήλαιον, πρός τήν φάτνην ἔνθα συντελεῖ-
ται ἐν ἡμῖν ἡ γέννησις τῶν θεῶν δυνάμεων τῆς ἀγάπης.

Λάμπει ἀείποτε τό ἄστρον τῆς μυστικῆς Βηθλεέμ πρός νέον
ἄγον ἐκάστοτε σπήλαιον, πρός νέαν ἄγον ἐπί μᾶλλον καί μᾶλλον
ἔσωτέραν φάτνην.

Ἀπό καταβολῆς κόσμου λάμπει ἐν ἡμῖν καί λάμπει δι' ἡμῶν
πρός ἀλλήλους τό ἕστρον τῆς ἀγάπης, τό φωτίζον τά ἔσω καί ἀ-
περγαζόμενον τήν ἀπόκρυφον ἁρμονίαν τῶν ἐναντίων, τήν ἀέννα-
ον σύνθεσιν τῶν ἀντιθέτων, τήν εἰρήνην τοῦ Κυρίου.

I.M.S.



ΓΡΑ ΑΝΤΖΕΛΙΚΟ Η ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ

ΠΑΙΔΙΟΝ ΝΕΟΝ

Σάν τούς μάγους καί μεῖς
στό στρατί περπατᾶμε τῆς Ζήσης.

Μυριοχρόνιασε πιά τό ταξίδι μας
καί χωρίς "ὁδηγόν τόν λαμπρόν τόν ἀστέρα"
ποιός μπορεῖ νά μᾶς πεῖ ποῦ νά πᾶμε;

Καί στόν κόρφο μας πάντα κρατᾶμε
τόν χρυσό, τό λιβάνι, τῆ σμύρνα.

Τό ταξίδι μας καθημερνά
μέ γκαμηῆλες ξεκούραστες κάνουμε πάντα.

Ἀπ'τόν τόπο μας πότε μισέφαμε
τό ξεχάσαμε πιά.

Ποῦ τ'ἀστέρι τῆς ρότας μας
θά μᾶς δείξει τό τέλος τῆς στρατάς;

Τί θά δοῦμε σάν κάποτες φτάσουμε;

Σέ ποιό βρέφος θά πρέπει τά δῶρα νά δώσουμε;

Δέν τό ξέρομε.

Στά χαρτιά μας διαβάζουμε:

Στό "παιδίον τό νέον, τόν ἀπ'αἰώνων Θεόν".

Δημήτρης Θεοδωρίδης

Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ Ο ΧΑΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΞΑΝΑΚΕΡΑΙΣΜΕΝΟΣ

Ο άνθρωπος είναι στην ουσία θεϊκός. Σά γιός του Θεού πού είναι, συμμερίζεται τη φύση του Πατέρα του, παίρνει μέρος στη Θεϊκότητά Του. Η αληθινή λοιπόν κατοικία του ανθρώπου είναι ο κόσμος της Θεϊκότητας. Εκεί "ζώμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν". (1) από αιώνα σε αιώνα. Μέσα σ' αυτό τόν κόσμο τό δικό του τό 'Εγώ του ανθρώπου αφιερώνεται στις ιδιαίτερες του τίς ενέργειες. Ζεϊ ζωή γεμάτη χαρά καί λαμπρότητα, ζωή πού ξεπερνάει ό,τι μπορεί νά συλλάβει άνθρωπινος νοός. Έχει όμως νά μάθει ένα μάθημα, ν' αποκτήσει μιά πείρα πού απ' τό δικό του τόν κόσμο δέ μπορεί νά τοῦ δοθεῖ. Αυτό αναγκάζει τό 'Εγώ νά ξετυλίξει τη συνείδησή του στους κόσμους της έξωτερικης εκδήλωσης, όπου μαζί μέ τήν πολλαπλότητα βασιλεύει κ' η αντίθεση ανάμεσα στό "ἐγώ" καί στό "μή ἐγώ". Μονάχα ἐκεῖ μπορεί τό 'Εγώ χρησιμοποιώντας σώματα σχηματισμένα από τήν ὕλη αὐτοῦ τῶν κόσμων ν' αποκτήσει τήν αὐτοσυνείδηση, δηλαδή νά γνωρίσει τόν ἑαυτό του σάν ἄτομο χωριστό. Ο θεϊκός κόσμος, ἡ αληθινή κατοικία τοῦ 'Εγώ, εἶναι κόσμος ὅπου δέν ὑπάρχει τούτη ἡ διακριση ανάμεσα στό "ἐγώ" καί στό "μή ἐγώ". Τό κάθε μέρος αὐτουνοῦ τοῦ κόσμου ἔχει τή γνώση τήν παγκόσμια, τή γνώση πού ἀνήκει σ' ὅσόνουλο. Νά γιατί τή γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του, γνώση πού τοῦ χρειάζεται, δέ μπορεί τό 'Εγώ νά τήν ἀποκτήσει ἐκεῖ. Μονάχα στόν τριπλό τόν κόσμο τῆς έξωτερικῆς εκδήλωσης, στόν κόσμο τό φυσικό, στόν κόσμο τό θυμακό καί στόν κόσμο τό νοητικό, ἡ δυσαικότητα τοῦ ὑποκειμένου καί τοῦ αντικειμένου δείχνει τήν αναγκαιότητά της γιά τήν ἀπόχτηση τῆς αὐτοσυνείδησης. Γιά νά διδαχτεῖ λοιπόν ἀπλώνεται τό 'Εγώ στους έξωτερικούς κόσμους καί παίρνει ἀπό τήν ὕλη τους γιά νά φτιάξει σώματα δικά του. Εἶναι ἡ ἔξοδος τῆς ψυχῆς στους κόσμους τούς σκοτεινοῦς, πού συμβολικά τήν περιγράφει ἡ ἱστορία τῆς Γένεσης. Ο παράδεισος ὁ ἀρχικός δέν εἶναι κατάσταση πού μπορεί νά ἔχει διαρκεια, ὅσες κι ἂν εἶν' οἱ ὁμορφιές του, ὅσες κι ἂν εἶν' οἱ ἀρμονίες του. Η ψυχή πρέπει νά γευτεῖ τόν καρπό τοῦ δέντρου τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, τόν καρπό τῆς γνώσης, κι ἄς τόν πληρώσει μέ τόν παράδεισο. Σά νιώσει μέσα της ἡ ψυχή τόν πόθο νά γνωρίσει τούς κόσμους τούς ὕλικούς, ντόνεται μέ "ροῦχα ἀπό πετσά", φοράει σώματα φυσικά. Καί βρίσκεται τότε στήν ἀνάγκη νά ὑποταχτεῖ στίς συνθήκες τῆς ὕλικῆς ὑπαρξῆς. "Μέ πόνους γεννάει τά παιδιά της". Τό τέλος τούτης τῆς ἔξορίας τῆς μακρόχρονης εἶναι ἡ λύτρωση, ἡ ἀναγέννηση. Σ' αὐτή φτάνει ἡ ψυχή ἅμα ξαναβρεῖ τή γνώση τῆς δικιάς της τῆς θεϊκότητος, ἅμα γεννηθεῖ ὁ Χριστός μέσ στήν καρδιά τ' ἀνθρώπου. Τότε ξαναβρίσκει τόν παράδεισο ἡ ψυχή, μά

τούτη τή φορά μέ πλέρια συνείδηση. Τό 'Εγώ μέσ στό δικό του τόν κόσμο τό θεϊκό έχει στήν κατοχή του τούς καρπούς πού κέρ-
δισε από τήν κάθοδο τής ψυχῆς στούς ὑλικούς κόσμους.

Βάν ντέρ Λέου (J. J. van der Leeuw).
'Από τούς "Ἐξόριστους Θεούς". Μετ. Μαρ. Ο'ικονόμου.

Ν Ο Σ Τ Α Λ Γ Ι Α

Καί πῆρα τήν κατηγοριά
πῆγα στά κάτω τά χωριά.
Μέ μάτια βουρκωμένα
τήν ὁμορφιά παρᾶτησα
κ' ἐμίσησα στά ξένα.
Χῶρες πολλές περπάτησα
βιός καί σειρῆνες εἶδα,
δέν στάθηκα ν' παγίδα,
κρατιέμαι στήν ἐλπίδα.
Γιατί γροικῶ μέσ στήν καρδιά
Κάποιον νά μοῦ μιλάει.

"Ὅσο κι ἄν παραπάτησες,
τόν τόπο σου δέν ξέχασες,
τόν ὄρκο σου δέν πάτησες,
τήν πίστη σου δέν ἔχασες.
Θά ρθεις μιᾶ μέρα στήν παλιά
τήν ὁμορφιά σου πλάι".

Νά τήν πιστέψω τήν καρδιά;

Δημ. Θεοδωρίδης

ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΝΗΣΗ

Σύμφωνα μέ τίς θύπανισάντ τό κλειδί τής παγκόσμιας συν-
νείδησης βρῖσκεται μέσ στή συνείδηση τής ψυχῆς. Τό νά γνω-
ρίσει ὁ ἄνθρωπος τήν ψυχή του, μά ὄχι μέσ' ἀπό τό 'εγώ' του, εἶ-
ναι τό πρῶτο βῆμα πού θά κάνει γιά νά φτάσει στήν ὑπέροχη
λύτρωση. Μᾶς χρειάζεται νά ξέροουμε μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα πώς
εἴμαστε πνεῦμα. Αὐτή τή γνώση μπορούμε νά τήν ἀποκτήσουμε, ἄν
κυριαρχήσουμε τόν ἑαυτό μας, ἄν ὑψωθοῦμε πάνω ἀπό κάθε ἄλα-
ζονεῖα, ἀπό κάθε ὄρεξη, ἀπό κάθε φόβο, ἄν ξέροουμε πώς οἱ ὑλι-
κές ζημιές κι ὁ σωματικός θάνατος τίποτα δέ μπορούνε ν' ἀ-
φαιρέσουν ἀπ' τήν ἀλήθεια κι ἀπ' τό μεγαλεῖο τής ψυχῆς μας.
Ὅταν τό κλωσσοπούλι σπᾶει τήν ἐγκεντρική ἀπομόνωση τοῦ
ἀγροῦ του, ξέρει πώς τό ξερό τό τσόφλι πού τόσον καιρό τό
περιτύλιξε δέν ἀποτελοῦσε στ' ἀλήθεια μέρος τής ζωῆς του. Τό

τσόφλι εἶν' ἓνα πράμα νεκρὸ κι ἀνάπτυξη δὲν παίρνει. Δέ δίνει στοὺ πούλακι τῆ δυνατότητα νά δεῖ τὸ ἀπέθαντο Σύμπαν πού βρῆσκειται ἀπέξω. Ὅσο κι ἂν εἶναι τὸ τσόφλι βολικὰ τέλειο καί στοργυλεμένον, τὸ κλωσσοπούλι πρέπει νά τὸ χτυπήσει τὸ τσόφλι, νά τὸ σπάσει, γιὰ νά βγεῖ στοὺ λέρτερο τὸν ἀγέρα, στοὺ λεύτερο τὸ φῶς, γιὰ νά φτάσει σέ κείνο πού εἶναι γιὰ τὸ πουλί ὁ ὀλικός σκοπός τῆς ζωῆς. Σανσκριτικά τὸ πουλί τὸ λένε "δύο φορές γεννημένο". Κι αὐτὸ τ' ὄνομα δίνεται καί στόν ἄνθρωπο πού τὸ λιγότερο δώδεκα χρόνια συνέχεια ἀσκήθηκε στήν αὐτοκυριαρχία καί στή σκέψη τὴν εὐγενειακὰ. Στόν ἄνθρωπο πού ἀπό τούτη τὴν ἔκκτη βγῆκε μέ ἀνάγκες ἀπλές καί μέ ἀγνή καρδιά, ἔτοιμος ν' ἀναλάβει ὅλες τίς εὐθύνες τῆς ζωῆς μέ πνεῦμα πλατὺ κι ἀνυστερόβουλο. Πιστεύεται πὺς ὁ ἄνθρωπος αὐτός ξαναγεννήθηκε, πὺς βγαίνει ἀπὸ τὸ τυφλὸ τὸ περιτύλιγμα τοῦ ἐγὼ στή λέρτερη ζωὴ τῆς ψυχῆς, πὺς ἀπόκτησε ζωντανὴ σχέση μέ τὸν περιγυρὸ του, πὺς ἔγινε ἓνα μέ τὸ "ὄλο....

Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ. Ἀπὸ τῆ "Σαντάνα". Μετάφρ. Μαρ. Ο'κονόμου.

Κ Α Θ Ο Δ Ο Σ

Τὰ πράγματα στριμώχνονται καί δυνατὰ γελοῦνε στοῦ οὐρανοῦ τὰ πλάτη. Ἀπὸ τὸν ἄχό πού κάνουν οἱ φωνές τους κινεῖται ἡ προσοχὴ τῆς νόησης τοῦ ἀνθρώπου κι οἱ σκέψεις ἀνυπομονοῦν νά γίνουν παῖχτες καί αὐτές, μέρος νά πάρουνε στὰ χίλια δύο παιχνίδια πού στήνουνε κάθε στιγμὴ τὰ πράγματα.

Τὰ ὄνε ἰσά μας παρασέρνονται μέσ στὰ θολὰ νερά τοῦ ποταμοῦ πού λέγεται ἄοριστία. Τότες τὰ χέρια τους τεντώνονται ἀπεγνωσμένα γιὰ νά γραπώσουνε τὴ γῆ, τὸ χῶμα, καί στόν ἀγῶνα τους αὐτόν σκληραίνουνε γιὰ νά γενοῦνε πλίθες, πέτρες πού ἀπ' αὐτές θέ νά χτιστεῖ ἡ πόλη- ἄνθρωπος.

Σμάρια φωνές ἀπὸ τὰ περασμένα φτάνουνε ζητώντας μιὰν ἀπάντηση ἀπ' τίς στιγμές τίς ζωντανές, καί τὰ φτεροκοπήματά τους γεμίζουν τὸν ἀγέρα ἀφήνοντας σκιές τρεμάμενες.

Τῆς νόησης μας οἱ ἀκοίμητες οἱ σκέψεις ἀπαρτοῦνε τίς φωλιές τους καί πάνω ἀπὸ τὴν ἔρημο τῆ σκοτεινῆ πετοῦν μέ παθιασμένη δίψα γιὰ μορφές. Εἶναι προσκυνητές χωρὶς λαμπάδα καί λυχνάρι πού φάχνουνε νά βροῦνε τὴν ἀκτὴ τῆ φωτεινῆ ἕπου θέ νά βρεθοῦνε μέσ στὰ πράγματα.

Θά γητευτοῦν νά γίνουν στίχοι ποιητῆ, θά στεγαστοῦν σέ κέστρα πόλης πού ἀκόμα δὲν ἔσχεδιάστηκε, θά στρατευτοῦν νά πολεμήσουνε σέ μάχες πού ἀκόμα δὲ γινήκανε, θά προσκληθοῦν χέρι μέ χέρι ἐνωμένες νά φέρουνε στόν κόσμο τὴν εἰρήνη πού ἀκόμα περιμένεται.

Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ. Ἀπὸ τὸ "Δῶρο τοῦ ἀγαπημένου".
Λεύτερη ἀπόδ. Δημ. Θεοδωρίδη.

ΕΝΑΡΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1962-1963

Στις 16 Οκτωβρίου έγινε στη σάλα της Θ. Έν. Έναρξη τών εργασιών της περιόδου 1962-1963 μέ όμιλία της Διαχειρ. άδ. Άγλ. Ζάννου. Τήν όμιλία της τή δημοσιεύουμε παρακάτω.

Η ΑΛΗΘΙΝΗ ΘΕΟΣΟΦΙΑ

Μέ χαρά μαζευτήκαμε και πάλι έδώ σήμερα για ν' αρχίσουμε τις έργασίες μας. Μέ χαρά έρχόμαστε όλοι έμεις πού αγαπούμε τή Θεοσοφία κ' έρευνούμε τό βαθύτερο νόημα της ζωής. Γιατί, ή Θεοσοφία έξηγεϊ ποιά είναι αυτό τό βαθύτερο νόημα, ποιάς είναι ό προορισμός της ζωής μας. γιατί ζούμε, από πού ήρθαμε και πού πάμε. Θεοσοφία είναι ή έρευνα του άνθρώπου να βρει τήν Άλήθεια, τή Θεία Σοφία, καθώς κι όλη ή πείρα και τό βίωμα πού μάς διδάσκουν εκείνοι πού τή βρήκαν και ζούνε μέσα σ' αυτή. Θεοσοφία είναι ή μελέτη της Θείας Σοφίας πού βρίσκεται παντού, και μέσα στους νόμους του Σύμπαντος και μέσα στό κάθε τι πού ζει. Και στόν άνθρωπο και στό ζωο και στό φυτό και στό όρυκτό. Ετά πάντα. Δέν υπάρχει ζωή, δέν υπάρχει κίνηση και μορφή χωρίς να δονείται άπ' τή Δύναμη της Θείας Σοφίας. Και μέσα στό πιο μικρό χορταράκι και μέσα στις συμμετρικές γραμμές πού έχουν τά φύλλα ή τά πέταλα του λουλουδιού, ή οι νιφάδες του χιονιού. "Θεός άεί γεωμετρεί" είχε πει ό Πλάτων.

Βλέπομε τήν προσπάθεια του άνθρώπου πού αγωνίζεται να βρει τή Θεία Σοφία, τήν Τελειότητα, τήν Όμορφιά, τήν Άγάπη. Βλέπομε τους φωτισμένους "Υιούς του Θεού", τους Μεγάλους Μύστες, να ζούν τό θεϊκό τό βίωμα και να τό διδάσκουν στους άνθρώπους κ' έπειτα οι άνθρωποι άπ' τις διδασκαλίες αυτές να ερμηνεύουν τις Παγκόσμιες Θρησκείες. Βλέπομε τους φιλόσοφους να προσπαθούν κι αυτοί να λύσουν τό μυστήριο της ζωής και να καταλάβουν τό νόημα της, τους καλλιτέχνες να προσπαθούν να ερμηνεύσουν τήν Όμορφιά - πού είναι ή τέλεια εκδήλωση της Θεότητας, ή Παγκόσμια Αρμονία - και τους μεγάλους φιλόσοφους να προσφέρουν με τήν Άγάπη τους, με τή θυσία τους, τή ζωή τους όλόκληρη για τό καλό των άλλων. Όλοι αυτοί ζούνε τή Θεοσοφία κι ές μέν τό έξέρουν. Κι ήσοι ζούν και φάχνουν να βρουν τήν Τελειότητα, τήν Άλήθεια, ύστε ζούν και σιωπούν όλόγυρά τους τήν Όμορφιά και τήν Άγάπη είναι Θεόσοφοι. Άκόμα κι αν δέν γνωρίζουν τή Θεοσοφική διδασκαλία κι ούτε είναι μέλη σε κάποια Θεοσοφική όργάνωση.

Πρέπει όλοι μας να τό προσέξουμε πολύ αυτό, γιατί οι περισσότεροι από μάς δέν έξέρουν τί θα πει σ' αλήθεια Θεοσοφία. Στην πιο βαθειά της έννοια. Οι περισσότεροι από μάς νομίζουν πως Θεοσοφία είναι μονάχα ή Θεοσοφική διδασκαλία. Μα Θεοσοφία, όπως είπαμε, είναι τό βίωμα ή ή έρευνα της Θείας Σοφίας, είναι

ἡ Ἀρχαία Σοφία πού ὑπάγει ἀπ' τὰ πρῶτα χρόνια πού ὁ ἄνθρωπος ἤρχισε νά φάγνει καί νά προσπαθεῖ νά λύσει τὸ ἀπέραντο Μυστήριον τῆς Ζωῆς.

Ἡ Θεοσοφικὴ διδασκαλία διδάσκει ποιὸ εἶναι αὐτὸ τὸ νόημα τῆς ζωῆς, ποιὸ εἶναι οἱ παγκόσμιοι Νόμοι πού κυβεροῦν τὸ Σύμπαν, καθὼς καί τὴν ἰδιαίτερον προσωπικὴν μας ζωὴν, καί γι' αὐτὸ ἐρχόμαστε ἐδῶ, γιὰ νά μπορέσουμε νά φωτίσουμε τὸν νοῦν καί τὴν καρδιά μας, νά μπορέσουμε καί μετς ν' ἀνοίξουμε τὰ μάτια μας καί νά δοῦμε τὸ θεῖκό τὸ Μονοπάτι. Τὸ Μονοπάτι πού μετς τῆ δική μας προσπάθεια θεὸς μᾶς ὀδηγήσει στοῦ τέρατος τῆς περιορισμένης μας ζωῆς, δηλαδὴ στὴν Ἀπολύτωση, στὴν Ἀλήθεια.

Ἄλλὰ οἱ δρόμοι πού ὀδηγοῦν ἐκεῖ εἶναι πολλοί. Ἀμέτρητα τὰ μονοπάτια πού σακαφαλώνουν στοῦ Βουνό. Κι ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀνάλογα μετς τὴν δικιά του ἰδιοσυγκρασία, μετς τὸν δικὸν του χαρακτήρα, μετς τὸν δικὸν του ἰδιαίτερον τρόπο πού βλέπει τὰ πράγματα καί τὴν ζωὴν, παίρνει ἢ κι ἀνοίγει τὸ δικὸν του τὸ ἰδιαίτερον τὸ μονοπάτι. Κι ὅλα στὴν ἴδια τὴν Κορφή φτάνουνε. Ἡσο τεράστιο λάθος εἶναι ἐκεῖνός πού περπατᾷ στοῦ ἕνα μονοπατῆ νά νομίζει πῶς μόνο τὸ δικὸν του θεὸς τὸν φτάσει πιδ γρήγορα στοῦ σκοποῦ του, νά νομίζει πῶς μόνο αὐτὸς περπατᾷ στοῦ σωστὸν τὸν δρόμον καί πῶς κάθε ἄλλος δρόμος δέν ὀδηγεῖ σωστὰ ἢ εἶναι πιδ μακρὸς κι ἀργεῖ πιδ πολὺ νά φτάσει. Μὰ κάθε ἄνθρωπος πού πατᾷ στοῦ δικὸν του τὸν δρόμον, πού ἀνοίγει κι ἀγεβαίνει στοῦ δικὸν του τὸ ἰδιαίτερον τὸ μονοπάτι, ὅσο κι ἂν εἶναι διαφορετικὸ ἀπ' τ' ἄλλα, ποτέ νά μὴ φαντάζεται πῶς εἶναι τὸ πιδ ἴσιο καί τὸ πιδ γοργό. Ποτέ νά μὴ θελήσει νά μὴν κοιτάξει τ' ἄλλα, νά μὴν τὰ προσέξει, κι ἀκόμα πιδ πολὺ νά τὰ καταφρονέσει. Ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος γιὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὁ δογματισμός, ἢ προσκόλλησις, ἢ προκατάληψη. Γιατί δογματίζεται καί προσκολλίζεται ἐκεῖνός πού πιστεύει πῶς μονάχα ὁ δικὸς του ὁ δρόμος εἶναι ὁ σωστός. Κι αὐτὸς δέν μπορεῖ ποτέ νά εἶναι πραγματικὸς Θεόσοφος.

Θεόσοφος εἶναι ἐκεῖνός πού ὅλα τὰ ἐρευνᾷ, πού προσέχει καί μελετᾷ καί ὅλα τὰ φαινόμενα καί ὅλες τίς ἰδέες καί ὅ,τι τοῦ φαίνεται διαφορετικὸ ἢ καί ἀντίθετον ἀκόμα ἀπ' τίς δικές του τίς προσωπικὲς ἰδέες. Μελετᾷ τὴν κάθε ἀνθρώπινη σκέψιν καί προσπαθεῖ νά βρεῖ τὴν Ἀλήθειαν πού εἶναι κρυμμένη παντοῦ, καί δέν προσκολλιέται σὲ τίποτα, καί δέν δογματίζεται ἀπὸ τίποτα, καί εἶναι ἀνοιχτός, ἐλευθέρως κι ἀγκαλιάζει τὰ πάντα. Ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ ἀληθινὰ τίποτα δέν περιφρονεῖ, τίποτα δέν ἀποκλείει κι ἀπὸ τίποτα δέν χωρίζεται. Ξέρει πῶς ἀπ' τὴν πλάνην ξεκινᾷμε ὅλοι καί πῶς ἡ ζωὴ μας εἶναι σάν μιὰ Ἡραμίδα, πού κάτω εἶναι πιδ φαρδιά κι ὅσο πάει λεπταίνει ὅλο καί πιδ πολὺ. Μπορεῖ ἢ βᾶσιν τῆς νά εἶναι διαφορετικὴ ἀπ' τὴν κορφή τῆς, μὰ ἡ Ἡραμίδα εἶναι Μία. Ἔτσι κ' ἡ Ζωὴ εἶναι Μία, ἂν κ' οἱ ἐκδηλώσεις τῆς εἶναι πολλῆς, ἀπ' τίς πιδ πυκνῆς ὡς τίς πιδ λεπτῆς. Ἀπ' τὴν ἀγνοια φτάνουμε στὴ γνῶσιν, ἀπ' τὸ κακὸ στοῦ καλοῦ, ἀπ' τὸ

τό μίσος στην αγάπη, απ' τόν χωρισμό στην ένωση.
 Χωρισμός στ' αλήθεια δέν υπάρχει, αφού όλα είναι Ένα. Αλλά έμεϊς μέσα στην άγνοιά μας μέσα στον έγωκεντρισμό μας νιώθουμε σαν νάμαστε χωρισμένοι απ' τούς άλλους. Ο έγωκεντρισμός προκαλεϊ αυτή τήν αίσθηση του άπαιτητού χωρισμού. Κι αυτός μās κάνει νά φανταζόμαστε πώς μόνο ό δικός μας ό δρόμος είναι ό σωστός, πώς μόνο οι δικιές μας οι πίστεις και θεωρίες είναι οι αληθινές και πώς οι άλλες δέν είναι. Κ' έτσι ό άνθρωπος κλείνεται όλο και πιο πολύ μέσα σ' αυτόν τόν έγωκεντρισμό, μέσα στη στενότητα του νοϋ και τής καρδιάς του και τυφλωμένος δημιουργεί όλες τίς άναρίθμητες προκαταλήψεις, πώς δογματισμούς και τούς φανατισμούς. Όπως είπαμε, αυτός δέν μπορεί νά είναι αληθινός Θεόσοφος. Εκείνος πού έχει ελεύθερη κι άνοιχτή σκέψη θά μελετήσει τό κάθε τι και σύμφωνα μέ τή δικιά του άπροκατάληπτη κρίση θά παραδεχθεί ή θ' άπορρίξει γιά τόν έαυτό του ό,τι θεωρεί όρθό ή όχι. Είπαμε πώς ό κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός στην ενόησή του. Ό,τι είναι καλό γιά τόν ένα γιά τόν άλλο μπορεί νά μήν είναι. Κι όλοι μέσα απ' τόν περιορισμό μας αντικρίζουμε τήν πραγματικότητα από διαφορετική σκοπιά. Αλλά και τό όρθό μπορεί κανείς νά τό βρει και σέ θεωρίες πού ως τώρα ήταν αντίθετες απ' τίς δικές του. Πώς ό άνθρωπος θέλει νά κρατάει αυτό πού ως τώρα άγκαϋωσε και πίστευε και πόσο φοβάται τό καινούργιο. Γιατί ό,τι έμαθε ως τά τώρα τό έχει αγαπήσει και τόν ξεκουράζει, ένω κάτι πού δέν τό ξέρει, πού βάζει σέ κίνδυνο και σέ αντισυχία τόν νοϋ και τήν καρδιά του τόν κουράζει και δέν τό θέλει. Φοβάται νά μήν τοϋ σαλέψει ή νά μήν τοϋ γκρεμίσει τό όχι στέρεο διανοητικό του οίκοδόμημα. Αυτό είναι ή στάση του κωθροϋ, του ρουτινιέρικου νοϋ. Κι ό κωθρός άνθρωπος εύχαρστιέται μέ τό νά είναι ήσυχος και νά ζει μέσα στη συνήθεια, μέσα σ' όπι έμαθε ως τά τώρα. Κι αυτό τό έχει αγαπήσει και δέν τό θέλει νά τό χάσει. Φοβάται νά κοιτάξει τό άλλο, τό ξένο, τό καινούργιο. Μά Θεόσοφος δέν είναι εκείνος πού σταματά, πού κλείνει τά μάτια, πού σκλαβώνει τή σκέψη του και στενεύει τήν καρδιά του μονάχα μέ τό γνωστό του. Αληθινός Θεόσοφος είναι εκείνος πού ποτέ δέν σταματά, πού έχει πάντα άνοιχτά τά μάτια, πού έχει ελεύθερο κι άνοιχτό μυαλό, ελεύθερη και ζωντανή καρδιά και φέχνει νά βρει τό Άγνωστο. Θεόσοφος δέν είναι εκείνος πού περιορονεϊ τίς γνώμες των άλλων και δέν θέλει οϋτε καν νά τίς προσέξει, και κλείνει τ' αυτόιά νά μήν τίς άκούσει επειδή δέν τίς θεωρεί σύμφωνες μέ τίς δικιές του, αλλά εκείνος πού σέ β ε τ α ι τήν κάθε γνώμη, όσο κι αν είναι αντίθετη απ' τή δική του, και σύβει μέ προσοχή νά τήν άκούσει. Και πού τό ξέρει; Μέσα σ' αυτή τήν πιο αντίθετη γνώμη μπορεί ν' ανακαλύψει μιá καινούργια αλήθεια πού ως τώρα δέν τήν είχε προσέξει. Μέσα στην κάθε σκέψη, στην κάθε θεωρία, στην

κάθε διδασκαλία βρίσκεται και κάποια κρυμμένη αλήθεια. Μπορεί να είναι πιο μικρή ή πιο μεγάλη απ' τη δικιά του, αλλά απ' εκείνο και μόνο εξαρτάται να ανακαλύψει αν πραγματικά είναι πιο μικρή ή πιο μεγάλη απ' αυτή που πιστεύει ως τώρα. Και πόσες ακόμα παρεξηγήσεις γίνονται. Πόσες φορές νομίζουμε πως ο άλλος μάς λέγει μια διαφορετικιά αλήθεια απ' τη δικιά μας, αλλά επειδή ήταν έκφρασμένη με διαφορετικό τρόπο, γι' αυτό μάς φάνηκε διαφορετικιά. Ενώ στο βάθος της, στην ουσία της, ήταν όμοια με τη δικιά μας. Αλλά αλοίμονο στον άνθρωπο αν δεν προχωρεί ολοένα, αν δεν ανανεώνει τις σκέψεις του και δεν φάχνει να βρει τις πλάνες του, ακόμα και μέσα στις πιο αγαπημένες του σκέψεις, πιστείες, θεωρίες. Το νερό, αν μένει στάσιμο, μουχλιάζει. Το νερό που γοργά κυλά, που συνεχώς ανανεώνεται, μένει πάντα ζωντανό. Και ζωντανός είναι ο νοῦς εκείνος που ποτέ δεν σταματά και που ξέρει πως όσο ζει μέσα στον έγκλωβισμό του δεν μπορεί να είναι βέβαιος για τίποτα. Θάνατος βέβαιος για κάτι, μόνο αφού το σκεφθεί πάρα πολύ βαθιά, με όσο το δυνατό πιο άπροκατάληπτο κ' ελεύθερο νοῦ, πιο ανοιχτή και φωτεινή καρδιά.

Και τότε θα δει πως η πραγματικιά Αλήθεια βρίσκεται μέσα σ' όλες τις θρησκείες που δόθηκαν ως τώρα στον κόσμο και που ανάλογα με τον χρόνο και τον χώρο, δηλαδή με την εποχή και τον τόπο που δόθηκαν, φαίνονται διαφορετικιές ή μια απ' την άλλη. Θα δει πως η Αλήθεια βρίσκεται μέσα στις βαθιές διδασκαλίες και σκέψεις που έδωσαν οι μεγάλοι Διδάσκαλοι κ' οι μεγάλοι φιλόσοφοι στον κόσμο, πως βρίσκεται μέσα στους έκστατικούς πειραματισμούς των μυστικιστών, μέσα στις εμπειρικές ανακαλύψεις των αποκριστών, μέσα στα πραγματικά έργα τέχνης, και πιο πολύ ακόμα μέσα στην ανοιχτή καρδιά εκείνων που νιώθουν και ζουν την αληθινή αγάπη, την αληθινή αδελφότητα όλων των ανθρώπων. Αυτή είναι η αληθινή θεοσοφία.

Μά όλα αυτά μπορούν να εκφραστούν με τόσους και τόσους τρόπους, που να φαίνονται ακόμα αντίθετοι ο ένας απ' τον άλλο, αλλά στο βάθος, όλα ξέρει κάνας να τα δει καθαρά, βρίσκονται σε στενή αρμονική σύνθεση. Είναι σαν τις μεγάλες συναυλίες, που το κάθε όργανο είναι διαφορετικό, μά που όλα το ίδιο μουσικό θέμα αρμονικά εκφράζουν.

"Έτσι λοιπόν όλοι μας πρέπει να ακούμε και να μελετούμε το κάθε τι, κι αν μπορούσαμε, ακόμα κι όλες τις διδασκαλίες που έχουν δοθεί στον κόσμο, κι όχι μονάχα τη μια, που σε μάς είναι ή πιο γνωστή κ' ή πιο αγαπητή. Η θεοσοφία, όπως είπαμε, στην πιο πλατειά της έννοια, είναι στην ουσία τους όλες οι θρησκείες, όλες οι διδασκαλίες κι όλες οι βαθιές φιλοσοφίες. Είναι και η μελέτη του Αποκρισισμού, του Πνευματισμού και της Επιστήμης. Και θάνατος μεγάλο τό λάθος μας αν αποκλείσουμε κάτι απ' όλα αυτά. Όλα θα τα ακούμε και θα τα μελετούμε με βαθιά προσοχή, μά όπως είπαμε, σύμφωνα με τον δικό μας ελεύθερο νοῦ, αλλά θα τα δεχόμαστε για τον εαυτό μας κι άλλα όχι, χωρίς γι' αυτό να φοβόμαστε να τ' ακούμε ή να συγχιζόμαστε όταν δεν είναι σύμφωνα με τις δικές μας ιδέες. Δυστυχώς αυτό γίνεται πολύ συ-

χνά και βλέπομε ανθρώπους πού χρόνια δλόκληρα μελετοῦν τή Θεοσοφία, νά συγχίζονται ὅταν κάποιος ἐκφράσει μιὰ διαφορετικιά ἔποψη. Κι ἂν ἀκόμα ὁ ἄλλος ἔχει λάθος, Θεοσοφία χωρίς ἀνοχή ἢ πῶς νοεῖται; Πρέπει ν' ἀκοῦμε τό κάθε τί μέ σεβασμό και κατανόηση.

Ὁ σεβασμός κ' ἡ κατανόηση τοῦ ἄλλου ἔχουν πολύ πιό μεγάλη σημασία κι ἀξία ἀπ' ὅλες τίς θεωρίες μας, ὅσο σωστές κι ἂν εἶναι. Μπορεῖ νά πιστεύομε στή Μετενσάρκωση, στό Κάρμα και σ' ὅλες τίς Θεοσοφικές διδασκαλίες, μᾶ νά ἔχομε μιὰ στενή καρδιά ἢ ἕναν μικρό δογματικό νοῦ. Καί ἔχουν πολύ πιό μεγάλη ἀξία ἐκεῖνοι πού ἔχουν ἀνοιχτή καρδιά κ' ἐλεύθερο νοῦ - κι αὐτοί ζοῦν πραγματικά τή Θεοσοφία - κι ὅμως δέν ἔχουν ἰδέα οὔτε γιά τή Μετενσάρκωση οὔτε γιά τό Κάρμα.

Ἡ πράξη κάνει τόν ἀληθινό Θεόσοφο κ' ὄχι ἡ θεωρία. Ὁ πρῶτος σκοπός τῆς Θεοσοφικῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ Ἀδελφότητα κ' ἐπειτα ἔρχονται οἱ ἄλλοι. Καί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει Ἀδελφότητα χωρίς ἀνοχή, κατανόηση, ἀγάπη.

Αὐτή εἶναι ἡ γραμμή πού ἀκολουθεῖ ἡ Θεοσοφική Ἐνωση. Ἡ ἀγάπη, ἡ κατανόηση κι ὁ σεβασμός γιά κάθε ἰδέα, γιά κάθε διδασκαλία, κι ἕς νοῦς ἕως πῶς δέν εἶναι σύμφωνες μέ τή διζιά μας τή Θεοσοφική διδασκαλία.

Φυσικά ὅμως ἀνοχή, κατανόηση κι ἀγάπη δέν θά πεῖ κατ' ἀνάγκη και συνεργασία. Οὔτε και πῶς πρέπει νά κάνομε αὐτό πού θέλει, ὁ ἄλλος ὅταν δέν τό θεωροῦμε ὀρθό. Κατανόηση κι ἀγάπη δέν εἶναι οὔτε ἀδύναμος συναισθηματισμός πού ἀφησᾶ τόν νοῦ, οὔτε ἀδύναμη ὑποχώρηση πού ἀφησᾶ τό σωστό.

Δύο ἄνθρωποι πού τραβοῦν διαφορετικό δρόμο κ' ἔχουν διαφορετικιές ἀπόψεις μπορεῖ ν' ἀγαποῦν και νά σέβονται ὁ ἕνας τόν ἄλλο, ἀλλά ἕνα ἔργο δέν θά μπορέσει ποτέ νά προχωρήσει, νά ἐπιτύχει στόν προορισμό του, ἂν δέν ὑπάρχουν συντονισμένες προσπάθειες, ὁμοφωνία, κοινή κατεύθυνση. Οἱ ἀντιδράσεις, οἱ διαφορετικῆς γῶμης και πάνω ἀπ' ὅλα ἡ ἀνελεύθερη ἐκδήλωση, ἡ προσπάθεια τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἕνα πάνω στόν ἄλλο, δέν εἶναι δυνατό νά δώσουν στό ἔργο μιὰ ἀληθινή προώθηση, ἀλλά συνεχῶς θά δημιουργοῦνται προσκόμματα κ' ἐμπόδια.

Ἡ διάσπαση κατὰστρέφει τήν ἁρμονία. Καί χωρίς ἁρμονία ἐπιτυχία δέν γίνεται.

Αὐτό βέβαια δέν μᾶς ἐμποδίζει, ὅπως εἶπαμε, νά μελετοῦμε τήν Ἀλήθεια, πού ἐκδηλώνεται μέ μυρίους τρόπους.

Καί στίς ὀμίλλες πού γίνονται ἐδῶ, πρέπει ν' ἀκοῦμε ὅλες τίς ἀπόψεις μ' ἀνοιχτή κ' ἐλεύθερη σκέψη. Νά μήν ἔχομε οὔτε δογματισμό, οὔτε προσκόλλησή στίς δικιές μας ἀπόψεις κι οὔτε ἐχθρότητα γιά τίς ἀντίθετες ἢ ἀκόμα κι ἀμυντική στάση.

Πάνω ἀπ' ὅλα στέκει ἡ πνευματική ἐλευθερία. Χωρίς τήν ἀληθινή ἐλευθερία κανένα πνευματικό ἔργο δέν μπορεῖ νά ἐπιτύχει.

Ὅπως εἶπε ὁ μέγας Θεόσοφος Ἀσαντεῖλ, "Ὁ κάθε μελετητής πρέπει νά βρεῖ τή δική του Θεοσοφία, τή δική του γνώση τῆς ζωῆς".

Κι ὁ Γκάντι εἶχε πεῖ: "Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει τή δική του ἀλήθεια. Κ' οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν δικήν γιατί ἀκολουθοῦν τή δική τους ἀλήθεια, ἀλλά κ' ἐμεῖς ἔχομε τή δική μας. Ἐγώ εἶμαι Ἰνδός και

προσπαθῶ νά ἐλευθερώσω τά τετρακόσια ἑκατομμύρια τῶν συμπατρι-
ωτῶν μου. Κι ἐκολουθῶ τή δική μου ἀλήθεια χωρίς γι αὐτό νά μισῶ
τὴν ἀλήθεια τῶν Ἄγγλων".

"Ἔτσι καί κάθε ἀληθινός Θεόσοφος σάν τόν Γκάντι ν' ἀγαπᾷ καί
νά σέβεται τὴν ἀλήθεια τῶν ἄλλων, δίχως αὐτό νά τόν ἐμποδίζει νά
πιστεύει, καί νά ἐργάζεται καί νά δίνει τή ζωή του δλόκληρη, ὅ-
πως τὴν ἔδωσε κ' ἐκεῖνος, γιὰ τὴ δικιά του τὴν ἀλήθεια.

Ἐύχομαι ἡ χρονιά αὕτη νάναί γιὰ τὴ Θεοσοφικὴ Ἐνωσὴ μιὰ ἀ-
ληθινὴ Θεοσοφικὴ χρονιά.

Ἄγλ. Ζῆννου

ΠΑΣΚΑΛ, ΡΟΥΣΟ, ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΚ, ΠΟΛΕΜΗΣ

Μέ τὸ χειμνωιάτικο Δελτίο μας τὸ φετινὸ τελεῖται τὸ 1962
κ' ἔτσι τελειώνει κι ὁ γιορτασμός γιὰ τὰ τετρακόσια χρόνια ἀπὸ τὸ
θάνατο τοῦ Πασκάλ, γιὰ τὰ διακόσια πενήντα ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ
Ρουσό καί γιὰ τὰ ἑκατὸ ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Μαίτερλινκ καί τοῦ
Πολέμη. Δημοσιεύουμε καί σ' ἐτοῦτο τὸ Δελτίο μας κάτι ἀπ' τὸν κα-
θένα τους.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ "ΣΤΟΧΑΣΜΟΥΣ" ΤΟΥ ΠΑΣΚΑΛ

α) Γιὰ τὰ περασμένα καθόλου δέν πρέπει νά στενοχωριόμαστε, ἀ-
φοῦ τὸ μόνο πού ἔχουμε νά κάνουμε εἶναι νά λυπόμαστε γιὰ τὰ
σφάλματά μας. Μὰ ἀκόμα λιγότερο πρέπει νά ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τὸν
καιρὸ τὸ μελλοντικὸ, ἀφοῦ καθόλου δέ μας ἀφορᾷ χι ἀφοῦ ἴσως νά
μὴ φτάσουμε σ' αὐτόν ποτέ. Ὁ μόνος καιρὸς πού εἶναι στ' ἀλήθεια
δικός μας εἶναι ὁ καιρὸς ὁ τωρινός. Σ' αὐτὸ τὸν καιρὸ πρέπει νά
κατευθύνουμε τίς σκέψεις μας. Κι ὅμως ὁ κόσμος εἶναι τόσο ἀνή-
συχος πού ποτέ δέ σκέφτεται τὴ ζωὴ τὴν τωρινή καί τὴ στιγμὴ πού
ζεῖ. Ἄλλο δέ συλλογίζεται παρὰ τὴ στιγμὴ πού θά ζήσει (1). Ὁ Κυ-
ριος θέλησε νά μὴν ἀπλωθεῖ ἡ πρόνοιά μας πρὸ πέρα ἀπὸ τὴ μέρα
τὴ σημερινή. Αὐτὸ εἶναι τὸ σύννορον πού πρέπει νά κρατήσουμε καί
γιὰ τὴ σωτηρία μας καί γιὰ τὴν εὐτυχία μας (μέρ. Β' ἄρθρ. ιζ' κεφ. 29) (2).

β) Ὁ ἅγιος Λύγουστίνος μᾶς λέει, πῶς μέσα στὸν κάθε ἄνθρωπο ὑ-
πάρχει ἓνα φίδι, μιὰ Εὔα κ' ἓνας Ἀδάμ. Τὸ φίδι εἶναι οἱ αἰσθήσεις
μᾶς καί τὸ φυσικὸ μᾶς, ἡ Εὔα εἶναι ἡ ἀχόρταγὴ ὄρεξις κι ὁ Ἀδάμ
εἶναι ἡ λογική.

Ἡ φύση μᾶς ἀδιάκωπα μᾶς βάνει σέ πειρασμό, ἡ ἀχόρταγὴ ὄρεξις
ἐπιθυμεῖ συχνά. Μὰ ἡ ἀμαρτία δέ θά ἐχτελεστεῖ ἔν ἡ λογική δέ δώ-
σει τὴ συγκατάθεσή της (μέρ. Β' ἄρθρ. ιη' κεφ. 5).

Μετάφρ. Μαρ. Οἰκονόμου

(1). Σημ. μετ: Ἡ σημασία πού δίνει ὁ Πασκάλ στὴν τωρινὴ στιγμὴ
μᾶς θυμίζει ὅσα λέει ὁ Κρισναμούρτι γιὰ τὸ Τώρα (βλ. Δελτ. ΙΙ
σελ. 17).

(2). Σημ. μετ: "Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον".

Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

"Ας υποθέσουμε πώς η κατάχρηση της ελευθερίας είναι τόσο φυσικό να γίνει όσο και η κατάχρηση της εξουσίας. Μά θα υπάρχει πάντα τούτη η διαφορά. Η κατάχρηση της ελευθερίας κατανατίζει βλαβερή στο λαό που την κάνει. Και τιμωρώντας τον για τό λάθος του τον αναγκάζει να βρει γιατρεία." Έτσι σε τούτη τήν περίπτωση τό κακό που συμβαίνει είναι μία κρίση και τίποτα άλλο. Δέ μπορεί να γίνει μόνιμη κατάσταση. Όμως η κατάχρηση η της εξουσίας φέρνει βλάβη στο αδύνατο κι όχι στο δυνατό. Και γι' αυτό είναι από τή φύση της δίχως μέτρο, δίχως φρένο, δίχως όρια. Και δέ μπορεί παρά να καταλήξει στην καταστροφή εκείνου που τοῦ γίνεται αίσθητή.

('Από τά "Γράμματα από τό βουνό".
Μέρ. Α' γράμμα θ')
Μετάφρ. Μαρ. Οϊκονόμου

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟΙ ΠΟΘΟΙ

Κλαίω τά μαραμένα χείλη
πού δέ γνωρίσαν τά φίλιά,
κλαίω τούς πόθους πού άργοσβύσαν
χωρίς έκπλήρωση καμμιά.

Πάντα ή βροχή στον κάμπο πέρα!
Τό χιόνι πάντα έδω κοντά!
Ένώ στοῦ όνειρου μου τήν πόρτα
λύκοι μέ μάτια άστραφτερά

κυττάνε μέσ στην κουρασμένη
φυγή μου τό αίμα τών άρνιων,
πού χωρίς οϊκτο είχανε χύσει
στον πάγο άπάνω τών λιμνών.

Και τώρα μόνο τό φεγγάρι
σποράει μονότονο ένα φως
πάνω στη γλήη τοῦ φθινοπώρου
πού λιώνει ο πόθος μου ο βουβός.

Μωρίς Μαίτερλινκ. 'Από τά "Θερμικήπια"

Διασκευή Γιάννη Χατζίνη

Η ΒΑΘΕΙΑ ΖΩΗ

...Μέσα στην άπλη κι αναπόφευκτη καθημερινή πραγματικότητα κάθε άνθρωπος πρέπει να βρει έναν ιδιαίτερο τρόπο για να ζήσει μια ανώτερη ζωή. Και στη ζωή μας δεν υπάρχει πιο ωραίος σκοπός απ' αυτόν. Εκείνο που μας διακρίνει τόν ένα απ' τόν άλλο είναι οι σχέσεις που έχουμε με τό άπειρο. Ο ήρωας είναι ανώτερος απ' τόν μικρόψυχο που περπατάει δίπλα του, γιατί σε μια ορισμένη στιγμή της ύπαρξής του είχε πιο ζωντανή συνείδηση μιάς απ' αυτές τις σχέσεις. Αν είναι αλήθεια πώς η δημιουργία δεν σταματά στον άνθρωπο και πώς ανώτερα κι άόρατα όντα μας περιτριγυρίζουν, αυτά τά όντα είναι ανώτερα από μας γιατί έχουν σχέσεις με τό άπειρο που έμεϊς δεν μπορούμε ούτε καν να τις φανταστούμε.

Μπορούμε να πολλαπλασιάσομε αυτές τις σχέσεις. Στη ζωή κάθε άνθρωπου μιά μέρα ο ούρανός μοναχός του άνοιξε και σχεδόν πάντα αυτή τή στιγμή αρχίζει για τόν άνθρωπο η αληθινή πνευματική του ύπαρξη. Αυτή τή στιγμή δίχως άλλο σχηματίστηκε τό άόρατο και τό αϊώνιο πρόσωπο που δείχνουμε στους άγγελους και στις φυχές. Μά για τούς πιο πολλούς ανθρώπους ο ούρανός δεν άνοίγει έτσι παρά στην τύχη. Δεν έχουνε διαλέξει τό πρόσωπο που μ' αυτό μέσα στο άπειρο οι άγγελοι θα τούς αναγνωρίσουν, και δεν ξέρουνε να έξευγενίσουνε και να έξαγνίσουνε τά χαρακτηριστικά που γεννηθήκανε από μιά χαρά, από μιά λύπη, από έναν τρόμο, ή από μιά τυχαία σκέψη.

Γεννιόμαστε στ' αληθινά τή μέρα που για πρώτη φορά νιώθουμε πολύ βαθειά πώς στη ζωή υπάρχει κάτι τό φοβερό και τό αναπάντεχο. Μερικοί διαπιστώνουν ξαφνικά πώς είναι μοναχοί τούς κάτω απ' τόν ούρανό. Άλλοι δίνοντας ένα σιελ ή χύνοντας ένα δάκρυ αντιλαμβάνονται μέσα σε μιά στιγμή πώς "η πηγή του κάθε τί που είναι πιο καλό και πιο άγιο, απ' τό σύμπαν ως τόν Θεό, είναι κρυμμένη πίσω από μιά νύχτα γεμάτη άστέρια πολύ μακρινά", κ' ένας τρίτος είδε ένα θεϊκό χέρι ν' απλώνεται ανάμεσα στη χαρά του και στη δυστυχία του. Κ' ένας άλλος κατάλαβε πώς οι νεκροί έχουν δικήν. Ένας άλλος είχε συμπόνια, άλλος θαυμασμό κι άλλος φόβο. Πολύ συχνά δίχως να γίνει τίποτα τό έξαιρετικό...

...Πρέπει να είσαστε προσεκτικοί στις εβτυχισμένες στιγμές που ο ούρανός άνοίγει μες στη σιωπή κι όλοένα συνέχεια άνοίγει.

...Τά χαμόγελα όπως και τά δάκρυα άνοίγουν τις πόρτες ενός άλλου κόσμου...

...Η μεγάλη "ηθική προσωπικότητα" πάντα σφουρηλατιέται μέσα στα βάθη της ζωής, και τό ιδανικό όλο και μεγαλώνει κίρη στις άδιάκοπες "αποκαλύψεις της θεϊότητας". Κάθε άνθρωπος μπορεί να φτάσει πνευματικά στις κορυφές της άρετής και κάθε στιγμή ξέρει τί θα ήθελε να κάνει για να φερθεί σαν ήρωας ή σαν άγιος. Άλλά δεν είναι αυτό που έχει σημασία. Πρέπει η πνευματική άτμόσφαιρα να μεταμορφωθεί όλόγουρά μας σε τέτοιο βαθμό που να μειάζει με τήν άτμόσφαιρα που είχαν οι χῶρες της χρυσής εποχής (του Σβέντεμποργκ), που ο ήρας δεν άφηνε τό φέ-

να νά βγει απ' τὰ χαίλια. Τότε φτάνει μιά στιγμή πού τό παρα-
μικρό κακό πού θ' ήθελε κανείς νά κάνει πέφτει στά πόδια μας
σάν μιά μελυβένια μπάλα πάνω σ' έναν μπρούντζινο δίσκο, και
πού δίχως νά τό καταλάβομε σχεδόν όλα αλλάζουν και γίνονται
όμορφα, αγάπη κι ελπίδα. Μ' αὐτή ή άτμόσφαιρα τολγεί μόνο
έκεινους πού φροντίζουν ν' αερίζουν άρετά συχνά τή ζωή τους
μειανοίγοντας καμμιά φορά τίς πόρτες τοῦ άλλου κόσμου. Γιατί
τότε κοντά σ' αὐτές τίς πόρτες μπορεί κανείς νά δει. Κοντά σ'
αὐτές τίς πόρτες μπορεί ν' αγαπήσει. Γιατί τό ν' αγαπᾶς τόν "πλη-
σίον" σου δέν είναι μονάχα νά τοῦ τά δώσεις όλα, νά υπηρετή-
σεις, νά βοηθήσεις, νά περιθάλψεις τούς άλλους. Μπορεῖ νά μήν
εἶσαι οὔτε καλός, οὔτε ὡραῖος, οὔτε εὐγενικός, ακόμα και μέσα
στίς πιό μεγάλες θυσίες, και μιά ἀδελφή τοῦ έλεύς πού πεθαί-
νει στό προσκέφαλο τοῦ τυφικοῦ μπορεί νά έχει μνησικακή ψυ-
χή, μικρή, τιποτένια. Τό ν' αγαπᾶς τόν "πλησίον" σου μέσα στο στέ-
ρεα βάδη είναι τό ν' αγαπᾶς τό αἰώνιο πού ὑπάρχει μέσα του,
γιατί ό "πλησίον" πιό πολύ απ' όλα μᾶς φέρνει πιό κοντά στόν
θεό, δηλαδή σ' ότι πιό αγνό και καλό ὑπάρχει στόν άνθρωπο και
μονάχα μέ τό νά μένετε πάντα δίπλα στίς πόρτες πού σᾶς εἶπα
προωύτερα, θ' ἀνακαλύψετε τή θειότητα μέσ στίς ψυχές. Και τότε
θᾶ μπορέσετε νά πεῖτε σάν τόν Ἰωάννη-Παῦλο: "Όταν θέλω ν' α-
γαπήσω πολύ βαθεῖά ἔνα αγαπητό πρόσωπο και νά τοῦ συγχωρέσω
τό κάθε τί, δέν ἔχω παρᾶ νά τό κοιτάξω για λίγη ὥρα μέσα στή
σιωπή". Πρέπει νά μάθομε νά βλέπομε, για νά μάθομε ν' αγαποῦμε.
... Τό νᾶναι κανείς καλός μπορεί νά είναι τό νά βροίσκεται
μέσα σέ κάποιο φῶς κι ὅλοι νά βροίσκονται μέσ στα σκοτάδια.
Νά γιατί χρειάζεται νά προσπαθεῖ κανείς γά ὑψώσει τή ζωή του
και νά τείνει πρός τίς κορφές ὅπου τοῦ είναι πιά αδύνατο νά
κάνει τό κακό. Νά γιατί χρειάζεται νά συνηθίσει τό μάτι του
νά βλέπει τά γεγονότα και τούς ανθρώπους μέσα σέ μιά θειική
άτμόσφαιρα.

Μωρίς Μαίτερλινκ. Ἀποσπάσματα από τό δοκίμιο
"Ἡ βαθεῖά ζωή" τῆς συλλογῆς "Ὁ θησαυρός τῶν
ταπεινῶν". Μετάφρ. Ἀγλ. Ζάννου

ΦΩΤΙΣΜΕΝΑ ΠΑΘΗ

Τό ζήτημα δέν είναι νά μήν ἔχουμε πάθη, βίτσια, ελαττώμα-
τα. Αὐτό εἶν' αδύνατο ὅσο εἴμαστε ἄνθρωποι και ζοῦμε ἐνάμα σα
σέ ἄνθρώπους, ἀφοῦ κάνουμε τό λάθος νά ὀνομάζουμε πάθος βί-
ταιο ή ελαττωμα ή, τι ἀποτελεῖ τό φόντο τῆς ἀνθρώπινης φύσης.
Τό ζήτημα είναι νά ἔξορουμε κείνα πού ἔχουμε, νά ἔξορουμε ὡς
και τίς λεπτομέρειές τους και τά μυστικά τους. Και νά βλέ-
πομε τήν ἐνέργειά τους ἀπό τόσο φηλά πού νά μπορούμε νά τά
κοιτάμε δίχως νά φοβόμαστε μή μᾶς βάλουνε κάτω ή μήν ξεφύ-
γουν απ' τόν έλεγχο μας και πᾶν ἀσυλλόγιστα και βλάφουν ἔμας
ή τούς γύρω μας.

Μόλις δεῖς ἀπό τέτοιο ὄφος τά ἐνστιχτά σου νά ἐνεργοῦν,
άκομα και τά κατώτερα, ακόμα και τά πιό ἐγωιστικά φτάνει νά
μήν εἶσαι θεληματικά κακός κ' εἶναι δύσκολο νά εἶσαι ὅταν ὁ
νοῦς ἀποχτήσει τή διαύγεια και τή δύναμη πού εἶν' ἀπαραίτη -

τες για τούτη τήν παρατηρητικότητα - μόλις έτσι τὰ δεῖς νά λειτουργοῦνε, γίνονται ἄβλαβα σάν παιδάκια πού ἡ μάνα τους κι ὁ πατέρας τους τὰ ἔχουνε κοντά τους καί τὰ ἐπιβλέπουνε. Μπορεῖ καί νά τὰ χάσεις για μιὰ στιγμή ἀπό μπροστά σου, μπορεῖ καί νά ξεχάσεις λίγη ὥρα νά τὰ ἐπιβλέπεις. Ἀσήμαντο θά εἶναι τό κακό πού ἴσως νά κάνουνε. Γιατί ἡ ὑποχρέωση πού θάχουνε νά τό διορθώσουν αὐτό τό κακό εἶναι φυσικό νά τὰ ἀναγκάζει νά εἶναι προσεχτικά. Κ' ἔτσι χάνουνε τή συνήθεια νά βλάπτουνε.

Μωρίς Μαίτεριλινκ. Ἀπό τό δοκίμιο "Ἡ εἰλικρίνεια"
τῆς συλλογῆς "Ὁ διπλός κῆπος". Μετάφρ. Μαρίας Οἰκονόμου

ΝΥΧΤΑ ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ

Ἡ παγωμένη νύχτα τοῦ Γενάρη
τά νεκρωμένα μέλη της τεντώνει,
κι ἀπό φηλά τό ξάγρυπνο φεγγάρι
μέ τό χλωμό του φῶς τή σαβανώνει...

Ἀπ' ἔξω ἀπό μαρμάρينو παλάτι
μέ τόσα παραθύρια φωτεινά,
ἀκούγεται ἡ κατάρα ἐνός διαβάτη
πού τρέμει ἀπό τή γύμνια καί πεινᾶ:

"Νᾶχα κ' ἐγώ τήν πλούσια φορεσιά σου
"σ' ἄρχοντικό τραπέζι καθισμένος!
"Νᾶχα για μιὰ στιγμή τή ζεστασιά σου
"στό πουπουλένιο στρώμα σου γερμένος!"

Μέσα στό μαρμαρόχτιστο παλάτι
μέ στεναγμούς ὁ ἄρχοντας περνᾶ
καί κλαίγοντας φθονεῖ κάθε διαβάτη
πού ἀκούραστος στούς δρόμους τριγυρνᾶ.

"Νᾶχα κ' ἐγώ μιὰ ἀληθινή εὐτυχία,
"μιὰ ἀγάπη, μιὰ λαχτάρα, μιὰ ἐλπίδα!
"Νᾶχα τοῦ νοῦ τήν ποθητή ἡσυχία
"πού οὔτε στόν ὕπνο μου ποτέ τήν εἶδα!"

Καί τοὺς ἀκούει τό ξάγρυπνο φεγγάρι
καί πλέει ἀγάλια-ἀγάλια καί γελᾶ,
καί στή θλιμμένη νύχτα τοῦ Γενάρη
τό σάβανό του ρίχνει ἀπό φηλά.

Ἰωάννης Πολέμης. Ἀπό τὰ "Ἀλλάβαστρα"

- 17 -

Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΟΣΤΡΟ
ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ(1)



Δέν άνήκω σέ καμμιά έ-
ποχή. Έξω από χρόνο καί τό-
πο τό πνευματικό μου "είναι"
ζεϊ τήν αιώνια του ύπαρξη.
Καί σά βυθίζουμαι στις σκέ-
ψεις μου, άνατρέχω τή δρομή
των αιώνων.

"Αν απλώσω τό πνεύμα μου
μακριά από τούτη μου τήν ύ-
παρξη πού τώρα άντιλαμβάνο-
νεσθε, γίνουμαι τότε κείνος
πού έπιθυμώ.

Μετέχω ένσυνείδητα τοῦ
άπόλυτου "Οντος. Ρυθμίζω τίς
πράξεις μου άνάλογα μέ τό
περιβάλλον πού βρισκομαι.

Τ' όνομα μου δηλώνει τήν
άποστολή μου. Τό διάλεξα ό-
πως διάλεξα καί τό έργο μου,
γιατί έχω ελευθερία εκλο-
γής.

Πατρίδα μου είναι ό τό-
πος πού βρισκομαι κάθε φο-
ρά.

Σείς άνατρέχετε στά περασμένα, έπικαλεϊσθε προγόνους πού
σταθήκανε ξένοι για σάς. Η άποβλέπετε σε ύστεροφημία από μα-
ταιοδοξία, για αίγλη πού όμως δε σας άνήκει.

Έγώ είναι κείνος πού είμαι.

Έχω έναν πατέρα. Διάφορα περιστατικά της ζωής μέ σπρώξανε
νά συλλάβω μεγάλες καί συνταραχτικές αλήθειες. Μά τά μυστήρια
της καταγωγής μου καί οι σχέσεις πού μέ δένουν μέ τόν άγνω-
στο σε σας πατέρα μου είναι καί μένουν μυστικά δικά μου.

Κείνοι πού θέ κληθοῦνε νά τά έξιχνιάσουνε μακάρι νά τό
κατορθώσουν, όπως τό πέτυχα καί γω, άφοῦ μέ κατανοήσουν καί μέ
άναγνωρίσουν.

"Όσο για τόν τόπο καί τή στιγμή πού έδω καί σαράντα χρό-
νια ακριβώς σχηματίστηκε τό ύλικό μου σώμα πάνω σ' αυτή τή γη,
καθώς καί για τήν οίκογένεια πού διάλεξα για τουτο τό σκοπό,
θέλω νά τά άγνωῶ.

(1). Ό τόσο σύκοφαντημένος άποκρυφιστής καί μύστης βρέθηκε
κατηγορούμενος στέ Γαλλικό Δικαστήριο για κλοπή του περιδέ-
ραιου της βασίλισσας Μαρίας Άντουανέττας,

Θέλω νά μή θυμᾶμαι τό παρελθόν καί τοῦτο γιά νά μή μεγαλώνω τίς εὐθύνες ἐκεινῶν πού μέ γνωρίζανε, τίς τόσο βαρεῖές.

Δέ γεννήθηκα ἀπό σάρκα. Οὔτε ἀπό ἀνθρώπινη θέληση. Γεννήθηκα "ἐκ πνεύματος".

Τό ὄνομά μου, ἐκεῖνο πού εἶναι γιά μένα καί ἀπό μένα, ἐκεῖνο πού διάλεξα γιά νά παρουσιασθῶ ἀνάμεσά σας, σᾶς τό κἀνω γνωστό. Κεῖνο πού μοῦ χαρίσανε ὅταν γεννήθηκα, κεῖνο πού μοῦ δώσανε τόν καιρό τῆς νιότης μου, τά ὀνόματα πού μ'αὐτά μέ γνώρισαν ἄλλοι χρονοί κι ἄλλοι τόποι, τά παράτησα ὅπως θά παρ- τοῦσα ροῦχα παλιᾶς μόδας καί ἄχρηστα πιά.

Νά με ἐγώ. Εὐγενικός καί διαβατικός. Μιλῶ καί ἡ ψυχὴ σας δονεῖται ἀναγνωρίζοντας λόγους ἀρχαίους. Φωνὴ πού ὑπάρχει σέ σᾶς, πού ἔχει ὅμως σιγήσει ἀπό πλὴν καιρό, ἀποκρίνεται στήν πρόσκληση τῆς δικῆς μου. Μέ τῆ δράση μου ἡ εἰρήνη ξαναγυροῖ - ζει στίς ψυχές σας. "Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀδελφοί μου, ὅλες οἱ χῶρες μοῦ εἶναι ἀγαπητές. Τίς διατρέχω γιά νά μπορέσει τό πνεῦμα νά κατεβεῖ παντοῦ καί νά διοχετευτεῖ σέ μᾶς.

Ἀπό τοὺς βασιλιάδες, πού τῆ δύναμή τους τῆ σέβονται, ἄλλο δέ ζητῶ παρὰ φιλοξενία στίς χῶρες τους. Καί σά μοῦ τῆ δώσουν τίς διατρέχω κἀνοντας ὅσο τό δυνατόν περισσότερα καλὰ κ' ὕστερα φεύγω. Δέν εἶμαι διακριτικός διαβάτης;

"Ὅπως ὁ ἄνεμος ἀπό τό Νοτιά, ὅπως τό λαμπερό φῶς τοῦ μεσημεριοῦ, πού κἀνει τά πράματα νά φαίνονται καθαρά καί ἐνεργητική τήν ἐπικοινωνία μέ τό Θεό, ἔρχομαι πρὸς τό Βορρά, πρὸς τήν ὀμίχλη καί τό κρύο, ἀφήνοντας ἐκεῖ ἀπ' ὅπου περνῶ μερικὰ φίχουλα τοῦ εαυτοῦ μου, λυώνοντας, μικραίνοντας σέ κἀθε περίσταση, ἀλλά ἀποκαλύπτοντας σέ σᾶς λίγο φῶς, λίγη ζεστασιά, λίγη δύναμη, ὥσπου νά φτάσω τέλος καί ὀριστικά νά μείνω στό τέρμα τοῦ δρόμου μου, κεῖ πού θ' ἀντίσει τό ρόδο στό σταυρό. Εἶμαι ὁ Καλλιόστρο.

Τί παραπάνω χρειάζῳστε; Ἄν εἶστε παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, ἂν ἡ ψυχὴ σας δέν ἦτανε τόσο ματαιόδοξη καί φιλοπερίεργη, θά εἶχατε κιόλας ἐννοήσει. "Ὅμως ἐσεῖς θέλετε λεπτομέρειες, σημεῖα καί παραβολές. Ἄκουστε λοιπόν. Ἄς ἀνατρέξουμε στό μακρινότερο παρελθόν, μιά καί τό θέλετε. Κἀθε φῶς ἀπ' τήν Ἀνατολή προέρχεται. Κἀθε μύηση ἀπ' τήν Αἴγυπτο. Ὅπως καί σεῖς, ἔτσι καί γώ ἤμουνα κάποτε τριῶν χρονῶν. Κατοπινὰ ἐπτά. Ἐπειτα βρέθηκα στήν ὠριμη ἡλικία. Ἀπό τότες ἔπαφα νά μετῶ τά χρόνια μου. Τρεῖς ἐπτά - δες χρόνια κἀνουνε εἰκοσιένα χρόνια καί πραγματοποιοῦνε τήν πληρότητα τῆς ἀνθρώπινης ἀνάπτυξης. Κατά τήν πρώτη μου παιδική ἡλικία ἔζησα σέ καθεστῶς ἀύστηρότητας ἄλλὰ καί δικαιοσύνης. Ὑπόφερα στήν ἐξορία ὅπως ὁ Ἰουδαῖος ἀνάμεσα στοὺς ἀλλόφυλους. Ἄλλὰ, ὅπως παρᾶστεκε τόν Ἰουδαῖο ὁ Θεός, ὅπως στίς ὀδοιοποιεῖς του τόν φύλαξε ἄγγελος, ἔτσι δυνατός ἄγγελος ξαγρυπνοῦσε ἀπό πάνω μου, ὀδηγώντας τά ἔργα μου, φωτίζοντας τήν ψυχὴ μου, ἀναπτύσσοντας τίς δυνάμεις μου, κρύβουνται μέσα μου. Αὐτός ἦταν ὁ δάσκαλός μου καί ὁ ὀδηγός μου.

Τό λογικό μου ἔπαιρνε τῆ μορφὴ του καί ἔταχτοποιόνταν.

Ἄναρωτιόμουν, μελετοῦσα τὸν ἑαυτό μου καὶ ἔπειρα συγέδνησθαι τοῦ περιβάλλοντος. Τὰξίδεφα. Τὰξίδεφα πολὺ, τόσο γύρω ἀπ' τοὺς κύκλους τῶν συλλογισμῶν μου ὅσο καὶ στοὺς Ναοὺς καὶ στὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα. Μὰ ὅσες φορές ἐπιχείρησα νὰ καταλάβω τὴν προέλευση τοῦ "εἶναι" μου καὶ ν' ἀνεβῶ μέχρι τὸ Θεό, σέ στιγμές ψυχικῆς ἔξαρσης, τὸ λογικό μου ἀνίσχυρο σῴπαινε καὶ μέ παρατοῦσε στοὺς στοχασμούς μου. Ἀγάπη αὐθόρμητη μέ τραβάγε πρὸς κάθε ὑπαρξή. Ἀκαταμάχητος πόθος, βαθειὰ συναίσθηση τῶν ὑποχρεώσεών μου πρὸς κάθε τί πού ὑπάρχει στή γῆ καὶ στὸν οὐρανό, μ' ἔσπρωχνε καὶ μ' ἔριχνε στή ζωή. Καὶ ἡ προοδευτικὴ ἀνάπτυξη πού παύσαν οἱ ἰκανότητές μου στίς σφαῖρες τῆς δράσης, τοῦ ἀγῶνα, τῆς κατανίκησης τῶν ἐμποδίων, στάθη καὶ ἡ μάχη πού τάχτηκα νὰ κἄνω ἐνάντια στίς δυνάμεις τοῦ περιβάλλοντος. Ἐγκαταλείφτηκα. Ἄνοιμάστηκα. Πάλεφα μέ τὸν ἄγγελο σάν τὸν Ἰακώβ, πάλεφα μέ ἀνθρώπους καὶ μέ δαίμονες. Οἱ τελευταῖοι, ὕστερα ἀπὸ τὴν κατατρόπωσή τους, μοῦ φανερώσανε τὰ μυστικά πού βασιλεύουνε στὸ σκοτάδι, γιὰ νὰ μὴν περιπλανηθῶ σέ δρόμους πού δέν ὑπάρχει περίπτωση νὰ ξαναγυρίσεις ἀπ' αὐτούς.

Κάποια μέρα, ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ τόσες περιπλανήσεις, ὁ οὐρανὸς θυμήθηκε τὸν ὑπηρετὴ του καὶ ἀντάμειφε τίς προσπάθειές του. Ντυμένος σὰ γαμπρὸς, ἐξιδίωτα τῆ χάρη νὰ παρουσιασῶ, σάν τὸ Μωσῆ, μπροστά στὸν Αἰώνιο. Ἀπὸ τότε, ἐντός ἀπ' τὸ νέο ὄνομα, πῆρα καὶ εἰδικὴ ἀποστολή. Λεύτερος καὶ ἐξουσιαστής τῆς ζωῆς, μοναδική μου σκέψη εἶχα πῶς νὰ τὴ χρησιμοποιήσω γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ. Ἦξερα καλὰ ὅτι τὰ ἔργα μου καὶ τὰ λόγια μου εἶχανε τὴν ἐπιδοκιμασίαν Του, ὅπως καὶ γὼ δόξαζα τ' ὄνομά Του καὶ τὴ βασιλείαν Του στή γῆ. Ὑπάρχουνε ὄντα πού δέν ἔχουνε πιά προστάτη ἄγγελο. Ἐνα ἀπὸ τοῦτα εἶμαι καὶ γώ.

Αὐτὴ, Κύριοι, ἦταν ἡ παιδικὴ μου ζωὴ, ἡ νεανικὴ, πού θέλησε νὰ τὴ μάθει τ' ἀνίσχυρο καὶ περίεργο πνεῦμα σας. Ἄν κράτησε πολὺ ἢ λίγο, ἂν κύλησε στή χώρα σας ἢ ἄλλου, τί σας ἐνδιαφέρει; Δέν εἶμαι λεύτερος ἄνθρωπος; Τὸ ἦθος μου θὰ κρίνετε, δηλαδή τίς πράξεις μου. Πέστε, παρακαλῶ ἂν αὐτές εἶναι καλές ἢ κακές. Ἄν ἔχετε δεῖ δυναμιωότερες. Καὶ ἀπὸ δῶ καὶ πέρα μὴν ἀσχολεῖσθε μέ τὴν ἐθνικότητά μου, μέ τὴν τάξην ὅπου ἀνήκω καὶ μέ τίς θρησκευτικὰς μου ιδέας.

Ἄν κανένας ἀπὸ σᾶς ἀκολουθώντας τοὺς μακάριους δρόμους πού πῆραν οἱ περιοδεῖες μου, ἔρθει κοντὰ στοὺς τόπους τῆς Ἀνατολῆς πού εἶδαν τὴ γέννησή μου, ἄς θυμηθεῖ καὶ μένα, ἄς προσφέρει τ' ὄνομά μου καὶ οἱ ὑπηρετές τοῦ πατέρα μου θὰ τοῦ ἀνοίξουνε τίς πόρτες τῆς ἁγίας πολιτείας.

Τότε ἐπιστρέφοντας ἄς πεῖ στοὺς ἀδελφούς του ἂν στάθη καὶ ὑπερβολικός στίς διηγήσεις πού σᾶς ἔκανα, ἂν τὰ ἔργα μου ἦταν ἀυθαίρετα, τὸν καιρὸ πού ἡ χώρα σας μούδινε φιλοξενία.

Ἄπό παλιὸ τεκτονικὸ περιοδικό. Διασκευὴ Λάμπη Λούκου.

ΜΥΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΘΕΑΤΡΟ

Α') Ο "ΠΑΡΣΙΦΑΛ" ΤΟΥ ΒΑΓΚΝΕΡ

Τό τελευταίο ἔργο τοῦ Ρίχαρντ Βάγκνερ εἶναι ὁ "Πάρσιφαλ". Σ' ὅλα του τὰ ἔργα βλέπομε τήν τιτανική δύναμη πού σάν ἠφαίστειο ξεχυνόταν ἀπ' αὐτή τήν ψυχή, μιά ἀπ' τίς πιό πολυσύνθετες ψυχές πού σανερώθησαν στόν κόσμον. Μέσα του πάλευαν τεράστιες ἀντιθέσεις, ἐκρήξεις βίαιου πάθους, λαχτάρες τρυφερῆς στοργῆς καί μαζί μ' αὐτά ἕνας βαθύτατος ἰδεαλισμός, ἕνας ὁραματισμός ἄγνωστων Κόσμων, ἕνα πέταγμα γιά τούς πιό ὑψηλούς οὐρανούς. Ἡ σκλαβιά τοῦ πάθους κι ὁ πόθος γιά τή λύτρωση. Σ' ὅλα του τὰ ἔργα βλέπομε τίς δυό αὐτές ἀντιθέσεις.

Στόν "Λόενγκριν", ὅπως εἶχαμε πεῖ τήν προηγούμενη φορὰ, εἶδαμε τόν ἀγγελιοφόρο τ' Οὐρανοῦ, τόν ἀγγελιοφόρο τῆς Θεῆς Δύναμης κι Ἀγάπης, τόν γυιό τοῦ Πάρσιφαλ, νά κατεβαίνει ἀπ' τόν ὑψηλό Βουνό του, γιά νά δώσει τή δικαιοσύνη καί τήν ἀγάπη στήν Ἑλσα. Στήν ψυχή πού μέσ στήν ἀδικία, τόν πόνο καί τή μοναξιά, αὐτή τή θεϊκιά Δικαιοσύνη, τή θεϊκιά Ἀγάπη λαχταρᾷ.

"Ἐπειτα ἀπ' τόν "Λόενγκριν" ἀκολουθήσαν ἄλλα ἔργα πού δέν ἔχουν ὅμως αὐτόν τόν ἀγνό ἰδεαλισμό καί μυστικισμό, μαζί μέ τίς βαθεῖες ἀποκριστικῆς γνώσεις, πού ἔχουν ὁ "Λόενγκριν", κι ὁ "Πάρσιφαλ".

"Ὅπως λέγουν, τότε ὁ Βάγκνερ εἶχε ἐπηρεαστεῖ ἀπ' τή βαρειά ἀπαισιόδοξη φιλοσοφία τοῦ Σοπενχάουερ. Μά ὅταν πιά ἔφτασε στά γερατειά, ἡ ψυχή του ἔνιωσε καί πάλι τήν ἀνάγκη γιά ἕνα καινούριο πέταγμα, ἔνιωσε τόν βαθύτατο πόθο γιά τή λύτρωση. Τό βίαιο πάθος εἶχε σβῦσει καί μιά γαλήνη ἄλλου κόσμου ἔρχισε νά τοῦ ῥίχνει τό φῶς της. Σάν τόν ἥλιο τήν ὥρα πού γέρνει νά δύσει κ' ἡ χρυσή του γραμμή φωτίζει τά μαῦρα κύματα, πού γαληνεύουνε σιγά σιγά στόν ἔρχομό τῆς δύσης.

Ἦταν ἡ ὥρα τῆς δύσης. Ὁ "Πάρσιφαλ" ἦταν τό ἔργο τό στερνό τοῦ Βάγκνερ, ὁ στερνός του χαιρετισμός στή Γῆ.

Θᾶ ξαναποῦμε τὰ λόγια πού εἶχαμε πεῖ στήν εἰσαγωγή τοῦ "Λόενγκριν", γιά νά δοῦμε καί πάλι πού ἦταν τό βουνό τό Μονσαλβάτ, καί ποῖο τ' ἄγιο κύπελλο, τό Γκράαλ (1).

"Ἐνας παλῆος κελτικῆς θρύλος, πού τόν τραγουδοῦσαν οἱ τραβαδοῦροι, ἔλεγε πῶς κάπου μακριά, πολύ μακριά, στά βάρη τῆς Ἀνατολῆς, στά βάρη τῆς Ἰνδίας, σ' ἕνα ψηλό βουνό πού Μονσαλβάτ λεγόταν, ἀπάνω στήν κορφή του, ἔστραφτε ὁλόλευκος ἕνας μαρμάρινος Νάος Νάος καί φρούριο συνάμα. Κάτω ἀπ' τούς θόλους του, πού τούς στολίζανε πολύτιμα πετράδια, ἀγγέλων χορωδίες ὕμνους φεῖνανε, μέσ στά μεθυστικά τ' ἄρώματα τῶν θυμιατῶν. Κ' ἔκει ἔ, στή βαθεῖα ἐρημιά,

(1). Ἡ παλιά γαλλική λέξη γκράαλ σημαίνει κύπελλο.

μακριά απ'τόν αντίλαλο τῆς Γῆς, ζούσε ἓνα τάγμα Ἴπποτῶν. Ἦταν οἱ φύλακες τοῦ Κύπελλου, τοῦ Γκράαλ, τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Κύπελλου πού ὁ Ἰησοῦς, στόν Μυστικό τόν Δεῖπνο, μέσα στήν κούπα του ἔγινε τόν Ἄρτο καί τόν Οἶνο. Καί λίγες μέρες ἔπειτα, ὁ Ἰωσήφ τῆς Ἀριμαθαίας, κάτω απ'τόν Σταυρό τό ἔβαλε καί μάζεψε τοῦ Ἰησοῦ τό αἷμα. Κ'ἔτσι τό Κύπελλο, τό Γκράαλ, κρατοῦσε μέσ στή κούπα του τοῦ Ἰησοῦ τή Δύναμη, τό θεϊκό τό Φῶς. Μά δέν ἔπρεπε ποτέ οὔτε νά τ'ἀγγίξει ἀνθρώπου χέρι βέβηλο. Ὅταν πέθανε ὁ Ἰωσήφ, οἱ ἄγγελοι στόν οὐρανό τό πήρανε, μ'ἀργότερα τό δώσανε στόν Τιτουρέλλο πού ἦταν ἀγνός καί ἄξιος νά γίνεῖ ὁ φύλακός του. Ἐκεῖνος ἔχτισε τό φρουριο-ναό στοῦ Βουνοῦ τήν κορυφή, ἐκεῖ πού κανένας δέ μποροῦσε νά τό φτάσει, παρά μονάχα μέσα ἀπό ἓνα λαβύρινθο ἀπό κρυμένα μονοπάτια. Ἐκεῖ ὁ Τιτουρέλλος μάζεψε κοντά του λίγους πιστούς κι ἀγνοῦς συντρόφους, ἄξιους νά γίνουνε κι αὐτοί οἱ φύλακες τοῦ Κύπελλου, καί τοὺς ὀνόμασε τοῦ Ἁγίου Γκράαλ Ἴππότες.

Ἐκεῖ φηλά, μακριά ἀπό τῆς Γῆς τήν καταχνιά, οἱ Ἴππότες ζούσανε τήν τέλεια τή Γαλήνη, τή θεϊκιά χαρά. Μά σάν μαθαίνανε τά ἱερά τά μυστικά, δέν ἔπρεπε νά τά κρατήσουνε μονάχα γιά τόν ἑαυτό τους. Ἐπρεπε Ἀγγελιοφόροι τ'Οὐρανοῦ νά γίνουνε, στή Γῆ νά κατεβοῦνε, τό Φῶς, τή Δύναμη καί τή Χαρά νά δώσουν. Κι ὅταν μιά ἀγνή ἀνθρώπινη καρδιά, σπαράζοντας μέσα στόν πόνο καί τήν ἀδικία, καλοῦσε τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τότε κάποιος Ἀγγελιοφόρος θάφτανε, τό δίκιο, τήν ἀγάπη νά τῆς δώσει. Μά ποιός ποτέ μποροῦσε νά γνωρίσει τ'ἀγνό Παιδί τοῦ Οὐρανοῦ; Καί ποιός μέσα στῆς νύχτας τό σκοτάδι μπορεῖ τοῦ Ἥλιου τήν ἀχτίδα νά τή δεῖ; Χάνεται ἡ θεϊκιά ἡ Δύναμη ὅταν τό βέβηλο τό χέρι θελήσει νά τήν πιάσει. Κ'ἔτσι ἔπρεπε ὁ Ἀγγελιοφόρος τ'Οὐρανοῦ στή Γῆ ἀγνωρίζοντας νά μένει. Σάν τ'ὄνομά του τόλεγε, ἡ θάχανε τή Δύναμή του ἢ πάλι στό βουνό του θά γυρνοῦσε.

Ὁ Φρύλος ἔλεγε πῶς τό Μονσαλβάτ βρισκόταν "πολύ μακριά, στά βάθη τῆς Ἀνατολῆς, στά βάθη τῆς Ἰνδίας", ἀλλά ὁ Βάγκνερ τό ἔβαλε στή βόρεια Γοτθική Ἰσπανία. Κι αὐτό ἦταν πολύ πιό λογικό, γιατί τί σχέση ἔχουν οἱ Ἴππότες μέ τή μακρινή Ἀνατολή;

Στόν "Λόεγγκριν" βλέπομε τό σύμβολο τοῦ ἱπποτικοῦ πνεύματος. Ὁ δυνατός, ὁ καθαρός ἔρχεται απ'τόν μακρινό, ἀνώτερο Κόσμο γιά νά προστατέψει τοὺς ἀδύνατους καί τοὺς κατατρεγμένους. Τό βουνό τό Μονσαλβάτ εἶναι ὁ μακρινός ὁ ἀγνωστός ὁ Κόσμος, ἐκεῖ πού πάλι ὁ Λόεγγκριν ξαναγυρίζει. Μά τώρα ἐδῶ, στόν "Πέρσιφαλ", δέν εἶναι πιό μακρινός καί ἀγνωστός. Τώρα μπαίνομε μέσ στήν καρδιά του, βλέπομε τή μυσταγωγία στόν Ναό τοῦ Μονσαλβάτ κι ἀντικρύζομε τό Φῶς πού βγαίνει απ'τοῦ Χριστοῦ τό αἷμα.

Εἶναι ἀυγή, χαράματα. Λίγο πιό κάτω απ'τόν Ναό, σ'ἓνα βαθύ σκιο εἶσος καί δίπλα σέ μιά λίμνη ὁ γέρο Γκουρνεμάντζ ξυπνά δύο νέα ἀγόρια πού δίπλα του κοιμόντουσαν στίς ρίζες κάποιου δέντρου. Ἡ ξυπνάτε φύλακες τοῦ δάσους κ'ἡ ὥρα φτάνει πού

στό φορεϊο του να φέρουν τόν κρωστο τό βασιλιά μας κ' ιερέα Άμφόρτα. Στη λίμνη τήν Ιερή θέ να βουτήξει για να γιατρέψουν τά νερά της τήν άνοηχτή του τήν πληγή. Να, φτάνουνε οί Ίπποτες! Για πεϊτε μου πώς είναι ο Άμφόρτας; "Ο πυρετός τόν κείγει." Ψάξετε παντοῦ για βότανα και φίλτρα. Παντοῦ μέσα στο Σύμπαν. Μά να, για δές μιὰ καρβαλορισσα πώς έρχεται τρεχάτη, μέ τ' άτι της τό φτερωτό. Άγγίξανε τά πόδια του στο χῶμα κ' ή χαιίτη του τά χόρτα μαστιγώνει. Έφτασε ή Κούντρου λαχανιασμένη. Σάν άγρίμι τοῦ δάσους πώς μοιάζει, μέ τά χυτά μαλλιά της, τά λαμπερά της μάτια, τήσκουρα φορεσιά της και τή φιδένια ζώνη". "Τό βάλαμο σῆς έφερα. Στην Άραβία τό βρήκα". Και τώρα φέρουν τόν Άμφόρτα, τόν νεο λαβωμένο βασιλιά, τόν γυιό τοῦ Τιτουρέλλου. "Σταθεϊτε λίγο. Τί νύχτα φοριχτή. Μά τώρα έδῶ στο δάσος πώς λάμπει ή άύγη. Της Ιερής τής λίμνης τό νερό τόν πόνο μου ἔς γιάνει. Ποῦ νᾶναι ο Γκράβαν;" "Έφυγε. Τά βότανά του δέ σέ γιάτρεφαν και πήγε κι άλλα νᾶβρει". Άλοι σ' αυτόν ἔν πέσει στοῦ Κλίγκσορ τήν παγίδα. Κι ἄλλος ποιός θά μέ χτυπήσει άκόμα; "Ω πώς προσμένω ν' αληθέσει ο θεϊος χρησμός: "Η συμπόνια τόν κάνει σοφό τόν άγνό τόν τρελλό". Ποιός νᾶναι αυτός; "Ο θάνατος έλπίζω". "Πάρε βασιλιά τό βότανο αυτό. Να, δές τήν Κούντρου, πού άπ' τήν Άραβία τόφερε για σένα". "Σ' ευχαριστώ πού πάντα έσύ, δίχως ξεκούραση, ὑπηρετεϊς".

Πήραν τόν Άμφόρτα στη λίμνη να τόν πάνε, κ' οί ἄλλοι μεϊναν κει και για τήν Κούντρου κουβεντιάζουν. "Σάν άγρίμι στά χόρτα ξαπλώνει. Μιὰ μάγισσα θε νᾶναι. Για κοιτα πώς γυαλίζουνε τά μάτια της σάν μᾶς κοιτά". Κι ο Γκουρνεμάντζ τούς λέγει: "Και τί σῆς μοιάζει τί είναι τώρα; Τώρα ξοφλά παληῆς ζωής τά περασμένα κριματα. Τρέχει, πετᾶ, ξανάρχεται, ζήλο γεμάτη κι ὄλους μας πάντα ὑπηρετεϊ". "Κι ὅμως δέν φτάει αυτή πού τόσες συμφορές μᾶς ἤρθανε. Ναι, τόσες φορές σάν ἦτανε μικριά, έρχότανε μιὰ συμφορά. Ο Τιτουρέλλος κάποτε τήν είδε μέσ στο δάσος, κάτω άπ' τά δέντρα, βαθείά να κοιμάται μέ σῶμα ακούνητο και παγωμένο ὡσάν νεκρό." "Έτσι κ' εγώ τήν είδα σάν τό στερνό τό χτύπημα μᾶς βρήκε, όταν εκεινος ο κακός άπό τά κάτω τά βουνά μᾶς ἤρθε. Πές μας Κούντρου πού ἦσουνε σάν ο καλός μας βασιλιάς τή λόγχη του ἔχασε; (Ἦταν ή λόγχη ή Ιερή πού τοῦ Σωτήρα μας τήν πλευρά είχε σχίσει κ' οί ἄγγελοι μαζι μέ τό Κύπελλο, τό Γκράαλ, στον Ουρανό τήν είχαν πάρει κ' έπειτα τή δώσανε στον Τιτουρέλλο). Γιατί δέ λές; "Α' θαναμαστή κι ἄγια λόγχη πώς χάθηκες, και πώς σέ κλέφανε τά μολυσμένα εκεινα χέρια; Μ' αυτή τή λόγχη ή γενναία καρδιά τοῦ Άμφόρτα πάντα νικητρά ἦταν. Μά ἤρθε ξαφνικά ἕνα ούρι της Κόλασης. Στα χάδια της τόν μέθησε. Ξάφνου μιὰ τρομερή κραυγή. Τρέχω..... Η λόγχη χάθηκε... Κι ακούγω ἕνα ἄγριο γέλιο. Ο Κλίγκσορ έφυγε κρατώντας μέσ στα χέρια του τή λόγχη. Κι άπό εκεινη τή στιγμή άνοιξε ή πληγή στοῦ βασιλιά τά στήθη. Η πληγή πού κείει και πονεϊ και μέ τίποτα δέγ κλείνει. Όταν ο Τιτουρέλλος πήρε άπ' τοῦ ἄγγελου τά χέρια τ' άγιο Γκράαλ και τήν Ιερή Λόγχη κ' ἔχτισε

έτοῦτο τό Ναό, μάζεφε τριγύρω του πούς πιό άγνούς, καί δίκαι-
 ους άδελφούς, πού μέ τή δύναμη τοῦ Γκράαλ θά καταβαίνανε τόν
 κόσμο νά λυτρώσουν. Μαζί μ' αὐτούς κι ὁ Κλίνγκσορ ἤταν. Μά εἶ-
 δαν πώς δέν ἦταν ἕξιος καί τοῦ εἶπανε νά φύγει. Τότε ἐκεῖνος,
 γεμάτος λύσσα θέλησε τό ἅγιο Γκράαλ αὐτός νά πάρει. Κάτω στίς
 χαμηλές πεδιάδες, ἔφαξε, μελέτησε τῆς μαύρης τῆς μαγείας τά μυ-
 στικά. ἤρθε καί πάλι ἐδῶ κοντά, κι ὁ τόπος γύρω ἔγινε ἕνα με-
 γάλο περιβόλι γεμάτο μέ διαβολικές γυναῖκες, πού στούς γενναί-
 ους ἰπότες τήν παγίδα στήνανε καί μέσ στά πλανερά τά δίχτυα
 τούς σκλάβους τοῦς κρατοῦσαν. Κ' ἔτσι οἱ φύλακες τοῦ Γκράαλ,
 φεύγαν ἕνας-ἕνας. Ὁ γέροντας ὁ Τιτουρέλλος πέθανε κι ὁ γυιός
 του θέλησε νά σταματήσει τῆς μαύρης μαγείας τή ντροπή. Μ ἄ-
 λοίμονο, θῦμα της ἔπεσε κι αὐτός. Κι ὁ Κλίνγκσορ τώρα θέλει
 τοῦ Γκράαλ ὁ κύριος νά γενεῖ. "Ὁ ποιός θά π' ἔρει πάλι πίσω τή
 λόγχη τήν ἱερή; Μιά μέρα πού ὁ Ἀμφόρτας, μέσ στά δάκρυα, στόν
 ἅγιο τό βωμό παρακαλοῦσε, τότε ἀπ' τό Γκράαλ πετάχτηκε ἕνα φῶς
 καί μιᾶ φωνή ἀκούστηκε: "Ἡ συμπόνια τόν κάνει σοφῶ τόν ἄγνῶ
 τόν Τρελλό. Μάθε νά προσμένεις αὐτόν πούχω διαλέξει". Μά τί
 'ναι τώρα τοῦτες οἱ φωνές;" "Τόν βέβηλο, τόν βέβηλο". "Στή λι-
 μνη τήν ἱερή ἕνας ἀγριόκυκνος μέ κρεμασμένη τή φτερούγα πέ-
 φτει. Ἐνα βέλος τόν ἔχει τρυπήσει. Ποιός ἤρθε ἐδῶ, τά ἱερά
 πουλιά νά κυνηγήσει; Μοιός εἶσαι, νέο ἀγόρι ἐσύ; Γιατί τόν
 κύκνο σκότωσες;" "Στό πέταγμα τό πέταγμα τραβῶ". Κι ὁ Γκαουρ-
 νεμάντζ τοῦ λέγει πάλι: "Γιατί στόν τόπο τόν ἱερό νά κάνεις φῶ-
 νο; Για δές ὅλα τά ζῶα πού μέ στοργή κοντά σου ἔρχονται. Ἀ-
 κούγεις τό τραγούδι τοῦ πουλιοῦ; Τί σούκανε ὁ ὀλόασπρος κύ-
 κνος πού μέ χαρά κι ἀγάπη στό ταίρι του πετοῦσε; Τίποτα τά
 μάτια σου δέν εἶδανε; "Ὁ κύκνε ἀγαπημένο. Για δές τ' ἀστράφτε-
 ρά του τά φτερά πού τώρα ἀπό τό αἶμα του κοκκίνησαν. Τά μάτια
 του, ὡ κοίταξε τά μάτια του πώς σέ κοιτᾶν". Τό ἀγόρι μέ τό χέ-
 ρι του τό πρόσωπο σκεπάζει. "Μές μου γιατί τό ἔκανες αὐτό;"
 "Δέν ξέρω". "Ποιός εἶναι ὁ πατέρας σου;" "Δέν ξέρω". "Ποιός τό
 δρόμο σοῦ ἔδειξε κ' ἤρθες ἐδῶ;" "Δέν ξέρω". "Ποιό τ' ὄνομά σου
 εἶναι;" "Εἶχα πολλά. Τ' ἔρα δέν ξέρω πώς μέ λένε". "Τίποτα δέν ξέ-
 ρεις; Τίποτα; Για λέγε". "Εἶχα μιᾶ μάνα, Χερτζελαῖντ τή λένε.
 Μέναμε μακριά μέσ στό πυκνό τό δάσος κ' ἐγώ ὀλήμερα ἔτρεχα καί
 μέ τά βέλη αὐτά τά ζῶα κυνηγοῦσα". "Τό παιδί ὀρφανό γεννήθη-
 κε", ἡ Κούντρου φώναξε στά γόρτα ξαπλωμένα. "Στόν πόλεμο σκοτώ-
 θηκε ὁ πατέρας του κ' ἡ μάνα του γιά νά τό προστατέψει στό δά-
 σος τό μεγάλωσε καί τόκανε ἀπλό, κουτό". Καί τό ἀγόρι εἶπε
 πάλι: "Μιά μέρα μέσ στό δάσος εἶδα κάτι ἀνθρώπους πού λάμπανε
 μέσ στίς γυαλιστερές τους φορεσιές. Μαζί τους θέλησα νά πάω,
 μ' αὐτοί γελάσανε καί φύγαν. Ἐτρεξα, ἔτρεξα, νύχτα καί μέρα πάν-
 τα τοῦς φάχνω. Τά βέλη μου μέ σώσανε ἀπ' τ' ἄγρια τά θεριά κι
 ἀπ' τοῦς γίγαντες." "Ναί, εἶπε ἡ Κούντρου πάλι. Τό παιδί, γεμάτο
 δύναμη καί θάρρος, ὅλους, τοῦς γίγαντες καί τά θεριά τοῦς ἔ-

κανε να φοβηθουνε". "Εμένα; Ποιός έμένα με φοβήθηκε;" "Οι κακοί". "Οι κακοί; Και ποιοί είναι οι καλοί;" "Η παρατημένη μάνα σου, που τόσα δάκρυα έχυσε. Μά τώρα πιά δέν κλαίει. Τώρα έχει πεθάνει". "Πέθανε ή μάνα μου; Πώς;" "Ταξίδευνα." "Ακουσα τό ν ρόγχο της. Καί τώρα έσένα, ώ άρμαλο παιδί, σέ χαιρετά ή καρδιά της". Μ' αυτό, μέσ στην τρελλή του άπελπισία πετάχτηκε να τή χτυπήσει, μά ό Γκουρνεμάντζ τό κράτησε. "Κουτό παιδί". "Πνίγομαι" Ρίξαν νερό στό πρόσωπό του κι ό Γκουρνεμάντζ ξανάπε. "Τό άγιο τό Γκράαλ τό λέγει. Τό κακό άπ' τό καλό νικιέται πάντα. Καί τώρα πάμε. "Αν είσαι άγνός, τό Γκράαλ τροφή, νερό θε να σου δώσει." "Ποιό ναι τό Γκράαλ;" " Τά λόγια τίποτα δέ λένε. Κι έν είσαι αυτός που διάλεξε, θα σέ διδάξει. Κοίτα. Για ένεϊ κανένα μονοπάτι δέν τραβή. Κανείς τόν δρόμο δέν τόν βάζει έν μοναχός του δέν τόν άνοιξει". "Είμαι μακριά άκόμα". "Βλέπεις παιδί μου; Έδω ό χώρος γεννιέται άπό τόν χρόνο".

Καί τώρα προχωρούνε. Τό δάσος χάθηκε, πελώριοι βράχοι άνοίγουν, κι ανάμεσά τους ένα πέραςμα στενό άνεβαίνει. Φτάσανε τώρα στόν Ναό και μπήκανε μέσ στην μεγάλη αίθουσα. Στην μέση, ή "Αγια Τράπεζα κι όλόγυρα οι Ίππότες στέκουν. Στο φορεϊό τόν 'Αμφορτα φέρνουνε και μπρός που μία πομπή κρατάει τό άγιο τό κιβώτιο, που τό ιερό τό Γκράαλ φυλάγει. Τό βάζουνε στην "Αγια Τράπεζα και πάνω άπό τό θάλο του Ναού σωνές άγγελικές άντιλαλοϋνε. "Για τόν άμαρτωλό με τίς μύριες άγωνίες τό αίμα Του χύθηκε". "Και τώρα στόν ήρωα τόν σωτήρα με τί χαρά τό αίμα μου δίνω". "Τό σωμα Του έδόθηκε για μάς και με τόν θάνατό Του μέσα μας ζει. Η πίστη γεννιέται και πάλι τό Πνεϋμα φανερωίνεται, κι ό Κύριος μάς καλεϊ στόν "Αγιο του τόν Δεϊπνο. Τόν Οίνο γευτεϊτε κι άπό τόν ζωντανό τόν "Αρτο πάρτε ζωή". Καί ξαφνικά του Τρουρέλλου άντηχησε ή φωνή. "Ω γυιέ μου 'Αμφορτα κίμε έσύ τήν Θεϊά τή Λειτουργία. Καί για τό άμάρτημά σου, πόνα κ' ύπηρέτα. Ξεσκέπασε τό Γκράαλ". "Αλοίμονο πατέρα μου σέ μένα. "Ω να πεθάνω πιά. Τό Γκράαλ ές μείνει σκεπασμένο. Πώς να τό δω; Τί ναί ό φριχτός ό πόνος της πληγής μπροστά στόν άλλο, τόν πιο φριχτό, τό ναίμαι έδω, στη θέση αυτή, έγώ ό καταραμένος; Έγώ ό άμαρτωλός ό φύλακας του 'Αγιου των 'Αγίων;... Μεσ' άπ' τή σκοτεινή τήν άβυσσο, όπου ή φυχή ξεπλένεται, σέ Σένα Κύριε του 'Ελέους θα φτάσουμε. Η ώρα κοντεύει. Ένας φωτιστέφανος στό άγιο τό ποτήρι κατεβαίνει. Τό πέπλο πέφτει. Μέσ στό καθάριο κρύσταλλο τό αίμα τό χυμένο πώς γίνεται όλοπόρφυρο, πώς λάμπει. Καί τρέμοντας άπό τήν έκσταση, μέσα στη θεία ανατριχίλα, άνοίγω τήν καρδιά μου να δεχτεϊ τό άγιασμένο τό αίμα. Καί τότε τό δικό μου τ' άκάθαρτο αίμα άπ' τήν πληγή μου ξεπετιέται και ξεχειλα στού αίσθησιασμοϋ τόν κόσμο πέφτει. Καί καταραχτής τό φράγμα γκρεμίζει τό αίμα της δικιάς Του πληγής που άπό τήν Ίδια λόγχη έχει χυθεϊ. Άνοιξε του Σωτήρα ή πληγή και κύλησαν τά πορφυρένια δάκρυα- ώ άνείπωτη συμπόνια για τήν ανθρώπινη ντροπή. Κ' έγώ έ-

δῶ, μέσ στον Ναό, ὁ φύλακας τοῦ ἁγίου βάλσαμου, ἀφῆνω ἀπ' τή δική μου τήν πληγή, τό ἁμαρτωλό, τό φλογερό, τό αἷμα τοῦ πόθου νά κυλάει. "ὦ κούραση!... ὦ τύψη!... Θεέ τοῦ Ἐλέους λυπήσου με καί τήν πληγή μου κλεῖσε. Νά σὺ γω λυτρωμένος, κι ἀγνός νά ξαναζήσω". Κι ὁ Ἀμφόρτας ἔπεσε ὡσάν νεκρός. Κ' οἱ σωνές ἀντηχήσαν καί πάλι: "Ἡ συμπόνια τόν κάνει σοφό τόν ἄγνό τόν Τρελλό. Κάθε νά προσμένεις αὐτόν πού ἔχω διαλέξει". Ἡ διαταγή τοῦ Τιτουρέλλου ἀκούστηκε καί πάλι. "Τό Γκράαλ νά φανεῖ". Μέ κόπο ἀργά σημάθηκε ὁ Ἀμφόρτας καί τ' ἔγιο τό κιβώτιο τό ξεσκέπασε, καί πήρε τό κρυστάλλινο τό Κύπελλοστά χέρια. Κ' οἱ φωνές τραγουδήσαν καί πάλι: "Τό σῶμα μου πάρτε, τό αἷμα μου πάρτε. Σέ σᾶς ἡ ἀγάπη μου τά δίνει. Πάρτε γι' ἀνάμνηση τό σῶμα μου, τό αἷμα μου πάρτε". Ἡ αἴθουσα σκοτεινίασε καί μέσ ἀπ' τό πορφυρίνο τό κύπελλο ἔλαμψε ἕνα φῶς. Τώρα ὁ Ἀμφόρτας μ' ἔκσταση, ὡσάν στή θεϊκιά τή Μεταμόρφωση, - σηκώνει τ' ἅγιο Κύπελλο, τήν εὐλογία νά δώσει στον Ἄρτο καί στον Οἶνο. "Ὅλοι στά γόνατα ἔχουν πέσει. Κι ἀκούστηκε καί πάλι τοῦ Τιτουρέλλου ἡ φωνή: "Χαρά, ὦ ἀνείπωτη χαρά. Πάνω μας ἔλαμψε τοῦ Θεοῦ ἡ Χάρη".

Ἡ Μυσταγωγία τέλειωσε. Καί τ' ὦρα φεύγουν οἱ Ἰππότες φέροντας τόν μυστικό τόν ὕμνο τοῦ Ἄρτου καί τοῦ Οἶνου. "Χαρά σ' ἐκεῖνον π' ἀγαπᾷ". Κ' οἱ φωνές ἀντηχήσαν καί πάλι: "Εἰρήνη σ' ὅποιον ἀγαπᾷ. Εἰρήνη σ' ὅποιον ξέρει νά πιστεύει."

Μά ἔπειτά ἀπ' τήν ἱερή τήν ἔκσταση ὁ Ἀμφόρτας ἔρχισε καί πάλι νά πονεῖ, κ' ἔβαλε τό χέρι στήν καρδιά μέ δυνατή κραυγή. "Ὅλοι κοντά του τρέξαν, τόν πήραν καί φύγαν. Ἄδειασε ἡ αἴθουσα κι ὁ Γκουρνεμάντζ πήγε κοντά στό ἄγόρι, ποῦχε τά χέρια πάνω στήν καρδιά καί τιναζότανε ἀπ' τούς σπασμούς τοῦ Ἀμφόρτα. "Τί κάνεις ἐκεῖ; " Τό παιδί δέ μίλησε καί τήν καρδιά κρατοῦσε. "Δέν εἶσαι τίποτα. Ἐνας τρελλός μονάχα εἶσαι. Φύγε ἀπ' ἐδῶ. Τόν δρόμο σου ἀκολούθα, κι ἔσε τούς κύνους ἡσυχούς. Ἐσένα μόνο οἱ χῆνες σοῦ ταιριάζουν. Φύγε ἀπ' ἐδῶ! Καί φουρκισμένος ὁ Γκουρνεμάντζ τόν πέταξε ἔξω. Καί πάλι ἀντήχησε ἡ φωνή: "Ἡ συμπόνια τόν κάνει σοφό τόν ἄγνό τόν Τρελλό. Χαρά σ' αὐτόν πού ξέρει νά πιστεύει".

Ἐδῶ τελειώνει ἡ Πρώτη Πράξη. Στό ἐρχόμενο τεῦχος θά γράφουμε τήν ἐρμηνεία της κ' ἔπειτα θά προχωρήσουμε στίς ἄλλες δύο.

Ἄγλ. Ζάννου

Β' Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΛΕΣΙΝΓΚ ΓΙΑ ΤΑ ΤΡΙΑ ΔΑΧΤΥΛΙΔΙΑ

Με τή γνωστή παραβολή τῶν τριῶν δαχτυλιδιῶν ἐκφράζει τίς φωτεινές του ιδέες γιά τήν ἀνεξιθρησκεία ὁ μεγάλος γερμανός λογοτέχνης καί κριτικός Γκότχολντ Έφραϊμ Λέσινγκ (Gotthold Ephraim Lessing, (1729 - 1781), τῆς προκλασικῆς ἐποχῆς τῆς γερμανικῆς λογοτεχνίας, ὁ πρόδρομος τοῦ Γκαϊτε καί τοῦ Σίλλερ.

Ἡ παραβολή αὐτή βρῖσκεται στό ποιητικό δράμα τοῦ Λέσινγκ, "Νάθαν ὁ σοφός". Σ' ἐτόυτο τό δράμα, πού ἡ πλοκή του ξετυλίγε - ται στήν Ἱερουσαλήμ τόν καιρό τῶν Σταυροφόνων, παρουσιάζονται πλάϊ πλάϊ οἱ τρεῖς κυρίαρχες μονοθεϊστικῆς θρησκείας, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ μωαμεθανισμός καί ὁ χριστιανισμός. Εὐγενικῆς μορφῆς τίς ἀντιπροσωπεύουνε. Τόν Ἰουδαϊσμό ὁ ἥρωας τοῦ ἔργου, ὁ Νάθαν. Τό μωαμεθανισμό ὁ σουλτάνος Σαλαντίν. Τό χριστιανισμό ἕνας ἱκπότης ναΐτης.

Ὁ σουλτάνος καλεῖ στό καλάτι του τό σοφό καί τόν ρωτᾶει ποιᾶ ἀπό τίς τρεῖς θρησκείες εἶναι ἡ ἀληθινή. Κ' ἡ ἀπάντηση τοῦ σοφοῦ εἶναι ἡ παρακάτω παραβολή (πράξ. Γ' σκ. ζ').

Σέ χρόνια πολύ πολύ παλιά ζοῦσε στήν Ἀνατολή ἕνας ἄνθρωπος πού εἶχε ἕνα πολύτιμο δαχτυλίδι. Ἡ πέτρα ἦταν ὁπλίει ἀντιφέγγισμα π' ἀλλάζανε χρώματα. Κ' εἶχε τή μυστική δύναμη νά κάνει ἀγαπητό στό Θεό καί στούς ἀνθρώπους κείνον πού μ' ἀσάλευτη πίστη σ' αὐτή φοροῦσε τό δαχτυλίδι. Ὁ κάτοχος τοῦ θαυμαστοῦ δαχτυλιδιοῦ τ' ἄφησε κληρονομιά στόν πιό ἀγαπημένο του γιό μέ τήν παραγγελιά νά τ' ἀφήσει κι αὐτός στό γιό του τόν πιό ἀγαπημένο, τᾶ πρωτοτόκια μήτε κι αὐτός νά μὴν τᾶ λογαριάσει. Κ' ὕρισε νά εἶναι κάθε φορά ὁ κάτοχος τοῦ δαχτυλιδιοῦ ὁ ἀρχηγός τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔτσι ἀπό γενιά σέ γενιά περνοῦσε πάντα τό δαχτυλίδι στόν πιό ἀγαπημένο γιό. Μά ἔφτασε κάποτε σ' ἕναν πατέρα πού εἶχε τρεῖς γιούς ἴδια ὑπάκουους κ' ἴδια ἀγαπημένους. Καί δέ μπορούσε αὐτός ἀπόφαση νά πάρει σέ ποιόν ἀπό τούς τρεῖς νά τ' ἀφήσει... Ὡρες ὦρες πού τύχαινε νά βρεθεῖ μόνος του πότε μέ τόν ἕνα γιό καί πότε μέ τόν ἄλλον, αἰσθανότανε τήν καρδιά του νά πλημμυρίζει ἀπό στοργή γι' αὐτόν καί τοῦ φαινότανε πώς αὐτός ἦταν ἀπ' ὅλους ὁ πιό ἄξιος νά πάρει τό ἀτίμητο τό δαχτυλίδι. Εἶχε λοιπόν τήν ἀδυναμία νά τό τάξει καί στούς τρεῖς. Νιώθοντας νά ζυγώνει ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του βρισκότανε σέ μεγάλη ἀνησυχία. Δέν ἤθελε στό ἕνα του παιδί μονάχα νά κρατήσῃ τό λόγο του καί τ' ἄλλα δυό νά τᾶ γελάσει. Φώναξε τό λοιπόν κάποιο χρυσικό, τούδωσε τό δαχτυλίδι καί τοῦ εἶπε νά βάλῃ ὄλη του τήν τέχνη καί νά τοῦ φτιάξῃ δυό δαχτυλίδια ἀπαράλλαχτα μέ κεῖνο. Σάν ἔφερε ὁ χρυσικός τᾶ τρία τᾶ δαχτυλίδια ὁ πατέρας δέ μπόρεσε νά ξεχωρίσει τό παλιό ἀπ' τᾶ καινούργια. Χαρούμενος, εὐτυχησμένος, φώναξε τᾶ παιδιᾶ του ἕνα ἕνα χωριστά κ' ἔδωσε στό καθένα τούς τήν εὐλογία του κι ἀπό ἕνα δαχτυλίδι.

"Αμα πέθανε ο πατέρας, παρουσιάσε ο κάθε γιός τό δαχτυλίδι του μέ τήν αξίωση νά γίνει αυτός ο άρχηγός του σπιτιού. Άρχινήσανε συζητήσεις, ξεπιάσανε τσακωμοί. Στο τέλος πήγανε στο δικαστή νά τους λύσει τή διαφορά. 'Ο καθένας τους ύποστήριξε τά δικαιώματά του κι όρκίστηκε πώς άπ'τό χέρι του πολυσέβαστου και πολυαγαπημένου του πατέρα τό πήρε τό δαχτυλίδι. 'Ο δικαστής βρέθηκε σέ άμηχανία. Στο τέλος τους είπε:

- "Αν θέλετε νά βγάλω άπόφαση, φύγετε άπό δω." Αν θέλετε όρμήνια νά σ'ας δώσω, άκούστε τη." Άς πάρει ο καθένας άπό σας τό δαχτυλίδι πού τούδωσε ο πατέρας σας κι άς τό πιστεΰει άληθινό. Τή δύναμη πού κρύβεται μέσ στην πέτρα του δαχτυλιδιού άς προσπαθήσει νά τή φανερώσει μέ τά καλά του έργα, μέ τόν καλό του χαρακτήρα. Κι άμα φανερωθεϊ ή δύναμη στα έγγόνια σας και στα δισέγγονά σας, μέσα σέ χιλιάδες χρόνια, θά παρουσιαστεϊτε σ'έτοτο δω τό δικαστήριο. Θά δικάσει άνθρωπος πιό σοφός άπό μένα και θά βγάλει άπόφαση.

Τό έπεισόδιο αυτό τό πήρε ο Λέσινγκ άπό ένα διήγημα του "Δεκαήμερου" του Βοκκάκιου, όπως πήρε κι ο Σαίξπηρ τήν υπόθεση θεατρικών του έργων άπό τό κλασικό αυτό ιταλικό λογοτέχνημα. Μά ο Λέσινγκ στο δράμα του και ιδιαίτερα στη μορφή του κεντρικού ήρωα και στην παραβολή έδωσε βαθύ φιλοσοφικό περιεχόμενο. 'Η αξία του "Νάθαν του σοφού" δέ στηρίζεται σέ δραματικές όξύτητες, δέ στηρίζεται στην τραγική σύγκρουση του ανθρώπου μέ τή μοίρα. 'Η παρουσία του σοφού τίς σταματάει τις συγκρούσεις. Γιατί, όπως λέει ο Μαίτερλινκ στο βιβλίο του "Η σοφία και ή ειμαρμένη" (1) ο σοφός έχοντας νικήσει τό τυφλό τό ένστικτο δημιουργεί γύρω του μιά ζώνη φωτεινής συνειδητότητας, πού παραλύει τή δύναμη της μοίρας. 'Ο "Νάθαν ο σοφός" είναι δράμα χωρίς έντονη έξωτερική δράση και ή αξία του βρίσκεται στη φιλοσοφική του πνοή, στην άνωτερότητα των ιδανικών, στην ευγένεια πού χαρακτηρίζει πρόσωπα, ιδέες, αισθήματα. 'Η παρουσία του ήρωα σκορπάει άπλόχερα τήν ειρήνη της σοφίας. Τή συγκίνηση τή γαληνεμένη πού μάς δίνει αυτό τό έργο του Λέσινγκ μπορούμε νά τήν παραβάλουμε μέ κείνη πού νιώθουμε ακούγοντας τήν Ένάτη συμφωνία του Μπετόβεν.

Λαμποκοπάει τό φιλοσοφικό νόημα της ώρας παραβολής μέσ' άπ' τήν ΐδια τή γοητευτική άπλή αφήγηση του παραμυθιού. Λαμποκοπάει και του κεντρικού ήρωα ή υπέροχη πνευματικότητα. 'Ο Νάθαν του Λέσινγκ δέν είναι μονάχα έπινοητικός σαν τό πρότυπο του, τό Μελχισεδέν του Boccaccio. 'Ο Μελχισεδέν λέει στο σουλτάνο τήν παραβολή για νά ξεφύγει άπό κακοποιές. 'Ο Νάθαν τή

(1). Βλ. προηγούμενο τεύχος (16^ο, Φθινόπωρο 1962) σελ. 19.

λέει επειδή κισθάνεται τό χρέος τοῦ ἀληθινά πνευματικοῦ ἀνθρώπου ν' ἀνταποκριθεῖ σέ μιὰ γνήσια πνευματική ἀνάγκη τοῦ συνανθρώπου του. Σέ φυγή διαφασμένη νά μήν ἀονηθεῖ τό ζωντανό νερό πλατύτερης καί βαθύτερης ἀλήθειας, τ' ἀθάνατο νερό τῆς πανάρχαιας καί ἀστέρευτης κηρῆς.

Ὁ Νάθαν καθρεφτίζει μιὰ ἐξαιρετική προσωπικότητα πού θαύμαζε ὁ Λέσινγκ δλόφυχα. Τό συνομήλικό καί φίλο τοῦ διαλεχτοῦ γερμανοῦ συγγραφέα, τόν ἐβραῖο φιλόσοφο Μωσῆ Μέντελσον (Moses Mendelssohn, 1729-1788), τόν παπού τοῦ μουσικοσυνθέτη Μέντελσον - Μπαρτολντύ. Ὁ Μωσῆς Μέντελσον εἶναι ὁ φωτισμένος ὁστοχαστής πού ἐμπνευσμένος καί ἀπό τήν πλατιά τήν ἀβεξιδρησκεία, καί τή μεγαλόπνοη τή συνθετική σύλληψη τοῦ Μαίμονίδη (Μωσῆ ἡμπέν Μαίμόν, 1135-1204), τοῦ σπουδαιότερου ἐβραίου φιλοσόφου τοῦ Μεσαίωνα, γύρφε νά συνπαιριάζει τά ἰουδαϊκά δόγματα μέ τίς θερησκευτικές ἰδέες τῶν φιλοσόφων τοῦ Διαφωτισμοῦ. Ἐνσαρκώνει λοιπόν ὁ Νάθαν τά ἀνώτερα ἰδανικά τοῦ Λέσινγκ, τά ἰδανικά τοῦ Διαφωτισμοῦ, πού λαμπερό σημάδι τῆς εὐεργετικῆς τους ἐπίδρασης εἶναι πώς οἱ Χριστιανοί ἀνοίξαν οἱ ἴδιοι διάπλατα τίς πύλες τῶν γκέττο καί γκρεμίσαν τά τεῖχη τους. Ἐκφράζει τό ὄραμα μιᾶς θερησκείας ἀδογματίστης καί πανανθρώπινης, πού οἱ πιστοί τῆς θά φωτίζονται ἀπό τόν ἥλιο τῆς ἐλεύθερης σκέψης καί ὅπως λέει καί ὁ Ρουσό στόν "Αἰμίλιο" (1) θά λατρεύουνε τό Δημιουργό "ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ" σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Χριστοῦ (2). Ἐκφράζει τήν πίστη τοῦ Λέσινγκ πώς τήν ἀξία τῆς θερησκείας τή φανερώνουνε τά ἔργα πού ἐμπνέει, οἱ χαραχτῆρες πού συντελεῖ στή διαμόρφωσή τους.

Ὁ Νάθαν εἶναι ὁ τύπος τοῦ ἀληθινοῦ σοφοῦ, τοῦ δέχτη καί πομπῆς τῆς λάμψης τοῦ μυστικοῦ ὀπάλιου, τῆς θαυμαστῆς δαχτυλιδόπετρας πού εἶν' ἄσπρη καί ἀδιάφανη, σάν τό γάλα καί πού ρίχνει ἀλλοχρωμας ἀντιφειγγιές. Ὁ ἀληθινός σοφός ξέρει πώς πέρα ἀπό τίς μεταβλητές μορφές τίς αἰσθητές, πέρα καί ἀπό τή νόηση, ὑπάρχει ἡ ἀναλλοίωτη καί ἀσύλληπτη Θεϊκή Πραγματικότητα. Πώς τά μύρια χρώματα καί οἱ μύριες ἀντιχρωμίες τό ἀθώρητο ἀντικαθρεφτίζονται τό φεγγαβόλημα τοῦ ἀδιάφανου πέπλου τῆς "Ἰσιδας, ἀπόκρυφα ἐνώνονται στήν δλόλευκη σύνθεση τῆς Αἰώνιας Ἀλήθειας. Ὁ ἀληθινός σοφός, αὐτός πού πραγματικά συνειδητοποίησε τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, αὐτός πού βλέποντας πιά μακριά, ὅπως λέει ὁ Μαίτερλινκ, ἀγαπάει τούς ἀνθρώπους πιά βαθιά (3), ἔχει τή μαγική δύναμη τοῦ μυθικοῦ ὀπάλιου. Τή δύναμη νά "κερδίζει" τίς καρδιές. Νά τούς ἐμπνέει τήν ἀγάπη, νά τίς κάνει ἄξιες ν' ἀγαπᾶνε.

Ἡ ἀληθινή σοφία, ἡ ἐνωτική γνώση τῆς ἐνότητος, μιλώντας μέ παραβολές ἀγγίζει τή ζωντανή βίβλος τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς. Τραβάει τό μέταλλο τῆς καρδιάς σά μυστικός μαγνήτης. Γιά νά τό μεταστοιχειώσει σά "φιλοσοφική λίθος" σέ λαγαρό χρυσάφι.

Μαρία Οἰκονόμου

(1). Βλ. προηγούμενο Δελτίο (160 Φθινόπωρο 1962) σελ. 16

(2). Ἰω. δ' 24.

(3). Βλ. 160 Τεῦχος σελ. 20.

ΑΝΕΚΤΙΚΟΤΗΣ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

Δέν μοῦ ἀρέσει ἡ λέξις "ἀνεκτικότης", ἀλλά δέν βρῖσκω καλύτερη. Ἡ ἀνεκτικότης μπορεῖ νά συνεπάγεται τήν ὑπόθεση, πού δέν ἔχει ἄλλωστε καμμία ἀξία, ὅτι ἡ πίστις ἑνός ἄλλου εἶναι κατώτερη ἀπό τήν δική μας, ἐνῶ ἡ "ἀχιμσά" μᾶς διδάσκει νά τρέφουμε γιά τήν θρησκευτική πίστη τοῦ ἄλλου τόν ἴδιο σεβασμό πού τρέφουμε καί πρὸς τήν δική μας πίστη- τῆς ὁποίας ἀναγνωρίζουμε ἔτσι τήν ἀτέλεια. Ἡ παραδοχή αὐτή θά εἶναι εὐκόλη γιά ὅποιον ἀναζητεῖ τήν Ἀλήθεια, γιά ὅποιον ὑπακούει στόν νόμο τῆς Ἀγάπης. Ἄν εἴχαμε φθάσει σιὸ πλήρες ὄραμα τῆς Ἀλήθειας, δέν θά εἴμαστε πιὰ ἐρευνητές, θά εἴχαμε γίνοι ἕνα μέ τόν Θεό, διότι ἡ Ἀλήθεια εἶναι ὁ Θεός. Ἀλλά, ἀφοῦ βρισκόμαστε ἀκόμη σ τό στάδιο τῆς ἀναζήτησεως, συνεχίζουμε τήν ἀναζήτησή μας καί ἔχουμε συνείδηση τῆς ἀτελείας μας. Καί, ἂν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε ἀτελεῖς, καί ἡ θρησκεία, ὅπως ἐμεῖς τήν νοοῦμε, πρέπει νά εἶναι ἐπίσης, ἀτελής. Δέν ἔχουμε συλλάβει τήν θρησκεία στήν τελειότητά της, ὅπως δέν ἔχουμε συλλάβει τόν Θεό. Ἀφοῦ ἡ θρησκεία, ὅπως ἐμεῖς τήν νοοῦμε, εἶναι ἀτελής, εἶναι πάντοτε ἐπιδεκτική ἐξελίξεως καί νέας ἐρμηνείας. Ἡ πρόσδος πρὸς τήν Ἀλήθεια, πρὸς τόν Θεό, εἶναι δυνατή μόνο διὰ τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς. Καί ἂν ὅλα τὰ θρησκευτικά συστήματα πού διανοοῦνται οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀτελή, δέν μπορεῖ νά γίνοι λόγος γιά ἀνωτερότητα ἢ κατωτερότητα τοῦ ἑνός σέ σχέση μέ τό ἄλλο. Ὅλες οἱ πίστεις ἀποτελοῦν ἀποκαλύψεις τῆς Ἀλήθειας, ἀλλά εἶναι ὅλες ἀτελεῖς καί ὑποκειμένες σέ πλάνες. Ὁ σεβασμός τόν ὁποῖο τρέφουμε πρὸς ἄλλες πίστεις δέν πρέπει νά μᾶς ἐμποδίζει νά βλέπουμε τὰ ἐλαττώματά τους. Πρέπει ἐπίσης νά ἔχουμε σαφῆ συνείδηση τῶν ἐλαττωμάτων τῆς δικῆς μας πίστεως καί ὅμως νά μὴν τήν ἐγκαταλείπουμε γιά τόν λόγον αὐτόν, ἀλλά νά προσπαθοῦμε νά ὑπερνικήσουμε τὰ ἐλαττώματα αὐτά. Ἄν θεωροῦσαμε χωρὶς μεροληψία ὅλες τίς θρησκείες, ὄχι μόνο δέν θά διστάζαμε νά εἰσδεχθοῦμε στήν δική μας ὅλα τὰ ἐπιθυμητά χαρακτηριστικά τῶν ἄλλων, ἀλλά καί θά τό θεωροῦσαμε αὐτό σάν καθήκον μας.

Τίθεται τότε τό ἐρώτημα: γιατί τόσες διάφορες πίστεις; Ἡ ψυχή εἶναι μία, ἀλλά τὰ σώματα τὰ ὁποῖα ἐμφυλῶνει εἶναι πολλὰ. Δέν μποροῦμε νά μειώσουμε τόν ἀριθμό τῶν σωμάτων, ὅμως ἀναγνωρίζουμε τήν ἐνότητα τῆς ψυχῆς. Ὅπως ἕνα δέντρο ἔχει ἕναν μόνο κορμό ἀλλά πολλὰ κλαδιά καί φύλλα, ἔτσι ὑπάρχει καί μία μόνη ἀληθινή καί τέλεια θρησκεία, γίνεται ὅμως πολλαπλή περὶ τῶν διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μοναδική θρησκεία εἶναι περὶ ἀπὸ τό πεδίο τῆς γλώσσας. Ἀτελεῖς ἄνθρωποι δέν μποροῦν νά τήν ἐκφράσουν παρὰ μόνο μέ τήν γλῶσσα τήν ὁποία διαθέτουν, τὰ δέ λόγια τους ἐρμηνεύονται ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους, ἐξ ἴσου ἀτελεῖς. Ποία ἐρμηνεία ἀπ' ὅλες πρέπει νά δεχθοῦμε σάν σωστή; Ὁ καθένας ἔχει δίκιο ἀπὸ τήν σκοπιά του, ἀλλά δέν ἀποκλεί-

ται· νά ἔχουν ὅλοι ἕδινο. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη ἀνεκτικότητος, πού δέν σημαίνει ἀδιάφορία τοῦ ἀτόμου ἀπέναντι στήν πλίστη αὐτή. Ἡ ἀνεκτικότης μᾶς δίνει μία δύναμη πνευματικῆς διεισόδου πού ἀπέχει τόσο πολύ ἀπό τόν φανατισμό ὅσο καί ὁ Βόρειος Πόλος ἀπό τόν Νότιο Πόλο. Ἡ ἀληθινή γνώση τῆς θρησκείας καταρρίπτει τούς φραγμούς ἀνάμεσα στίς διάφορες πίστεις. Καλλιερ- γώντας μέσα μας τήν ἀνεκτικότητα γιά ἄλλες ἀντιλήψεις, ἀπο- κτιόμε μιά ἀληθινότερη κατανόηση τῆς δικῆς μας πίστεως.

Εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἀνεκτικότης δέν θίγει τήν διάκριση με- ταξὺ καλοῦ καί κακοῦ, μεταξὺ σωστοῦ καί λανθασμένου. Ἐδῶ θέ- λησα νά μιλήσω ἀπλῶς γιά τίς κυριώτερες θρησκευτικές ἀντιλή- φεις τοῦ κόσμου. Ὅλες τους στηρίζονται σέ κοινές βάσεις. Ὅ- λες τους ἔχουν δώσει μεγάλους ἀγίους.

Μοχάντα Γκάντι. Ἀπόσπασμα ἀπό τίς "Ἐπιστολές πρὸς τό Ἄσραμ" (1).

Με τάφρ. Κ. Μεραναίου

Ἡ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ὁ ἀληθῆς Θεόσοφος εἶναι ἀπολύτως ἀνεξίθρησκος. Γνωρίζει ὅ- τι εἰς τὰ ἀνώτερα ἐπίπεδα τῆς ἐξελίξεως κάθε σύμβολον, κάθε ὄ- πος θρησκευτικὸς ὀφείλει νά ὑποχωρῇ εἰς ὑψηλότερας καί ἀγνο- τέρας ἀντιλήψεις. Ἀντιλαμβάνεται τόν μεταξὺ ὅλων τῶν θρησκει- ῶν ὑφιστάμενον σύνδεσμον καί ἐννοεῖ ὅτι αἱ ἄφθαρτοι ἀληθεῖαι, αἱ ἀποτελοῦσαι τήν βᾶσιν των, παραμένουσιν ἀκλόνητοι, ἐνῶ πά- ντα τὰ λοιπὰ, τύποι, ἱεροτελεστία καί σύμβολα, εἶναι πράγματα μεταβλητὰ, παροδικὰ συμβεβηκότα ἀνήκοντα εἰς τήν ἱστορίαν. Ἀ- πομακρυνόμενος τῶν τύπων καί τῶν θρησκευτικῶν συμβόλων, διευ- θύνει τήν σκέψιν του πρὸς τό μέλλον. Ἐκεῖ βλέπει ἀνυφουμένην ὑπεράνω ὅλων τῶν καῶν καί τῶν ἀποκλειστικῶν θρησκευμάτων μί- αν εὐρυτέραν θρησκείαν, περιλαμβάνουσαν ὅλας τὰς ἄλλας, ἡ ὅποια δέν θά ἔχη οὔτε τύπους, οὔτε δόγματα, οὔτε φραγμούς, ἀλλά θά ἐκ- δηλώνη τὰ πραγματικὰ γεγονότα καί τὰς παγκοσμίους Ἀληθείας, μίαν Ἐκκλησίαν ὑπεράνω ὅλων τῶν αἰρέσεων, ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκτείνουσαν τὰς κραταιὰς χεῖρας της, διὰ νά προστατεύη καί νά εὐλογῇ. Ὁραματίζεται ἀνεγειρόμενον Νάον, ἔνθα ὀλόκληρος ἡ Ἀνθρωπότης, γονυκετοῦσα ἐν κατανύξει, θά ἐνώσῃ τὰς σκέψεις καί τὰς πεποιθήσεις της εἰς μίαν καί τήν αὐτήν κοινωλίαν Ἀγάπης καί ὅπου, κατὰ τόν Ἰησοῦν Χριστόν, "οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προ- σκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ". "Πνεῦμα ὁ Θεός καί τοὺς προσκυνοῦντας Αὐτόν ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν".

Καλλιόπη Κουτσογιάννη. Ἀπό τήν διάλεξιν "Χριστιανισμός καί Θεοσοφία" Θεοσοφικαὶ ὁμιλίαι" τεύχ. Α' σελ. 17).

(1). Σημ. συντ. Τό Ἄσραμ εἶναι ἱερό καταφύγιον καί σχολή πού ἔδρευσε ὁ Γκάντι κοντά στό Ἀχμεταμπάντ. Ἡ λέξις Ἄσραμ ση- μαίνει "Σπίτι εἰρήνης".

Η ΠΡΟΑΙΩΝΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΚΑΙ Η ΜΠΑΓΚΑΡΑΝΤ ΓΚΙΤΑ

συνέχεια από τό προηγούμενο τεύχος.

Ὁ ἰνδουϊσμός στήν πρώτη ἀπό τοῦτες τίς τέσσερις τίς διδασκαλίες δίνει τήν πιό κατηγορηματική διατύπωση. Ὁ Θεῖκός Βυθός εἶναι τό Βράχμαν, πού τίς τρεῖς ὄψεις του, τή δημιουργία, τή συντήρηση καί τή μεταμόρφωση, τίς ἐκφράζει ἡ ἰνδουϊκή Τριάδα. Μιά ἱεραρχία ἀπό ἐκδηλώσεις συνδέει τήν ἄφυχη φύση μέ τόν ἄνθρωπο, μέ τοὺς θεούς, μέ τοὺς Ἀνώτερους Θεούς καί μέ τήν ἀδιαφοροποίητη Θεϊκή Οὐσία, πού εἶναι πέρα ἀπ' ὅλα.

Στό μαχαγιανικό βουδδισμό (1) ὁ Θεῖκός Βυθός ὀνομάζεται Πνεῦμα ἢ Ἄγνό Φῶς τοῦ Κενοῦ. Τή θέση τῶν Ἀνωτέρων Θεῶν τήν παίρνουν οἱ Ντυάν Βοῦδες.

Ἰδέες σάν κι αὐτές συμβιβάζονται στήν ἐντέλεια μέ τό χριστιανισμό. Καί πραγματικά τίς εἶχανε στό νοῦ τους καί εἴτε ξεκάθαρα εἴτε μέ ὑπονοούμενα τίς ἐκφράσανε κολλοί καθολικοί καί προτεστάντες μυστικιστές γιά νά διατυπώσουνε φιλοσοφία συνταιριασμένη μέ τίς παρατηρήσεις τῆς ὑπερλογικῆς τους ἐνόρασης. Ὁ Ἐκχαρτ (2) καί ὁ Ροῦσμπρουκ (3) ἔς ποῦμε παραδέχονται ὡς τῆς Τριάδας θεμέλιο εἶναι μιᾶ "Ἄβυσσος Θεϊκῆς Οὐσίας". Ὅπως τό Βράχμαν εἶναι τό θεμέλιο τοῦ Βράχμα, τοῦ Βισνού καί τοῦ Σίβα, ὁ Σοῦζο (4) μάλιστα μᾶς ἔδωσε ἕνα διάγραμμα πού εἰκονίζει τίς σχέσεις πού ὑπάρχουν, ἀνάμεσα στή Θεϊκή Οὐσία, στόν Τριᾶδικό Θεό καί στά δημιουργήματα. Σαυτή τήν πολυπεριεργή καί ενδιαφερόσα εἰκόνα, τό μυστηριακό σύμβολο τοῦ Θεϊκοῦ Βυθοῦ μιᾶ ἀλυσιδρα ἐκδηλώσεως τό συνδέει μέ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Τριάδας. Καί τήν Τριάδα πάλι μιᾶ καθολική σκᾶλα τή συνδέει μέ τοὺς ἀγγέλους καί μέ τοὺς ἄνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι, ὅπως δείχνει καθαρά ἡ εἰκόνα, μποροῦνε νά διαλέξουν ἀνάμεσα σέ δυό δρόμους. Ἡ νά ζήσουνε τή ζωή τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνθρώπου, τή ζωή τοῦ χωριστικοῦ ἐγώ, καί σ' αὐτή τήν περίπτωση εἶναι χαμένοι (γιατί ὅπως λέει ἡ "Theologia Germanica" (5) τό μόνο πού κίγεται στήν Κόλαση εἶναι τό ἐγώ). Ἡ νά ταυτιστοῦνε μέ τόν ἐσωτερικό ἄνθρωπο καί σ' αὐτή τήν περίπτωση τοὺς εἶναι μπορετό, ὅπως δείχνει ὁ Σοῦζο, νά ξαναγενοῦνε μέ τήν ἐνωτική γνώση ὡς τήν Τριάδα, ἀκόμα καί πιό πάνω ἀπ' τήν Τριάδα, ὡς τήν ὑπέρτατη ἐνότητα τοῦ Θεϊκοῦ Βυθοῦ.

(1). Σημ. μετ. Βλ. προηγούμενο Δελτίο (16^ο, Φθινόπωρο 1962) σελ. 44
σημ. 1.

(2). Σημ. μετ. Γερμανός μυστικιστής (1260-1327).

(3). Σημ. μετ. Φλαμανδός μυστικιστής (1293-1381).

(4). Σημ. μετ. Γερμανός μυστικιστής (1295-1366), μαθητής τοῦ Ἐκχαρτ.

(5). Σημ. μετ. Σύγγραμμα τοῦ Σοῦζο.

Στή μωαμεθανική παράδοση μιά τέτοια έκλογίκευση τής άμεσης μυστικής έμπειρίας θά έρχότανε σέ έπίφοβη σύγκρουση μέ τήν καθιερωμένη πίστη. Διαβάζοντας ώστούσο όρισμένα σουφικά κείμενα σηματούζουμε τήν έντύπωση πώς αύτοί πού τά γράφανε είχανε τήν αντίληψη ότι τό 'Αλ Χάκ, τό Πραγματικό, είναι ό Θεϊκός Βυθός, τού 'Αλλάχ ή ένότητά, όπου έχουνε τή ρίζα τους οί ενεργητικές και προσωπικές όφεις τού Θεού.

Τή δεύτερη διδασκαλία τής προαιώνιας φιλοσοφίας, πώς ό άνθρωπος μπορεί νά γνωρίσει τό Θεϊκό Βυθό μέ τήν άμεση ένόραση, πού είναι άνώτερη άπό τή συλλογιστική σκέψη, τη βρίσκουμε σ' όλες τίς μεγάλες θρησκείες τού κόσμου. Τό φιλόσοφο πού τού φτάνει νά ξέρει κάτι γιά τήν 'Υπερτατη Πραγματικότητα θεωρητικά κι άπ' ό,τι άκούει νά λένε, τόν παραβάλλει ό Βούδδας μέ τσοπάνη πού βόσκει ξένες αγελάδες. 'Ο Μωάμεθ μεταχειρίζεται μιά άκόμα πιά άπλή μεταφορά σταυλική. Λέει πώς ό φιλόσοφος πού δέν κατάλαβε τή μεταφυσική του είναι γάϊδαρος φορτωμένος βιβλία. Οί χριστιανοί, οί ένδουϊστές και οί ταοϊστές δάσκαλοι δέν τονίσανε λιγότερο πόσο παράλογες είναι οί αξιώσεις τής άπλής μάθησης και τής άναλυτικής σκέψης. "Όπως λέει τό άγγλικανικό προσευχητάριο, "ή αιώνια ζωή μας και τώρα και ύστερα άπό τό θάνατό μας βρίσκεται στη γνώση τού Θεού". Κι αύτή ή γνώση, δέν είναι συλλογιστική, είναι "τής καρδιάς", είναι ύπερλογική ένόραση, άμεση, συνθετική και άχρονη.

'Η τρίτη διδασκαλία τής προαιώνιας φιλοσοφίας, αύτή πού βεβαιώνει πώς είναι διπλή ή φύση τού ανθρώπου, είναι βασική διδασκαλία σ' όλες τίς μεγάλες θρησκείες. Γιά τήν ένωτική γνώση τού Θεϊκού Βυθού άπαραίτητες προϋποθέσεις είναι ή άυταπάρηση και ή αγάπη. Μονάχα μέ τήν άυταπάρηση και τήν αγάπη μπορούμε νά βγάλουμε άπό πάνω μας τό κακό, τήν άνοησία και τήν άγνοια, πού άποτελούν εκείνο πού όνομάζουμε προσωπικότητά μας και μάς έμποδίζουνε ν' άποκτήσουμε έπίγνωση τής θεϊκής σπίθας πού φωτίζει τόν έώτερο άνθρωπο. Μά ή σπίθα πού ύπάρχει μέσα μας συγγενεί με τό Θεϊκό Βυθό. Ταυτίζοντας τόν έαυτό μας μέ τή σπίθα τή θεϊκή, μπορούμε νά φτάσουμε στου Θεϊκού Βυθού τήν ένωτική γνώση. Αύτά τά έμπειρικά γεγονότα τής πνευματικής ζωής τά έχουν εκλογικεύσει οί θεολογίες των διαφόρων θρησκειών. Οί ένδουϊστές βεβαιώνουνε κατηγορηματικά πώς είσαι Αυτό-πώς τό "Ατμαν πού ζει μέσα σου είναι τό Βράχμαν. Γιά τόν καθιερωμένο χριστιανισμό δέν ύπάρχει ταυτότητα ανάμεσα στη σπίθα και στό Θεό. Γίνεται ή έωση τού ανθρώπινου πνεύματος μέ τό Θεό. Κ' είναι έωση τόσο ολοκληρωτική πού γι' αύτή μεταχειρίζονται τή λέξη "θέωση". Μά δέν είναι έωση ίδιων ούσιών. Σύμφωνα μέ τή χριστιανική θεολογία ό άγιος "θεώνεται". Μά όχι έπειδή τό "Ατμαν είναι τό Βράχμαν. 'Η θέωση γίνεται έπειδή τό ανθρώπινο πνεύμα τό έξαγνισμένο τό άφομοίωσε ό Θεός στη Θεϊκή Ούσία μέ τή δύναμη τής Χάρις. Άνάλογη διάκριση μοιάζει νά κάνει ή ισλαμική θεολογία. 'Ο σουφί ό Μανσούρ έ-

χτελέστηκε επειδή στις λέξεις "ένωση" και "θέωση" έδωσε την κυριολεχτική την έννοια που έχουνε στην παράδοση την Ινδουϊκή. Μά για τους σκοπούς που επιδιώκουμε σε τούτη δώ τη μελέτη έκεινο που έχει σημασία είναι πώς αυτές τις λέξεις πραγματικά τις μεταχειρίζονται οι χριστιανοί και οι μωαμεθανοί για να περιγραφουνε τη μεταφυσική ολοκλήρωση με την έννοια την άμεση, την υπερλογική.

"Όσο για τον τελικό προορισμό του ανθρώπου όλες οι ανώτερες θρησκείες είναι άβλυτα σύμφωνες. Ο σκοπός της ανθρωπίνης ζωής είναι η ανακάλυψη της Αλήθειας, η ένωτική γνώση της Θεότητας. Ο βαθμός της ένωτικής γνώσης ή που θα κατορθώσει να φτάσει ο άνθρωπος έδω στη γη καθορίζει το βαθμό της ένωτικής γνώσης στη μεταθανάτια κατάσταση. Η θεώρηση της Αλήθειας είναι ο σκοπός, η έρση είναι το μέσο. Στην Ινδία, στην Κίνα, στην αρχαία Ελλάδα, στη χριστιανική Ευρώπη, αυτό πιστεύτηκε πώς είναι η πιο φανερή και αξιοματική απόδειξη όρθοδοξίας. Η έφευρεση της ατμομηχανής δεν έφερε μόνο επανάσταση στα τεχνικά μέσα της βιομηχανίας. Ακόμα πιο σημαντική επανάσταση έφερε στη φιλοσοφία. Επειδή οι ατμομηχανές μπορούσανε να γίνονται όλο και πιο αποτελεσματικές, ο άνθρωπος της Δύσης πίστεψε πώς άνθρωποι και κοινωνίες μπορούνε να φτάσουνε σε αντίστοιχη βελτίωση ήθική και πνευματική. Έδωσε προσοχή και έμπιστοσύνη στο ούτοπικό μέλλον κι όχι στην Αιωνιότητα. Τίς έξωτερινές συνθήκες τις θεώρησε πιο σπουδαίες από τις ψυχικές καταστάσεις που προκαλούν οι έξωτερινές συνθήκες. Και παραδέχτηκε ότισκοπός της ανθρωπίνης ζωής είναι η πράξη και μέσο η θεώρηση γι αυτό το σκοπό. Τούτες τις ανορθόδοξες διδασκαλίες, τίς φεύτικες και ιστορικά πλανεμένες, τίς διδάσκουνε τώρα συστηματικά στα σχολεία μας. Τίς λένε και τίς ξαναλένε κάθε μέρα οι ανώνυμοι συγγραφείς της ρεκλάμας των βιβλίων, που περισσότερο από κάθε άλλο δάσκαλο προμηθεύουνε σε ενήλικους εύρωπους και αμερικάνους την τρεχούμενη τη βιοθεωρία τους. Και στάθηκε τόσο αποτελεσματική η προπαγάνδα ώστε ακόμα και συνειδητοί χριστιανοί τη δέχονται αυτή την άγρευση ανεξέταστα και καθόλου δεν τό παύουνε εΐδηση πώς είναι απόλυτα άταίριαστη με τη θρησκεία τους και με κάθε άλλου ανθρώπου τη θρησκεία.

"Αλντος Χάξλεϋ (Aldous Huxley), διαλεχτός σύγχρονός μας άγγλος λογοτέχνης και κριτικός. Από την εΐσαγωγή του στην Μπαγκαβάντ Γκνιτά την άγγλική μετάφραση των Σβάμι Πραμπαβανάντα (Swami Prabhavananda) και Κρίστοφερ Ισεργουντ (Christopher Isherwood).

Μετάφρ. Μαρ. Γ. Οϊκονόμου

Η ΒΑΣΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

"Αν ριξουμε μιὰ γενική ματιά στις μεγάλες θρησκείες του κόσμου θά ιδούμε πώς έχουν τίς ίδιες θρησκευτικές, φιλοσοφικές, και ηθικές ιδέες. Αυτό αναγνωρίζεται από όλον τόν κόσμο, δέν υπάρχει όμως συμφωνία στο γιατί υπάρχει αυτή η ομοιότητα.

Μερικοί υποστηρίζουν ότι οι θρησκείες γεννήθηκαν από τήν ανθρώπινη άγνοια, καλλιέργημένη από τή φαντασία, και μ' αυτήν τήν καλλιέργεια εξελίχτηκαν σιγά σιγά ως τό σημείο πού τίς βλέπουμε σήμερα, από τίς χοντροκομένες μορφές του ψυχισμού και του φετιχισμού. "Ότι οι αναλογίες πού υπάρχουν μεταξύ τους προέρχονται από παγκόσμια φυσικά φαινόμενα πού δέν παρατηρήθηκαν στην έντέλεια και εξηγήθηκαν μέ τρόπους φανταστικούς. Τούτη η σχολή λέει πώς τό γενικό κλειδί είναι η λατρεία του Ήλιου και των άστρων." Άλλη σχολή παραδέχεται πώς τό γενικό κλειδί, άλλο τόσο παγκόσμιο, είναι η λατρεία του φαλλού. "Ο φόβος, ο πόθος, η άγνοια και ο θαυμασμός - λένε - κάνανε τόν άγριο νά προσωποποιήσει τίς φυσικές δυνάμεις. Έπειτα οι παπάδες έκμεταλλεύτηκαν τούς τρόμους και τίς έλπίδες του και τίς θολές φαντασιοπληξίες και τίς ανήσυχες έρωτήσεις του. Οι μύθοι γίνανε "Γραφές" και τά σύμβολα πραγματικά περιστατικά. Κι αφού η βάση ήταν η ίδια, η ομοιότητα πού έχουν τ' αποτελέσματα ήτανε αναπόφευκτη.

Αυτά λένε οι δόκτορες της "συγκριτικής μυθολογίας" και οι άγαθοί άνθρωποι πού τούς άκούνε, μόλο πού δέν τους πιστεύουνε, σπαίνουνε μπροστά στά τόσο άφθονα έπιχειρήματά τους. Δέν μπορούνε βέβαια ν' αρνηθούν τούτη τήν ομοιότητα, αναρωτιούνται όμως μέ κάποια ανησυχία. Μπορεί ποτέ νάναι καρπός της φαντασίας των άγρίων ή της άγνοιας πού πάει φαχτά οι πιο αγαπημένες έλπίδες και οι πιο ύψηλές ιδέες πού μόρσεσε νά συλλάβει ο άνθρωπος νούς; "Όλοι οι μεγάλοι άρχηγοί της φυλής, οι ήρωες της ανθρωπότητας, ζήσανε, έργαστήκανε, ύπόφεραν και πέθαναν μέσα στην πλάνη για τίς άίσχροτες των βαρβάρων;

Η δεύτερη εξήγηση της κοινής βάσης πού σκεπάζει τή διαφορετικότητα των ανθρώπινων θρησκειών βεβαιώνει πώς υπάρχει μιὰ αρχική διδασκαλία πού φύλακες της είναι μιὰ αδελφότητα μεγάλων πνευματικών εκπαιδευτών. Αυτοί οι "Διδάσκαλοι", καρποί περασμένων εξελικτικών κύκλων, πήρανε τήν αποστολή νά εκπαιδεύσουν και νά οδηγήσουν τήν ανθρωπότητα πού γεννήθηκε στον πλανήτη μας. Μεταβίβασαν διαδοχικά στις φυλές τους και στά έθνους τους τίς βασικές αλήθειες της θρησκείας μέ μορφή πού νά προσαρμοζεται καλύτερα στις ειδικές άνήγκες εκείνων πού έπρεπε νά τήνε δεχτούν.

Σύμφωνα μέ τούτο τό σύστημα, τίς μεγάλες θρησκείες τίς ίδρυσαν μέλη αυτής της αδελφότητας της μοναδικής πού βοηθήθηκαν στην αποστολή τους από μιὰ πλειάδα άλλα μέλη λιγότερο ά-

ναπτυγμένα απ' αυτούς, μυημένους και μαθητές διάφορων βαθμών, που διαπρέπανε στην πνευματική τους έννοιαση, στις φιλοσοφικές γνώσεις τους ή στην καθαρότητα της ήθικης σοφίας τους.

Αυτοί οι άνθρωποι διεύθυναν τα έθνη που γεννιόντουσαν και τους έδωσαν τον πολιτισμό τους και τους νόμους τους. Τα διοικήσανε σαν μονάρχες, τα διδάξανε σαν φιλόσοφοι, τα όδηγούσανε σαν ιερωμένοι. Έτσι όλα τα έθνη διατηρήσανε στη μνήμη τους ανθρώπους δυνατούς, ήμίθεους και ήρωες και τούτων των ανθρώπων τα χνάρια διατηρηθήκανε στη λογοτεχνία, στην αρχιτεκτονική και στη νομοθεσία των εθνών.

Μπροστά στην παγκόσμια παράδοση φαίνεται δύσκολο ν' αφηρηθούμε την ύπαρξη τέτιων ανθρώπων. Τα γραπτά μνημεία που υπάρχουν ακόμα, τα προϊστορικά αρχιτεκτονικά μνημεία, που τα περισσότερά τους είναι τώρα έρειπια, και άλλες μαρτυρίες, που ό άμαθής μπορεί νά μὴν τίς παραδεχτή, είναι απόδειξη της ύπαρξής τους. Τα ιερά βιβλία της Ανατολής μαρτυρούνε πιστότατα τό μεγαλεῖο εκείνων που τάγραψαν. Γιατί ποίος από τά πιό κοντινά μας χρόνια ή κι απ' τή σύγχρονη εποχή, μπορεί νά συγκριθῆ με τήν ύψιστη πνευματικότητα της θρησκευτικής σκέψης τους με τή διανοητική λαμπρότητα της φιλοσοφίας τους και με τό πλάτος και τήν καθαρότητα της ήθικης τους;

Και όταν βλέπουμε μέσα σ' αυτά τά βιβλία διδασκαλίες για τό Θεό, τόν άνθρωπο, τό Σύμπαν, όμοιες στην ούσία τους κάτω από έξωτερική και φαινομενική μόνο ποικιλία, δέν είναι βέβαια παράλογο νά παραδεχθούμε τήν εξάρτησή τους από ένα μόνο σῶμα αρχικής κεντρικής διδασκαλίας.

Λοιπόν σέ τούτο τό σῶμα κεντρικής διδασκαλίας δίνουμε τό όνομα "Θεϊκή Σοφία", ή με τήν ελληνική μορφή του Θ Ε Ο Σ Ο - Φ Ι Α.

Αφού λοιπόν ή Θεοσοφία είναι ή κοινή βάση όλων των θρησκειών, δέ μπορεί ν' ανταγωνίζεται καμιά τους. Αντίθετα, τίς καθαρίζει φανερώνοντας τήν ύψηλή έσωτερική σημασία που έχουνε πολλά δόγματα που έτσι, όπως παρουσιάζονται στην έξωτερική τους εμφάνιση τή διαστρεβλωμένη από τήν άγνοια και τήν πρόληψη, κατάντησαν νά φαίνονται σφαλερά. Στην καθεμιά από τούτες τής μορφές ή Θεοσοφία άναγνωρίζει και υπερασπίζει τόν έαυτό της.

Προσπάθει νά ξεσκεπάσει τή Σοφία τήν κρυμμένη στην καθεμιά τους. Για νά γίνει κανείς θεόσοφος δέ χρειάζεται νά πάψει νά είναι χριστιανός ή βουδιστής ή ίνδουιστής. Φτάνει για τόν κάθε άνθρωπο νά είσχωρήσει στην καρδιά της οικῆς του τής πίσσης, ν' άγκαλιάσει τίς πνευματικές αλήθειες της με μεγαλύτερη σταθερότητα και νά νιώσει με πλατύτερο πνεῦμα τίς ιερές διδασκαλίες της. Η Θεοσοφία άλλοτε γέννησε τίς θρησκείες, σήμερα τίς δικαιολογεί και τίς υποστηρίζει. Είναι ό βράχος που απ' αυτόν έχουνε κοπή όλες, είναι ή κοιλότητα του νταμαρούσ από όπου βγήκαν όλες. Η Θεοσοφία υποστηρίζει μπροστά στο δικαστήριο της διανοητικής κριτικής τίς βαθύτερες επιθυ-

μίες και τίς ευγενικότερες συγκινήσεις της ανθρώπινης καρδιάς, έπαληθεύει τίς έλπίδες πού έχουμε για τόν άνθρωπο και μᾶς ξαναδίνει έξευγενισμένη τήν πίστη μας στό Θεό.

Αυτό γίνεται όλοένα φανερότερο όσο περισσότερο μελετάμε τίς ιερές γραφές του κόσμου. "Αν άπ'όλα μαζί τά ύλικά ξεχωρίσουμε μόνο λίγα, θά φτάσουμε για νά όριστή τό πράγμα, γιατί βάζουμε τό ζήτημα στη θέση του και όδηγοϋνε σε νέες άποδείξεις.

Τίς βασικές πνευματικές αλήθειες της κάθε θρησκείας μπορούμε νά τίς συνοψίσουμε έτσι:

1. Μία Ύπαρξη πνευματική, αιώνια, άπειρη, άσύλληπτη άπό τό κϋ μας.
2. 'Απ'αϋτήν προέρχεται ό εκδηλωμένος Θεός πού άπό μονάδα άναπτύσσεται σε Διάδα και άπό Διάδα σε Τριάδα.
3. 'Από τήν εκδηλωμένη Τριάδα προέρχονται αναρίθμητες πνευματικές όντότητες, όδηγοί της κοσμικής δράσης.
4. 'Επομένως και ό άνθρωπος, άντικατρέφτισμα του εκδηλωμένου Θεού, άποτελείται άπό μία βασική τριάδα. Τό έσωτερικό και πραγματικό "έαυτό" είναι αιώνιο και ένα με τό παγκόσμιο "ΕΑΥΤΟ".
5. 'Εξελίσσεται με άπαυτές ένσαρκώσεις πού σ'αϋτές τότε τραβάει ό πόθος και πού μ'αϋτές έλευτερώνεται με τή γνώση και με τή θυσία και γίνεται πραγματικά θεϊκός όπως δυναμικά ήτ ανε πάντα.

"Αν. Μπέζαντ. 'Από τήν "Αρχαία Σοφία". Μετ. Τ. Βρατσάνου.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΡΥΘΡΟΔΕΡΜΟΥ ΣΟΦΟΥ

Α' ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Πρέπει καλᾶ νά καταλάβουμε πώς όλα τά δημιουργήσε τό Μεγάλο Πνεϋμα. Πρέπει νά ξέρουμε πώς τό Μεγάλο Πνεϋμα είναι μέσα σε όλα, στα δέντρα, στα χόρτα, στα ποτάμια, στα βουνά και σ'όλα τά τετράποδα και τά πετούμενα. Και τό πιο σημαντικό είναι πώς ύπάρχει και πέρα άπ'όλα τά πράματα κι άπ'όλα τά όντα.

Β' ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΦΥΛΗ

"Όπως αγαπήμε τόν Βακάν-Τάννα (1) πρώτα άπ'όλα και πάνω άπ'όλα, έτσι πρέπει ν'αγαπήμε και τό όιπλανό μας και νά σφιξοϋμε τούς δεσμούς πού μοροϋνε νά μᾶς ένώσουνε μ'αϋτόν, ακόμα κι αν άνήκει σε άλλη φυλή.

Χεχάκα Σάπα, σύγχρονός μας ίνδιάνος σοφός.

'Από τό βιβλίο του "Οι μυστικές ιεροτελεστίες των Ινδιάνων της φυλής Σιού" (Δεκέμβρης 1947). Μετάφρ. Μαρ. Οίκονόμου.

(1). Σημ. μετ. Τό Μεγάλο Πνεϋμα.

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΟΙ

"Αν ο τίτλος του Άρθρου είναι παράδοξος, πιά παράδοξο είναι κατά την ταπεινή μου γνώμη τό νά φάχνουμε νά βροϋμε τί είναι ο Θεός.

Καί ὅμως ὁ ἄνθρωπος ποτέ δέν ἔπαφε κι οὔτε ποτέ θά πάξει νά φάχνει, γιατί, ὅπως δηλώνει τό ἑλληνικό ὄνομά του, εἶναι ἕνα ὄν πού "κρατεῖ τά μάτια πρὸς τ' ἄπάνω" καί προσπαθεῖ νά ἐξερευνήσει ὀλόκληρο τό ὕψος τό δυσανάβατο, ὡς τό ἄφταστο Ζενίθ, καί ὀλόκληρο τό βάθος τό δυσθεώρητο καί ἀπροσμέτρητο, ὡς τό ἄλλο τόσο ἄφταστο Ναδίρ.

Λοιπόν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς γιά νά δώσει μιάν ἀποτελεσματική διεξοδό σ' αὐτή τήν προσπάθεια κατασκεύασε διάφορες θεωρίες γιά τήν ὑπόσταση τοῦ Θεοῦ, θεωρίες πού διαβάζουμε στά διάφορα φιλοσοφικά συγγράμματα.

"Ἐχουμε λοιπόν, νομίζω, ὅλοι διαβάσει ἢ ἀκούσει τίς διάφορες αὐτές θεωρίες, ὅλες κατασκευάσματα τοῦ φτωχοῦ ἀνθρώπινου νοῦ. Ἐχουμε δηλαδή ἀκούσει ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἕνα πρόσωπο, ἕνας Μεγάλος Δημιουργός, ἐντελῶς διάφορος ἀπό τά δημιουργήματά του, πού ὑπάρχει ἔξω ἀ' αὐτά. Ἐχουμε ἀκούσει τήν πανθειστική θεωρία πού σύμφωνα μ' αὐτή Θεός εἶναι τό Πᾶν, ὀλόκληρη δηλαδή ἡ ὁρατή καί ἀόρατη φύση. Ἐχουμε ἀκόμα ἀκούσει τήν πανθειστική θεωρία, πού σύμφωνα μ' αὐτή ὁ Δημιουργός Θεός, ἄν καί εἶναι διαφορετικός ἀπό τά δημιουργήματά του, ὑπάρχει ὁμως σ' ὅλα δίχως ἐξαιρέση. Καί ἔχουμε ἀκούσει, ἀκούσει, ἀκούσει!

"Ἄλλοι λοιπόν πιστεύουμε τή μιά θεωρία, ἄλλοι τήν ἄλλη, ὁλους ὅμως ἐμᾶς πού ἀσχολούμαστε μέ τή Θεοσοφία μᾶς ἐνώνει, θαρρῶ, ἡ πίστη μᾶς στό Δημιουργό πατέρα μας, τόν Κοσμικό Λόγο.

Αὐτήν ὅμως τήν πίστη μας δέν τή δημιούργησεν ὁ φτωχός μας νοῦς, ἀλλά κάτι ἀνώτερο καί βαθύτερο πού ὑπάρχει μέσα μας καί αὐτό τό κάτι εἶναι ἡ ἀκόμα πολύ λίγη ἀλλά καί πολύ θαυματουργή ἐνόρασή μας, καί γι αὐτό ἡ πίστη μας εἶναι ἀκλόνητη.

Οἱ θεοσοφικές διδασκαλίες μᾶς διδάσκουν ὅτι ἡ ἐνόραση, ἡ καρδιά μας, εἶναι δύναμη ἀντίθετη ἀπό τό λογικό, ἀπό τήν "πεπερασμένη" καί ἐπομένως περιορισμένη διανόησή μας, καί γι αὐτό πρέπει νά τίς ἐξετάζουμε μέ τήν καρδιά προπάντων καί ἔπειτα μέ τό λογικό.

Καί πρώτα πρώτα πρέπει νά ὁμολογήσω ὅτι καμιά ἀπό τίς θεωρίες πού διατύπωσε ὁ ἀνθρώπινος νοῦς γιά τό Θεό δέν μέ ικανοποιεῖ, γιατί ὅλες τόν ἀπεριόριστο Θεό τόν παρουσιάζουν περιορισμένο στά στενά ὅρια τοῦ ἀνθρώπινου λογικοῦ.

"Ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός διατύπωσε τά κυριώτερα σημεῖα τῆς διδασκαλίας Του στήν Ἐπί τοῦ Ὄρους Ὁμιλία Του ἔτσι καί ὁ Κύριος ἡμῶν Βούδδας ἐξέθεσε τίς γενικῆς γραμμῆς τῆς διδασκαλίας Του στήν ὁμιλία πού ἔκαμε σ' ἕνα λόφο ἔξω ἀπό τό Μπεναρές. Κι αὐτήν τήν ὁμιλία Του τήν ἄρχισε μ' αὐτά τά λόγια:

Ὁμ. Ἀμιτάγια, τ' ἀπροσμέτρητο
μὴν προσπαθῆς μέ λόγια νά μετρήσεις,
κι οὔτε τῆς σκέφης τό σκοινί νά ρίξεις
μέσ' σέ' βάρη ἄπατα.

Λαθεύει κεῖνος πού ρωτᾷ
κ' ἐκεῖνος π' ἀποκρένεται λαθεύει.
Τίποτα μὴ λές.

Μᾶς διδάσκουν τ' ἅγια βιβλία
κῶς πρὶν ἀπό καθετί
ἦταν τό σκοτάδι (1) καί ὁ Βράχμας ἐκαθόταν
σέ βαθύ συλλογισμό, μόνος μέσ' στή νύχτα.
Γιὰ τό Βράχμα νά μὴν φάχνεις οὔτε καί ποιᾷ ἦταν
ἡ ἀρχή τοῦ κόσμου. Θνητὰ μάτια
οὔτ' αὐτόν μποροῦν νά δοῦν, οὔτ' ἄλλο φῶς,
οὔτε ἀνθρώπου νοῦς νά ἐρευνήσει.
Θ' ἀνασηκωθοῦν τὰ πέπλα, τόνα ὕστερ' ἀπό τ' ἄλλο,
πρέπει ὅμως νά ὑπάρχουν πέπλα κι ἄλλα πέπλα
ὕστερ' ἀπ' τὰ πρῶτα.
Τ' ἄστρα τραβοῦν τό δρόμο τους καί δέ ρωτοῦν (2).

Ὡστε ἔτσι λοιπόν, δέν πρέπει νά ρωτοῦμε. Δέν πρέπει νά ζη -
τοῦμε νά ἐξηγήσουμε μέ τό λογικό τί εἶναι Θεός.

Στό τελευταῖο αὐτό συμπέρασμα καταλήγουμε ἀναγκαστικά καί
χωρίς νά εἶναι ἀνάγκη νά ἀκούσουμε τί λείει ὁ Βούδδας ἢ ὁποιο-
σδήποτε ἄλλος ἄνθρωπος ἢ ὑπεράνθρωπος.

Ἐμεῖς ὅλοι πιστεύουμε βέβαια ὅτι ὁ Δημιουργός πατέρας μας
εἶναι ἄπειρος, γιατί ἂν δέν ἦταν ἄπειρος δέν θά ἦταν βέβαια ὁ
Θεός. Πιστεύουμε ἀκόμη ὅτι ὁ νοῦς μας εἶναι "πεπερασμένος". Πῶς
λοιπόν θέλουμε νά χωρήσει τό ἄπειρο μέσα στό πεπερασμένο; Ἄν
ἐξετάσουμε καλὰ τί σημασία ἔχει ἡ ἑλληνική λέξη "ἄπειρο" θά ἰ-
δοῦμε ὅτι δέν σημαίνει μόνο κάτι πού δέν τελειώνει, ἀλλά καί κά-
τι πού στέκει ἔξω ἀπό τήν πείρα μας. Ἄς πᾶψουμε λοιπόν νά ἐ-
ξετάζουμε τί εἶναι καί ἀπό τί ἀποτελεῖται ὁ Δημιουργός Λόγος.

(Συνεχίζεται)

Τ. Τ. Βρατσάνος

Ἡ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΑΠΟΒΛΕΠΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ὡ λαέ τοῦ Θεοῦ, ἡ θρησκεία τοῦ Θεοῦ ἀποβλέπει εἰς τήν ἀγά-
πην καί τήν ἐνότητά· μὴ τήν κἀμετε αἰτίαν ἔχθρας καί ρήξεως.

Μπαχά' ου' ἄλλᾳ. Ἀπό τῆ "Διαθήκη" του.

(Βλ. τό βιβλίον τοῦ Τ. Τζ. "Ἐσλεμοντ " Ὁ Μπαχά' ου' ἄλλᾳ καί ἡ νέα
ἐποχή " . Μετάφρ. Δ. Σ. Δεβάρη).

(1) . Σημ. μετ. Περβλ. Γεν. α' 2.

(2) " Ἐντου ἴν Ἄρνολντ. Ἀπό τό " Φῶς τῆς Ἀσίας " (τραγουδι Η').

Μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου σελ. 157.



ΞΥΛΙΝΟ ΚΕΦΑΛΙ ΒΟΥΔΔΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΑΟΥΤΑΜΑ

συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου δελτίου

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ ΓΚΑΟΥΤΑΜΑ ΒΟΥΔΔΑ

Ἡ θεμελιώδης διδασκαλίς τοῦ Γκαουτάμα, ὅπως προκύπτει καθαρά ἀπό τὰς ἀρχικὰς πηγὰς, εἶναι σαφής καὶ ἀπλή. Εἶναι ἀναμφισβητήτως ἔργον μιᾶς ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας διανοίας ποῦ ἐγνώρισε ποτέ ὁ κόσμος. Ἐχομεν τὰς ἐπικεφαλίδας τῶν περιεχομένων τῆς ὁμιλίας του πρὸς τοὺς πέντε μαθητὰς του, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει κατ'ὀψίαν ὁλόκληρον τὴν διδασκαλίαν του. Ὅλον τὸν πόνον τῆς ζωῆς, ὅλας τὰς ἀθλιότητας τὰς ἀποδίδει εἰς τὸν ἀκόρεστον ἐγωϊσμόν. Τὸ ὅτι ὑποφέρομεν ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπληστίαν μας καὶ τὰς ἐγωϊστικὰς μας ἐπιθυμίας. Ὁ ἀτομικισμὸς, ὁ προσωπικὸς ἐαυτός, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ τὴν ἰδικὴν του ἰκανοποίησιν, εἶναι ἡ αἰτία τοῦ πόνου. Ἐάν ὁ ἄνθρωπος δὲν κατορθώσῃ νὰ υπερνικήσῃ κάθε εἶδος προσωπικῆς ἀπληστίας, ἡ ζωὴ του θὰ εἶναι πλήρης θλίψεων.

Ἐπάρχουν κυρίως τρεῖς μορφαὶ ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται αὐτὴ ἡ ἀπληστία. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς ἰκανοποιήσεως τοῦ σαρκικοῦ πάθους, ἡ δευτέρα, ἡ ἐπιθυμία τῆς προσωπικῆς ἀθανασί-

ας (1) και η τρίτη η επιθυμία του πλούτου, η κοσμική ματαιότητα. Μόνον όταν αυτά υπερνικηθούν, δηλαδή όταν ο άνθρωπος πάυση να ζη διὰ τὸν εαυτὸν του, μόνον τότε η ζωὴ ἡμπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν γαλήνην. Όταν αἱ ἐπιθυμίαι ἀληθῶς υπερνικηθοῦν καὶ δέν κυβερνοῦν πλέον τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν τὸ ἐγὼ ἔχει ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὴν σκέψιν του, τότε αὐτός ἔχει φθάσει εἰς τὴν ἀνωτέραν σοφίαν, τὴν Νιρβάνα, τὴν ψυχικὴν γαλήνην. Διότι Νιρβάνα δέν σημαίνει, ὅπως πολλοὶ λανθασμένα πιστεύουν, ἐξαφάνισμὸν τοῦ ἀνθρώπου (2), ἀλλὰ τὸν ἐξ α φ α ν ι σ μ ὸ ν τ ῶ ν μ α τ α ἰ ῶ ν σ κ ο π ῶ ν τ ο υ, οἱ ὁποῖοι κáμνουν τὴν ζωὴν ταπεινὴν καὶ ἀξιοθρήνητον.

Ἐδῶ ἔχομεν ἀσφαλῶς τὴν τελειότεραν ἀνάλυσιν τοῦ προβλήματος τῆς ψυχικῆς γαλήνης. Κάθε θρησκεία, κάθε ἀνωτέρα φιλοσοφία μᾶς προτρέπει νὰ θυσιάσωμεν τὸν εαυτὸν μας εἰς κáτι ἀνώτερον ἀπὸ ἡμᾶς. Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος δέν σκέπτεται τὸν εαυτὸν του καὶ ἐργάζεται δι' εὐγενεστέρους σκοποὺς ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν στενὴν φυλακὴν τοῦ ἐγὼ.

Ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας εὐρίσκεται εἰς ἀπόλυτον συμφωνίαν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Βούδδα. Δέν ἡμπορεῖ νὰ υπάρξῃ οὔτε τάξις εἰς τὴν κοινωνίαν οὔτε ἀσφάλεια οὔτε εἰρήνη οὔτε εὐτυχία οὔτε ἀρχηγία ἢ βασιλεία ἢ ὅποια νὰ στηρίζεται ἐπί τῆς δικαιοσύνης, εἰάν οἱ ἄνθρωποι δέν θυσιάζουσι τὸν εαυτὸν των, διὰ κáτι ἀνώτερον ἀπὸ αὐτούς.

Ἡ ἀνταπάρνησις πρέπει νὰ εἶναι τελεία. Συμφώνως πρὸς τὴν ἄποψιν τοῦ Γκαουτάμα ὁ φόβος τοῦ θανάτου, ἡ ἀπληστία διὰ τὴν διαίτησιν τῆς ταπεινῆς ἀτομικῆς ζωῆς μας εἶναι πρᾶγμα τόσον θνητόν, ἐσχημον καὶ κενόν ὅσον τὸ σαρκικὸν πάθος, ἡ φιλαργυρία ἢ τὸ μῖσος. Ἡ θρησκεία τοῦ Γκαουτάμα εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀθανασία τοῦ προσωπικοῦ εαυτοῦ (3), ἡ δὲ διδασκαλία του στρέφεται κατὰ τοῦ ἀσκητισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ ἀπλὴν ἀπόπειραν ἐπιτεύξεως προσωπικῆς δυνάμεως διὰ προσωπικῶν πόνων.

(1). Σημ. συντ. Δηλαδή τῆς διαίτησιν τοῦ προσωπικοῦ "ἐγὼ", τὸ ὅποῖον αὐτὸ κατ' εαυτὸ εἶναι περιορισμός.

(2). Σημ. συντ. Πρβλ. τὸ περί νιρβανικῆς συνειδήσεως ἀπόσπασμα τοῦ κεφ. Γ' τῆς "Ἀρχαίας Σοφίας" τῆς Ἀν. Μπέζαντ (μετάφρ. Τ. Βρατσάνου) τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὸ 12ον Δελτίον (Φθινόπωρον 1961) σελ. 9.

(3). Σημ. συντ. Διότι ὅταν ὁ προσωπικὸς εαυτός λυτρωθῆ ἀπὸ τὸν περιορισμὸν του, θά ἔνωθῆ μὲ τὴν Παγκόσμιον Θεότητα, ὅπως ἴστα γὰν τῆς βροχῆς διαλύεται ἐν τὸς τοῦ Ὀκεανοῦ καί γίνεται ὁ Ὀκεανός. Πρβλ. "Ἐντουίν" Ἀρνολντ "Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας" τραγοῦδι. Ἡ μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου σελ. 170.

Ἡ διδασκαλία του περί τῆς Ὀκταπλῆς Ὀδοῦ δεικνύει βαθεῖαν σοφίαν.

Ἄς ἀνακεφαλαιώσωμεν μέ συντομίαν τά ὀκτώ στοιχεῖα τῆς Ἀρίας ὁδοῦ.

Πρῶτον: Ὄρθαι ἀντιλήψεις. Ὁ Γκαουτάμα ἤθελεν αὐστηράν κριτικὴν τῶν ἀντιλήψεων καὶ ἰδεῶν. Ἡ ἐπιμονὴ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας νὰ ἀποτελῇ τὴν πρώτην ἀπασχόλησιν τῶν ὁπαδῶν του. Κατεδίωκε δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀντίληψιν περί μετεμφύσεως (1).

Δεύτερον: Ὄρθαι φιλοδοξίαι. Αἱ ταπειναὶ ἐπιθυμίαι πρέπει νὰ ἐκδιωχθοῦν καὶ νὰ ἐπιδιώξωμεν τὰς ἀνωτέρας - νὰ ἀγαπῶμεν, νὰ βοηθῶμεν τοὺς ἄλλους, νὰ ἀσκῶμεν δικαιοσύνην καὶ τὰ παρόμοια.

Ὁ πρωτογενὴς καὶ γνήσιος βουδδισμὸς δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ εἰς τὴν μετατροπὴν της. Ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὴν τέχνην ἢ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων εὐρίσκειται προφανῶς εἰς ἁρμονίαν πρὸς τὴν βουδδικὴν ἀρχὴν τῶν ὀρθῶν φιλοδοξιῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον αἱ παρόμοιαι βλέψεις νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένα ἀπὸ ζηλοτυπίαν ἢ ἐπιθυμίαν φήμης (2).

Ἐπειτα ἔρχονται ἡ Ὄρθὴ ὁμιλία, ἡ Ὄρθὴ συμπεριφορὰ καὶ ὁ Ὄρθος τρόπος ζωῆς.

Ἐκτον: Ἡ Ὄρθὴ προσπάθεια. Ὁ Γκαουτάμα δὲν ἀνείχετο τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις αἱ ὁποῖαι ἔμενον ἀνεφάρμοστοι. Ὁ μαθητὴς ὤφειλε νὰ ἀσκῇ αὐστηράν κριτικὴν τῶν πράξεών του.

Τὸ ἔβδομον στοιχεῖον τῆς Ἀρίας Ὀδοῦ εἶναι ἡ Ὄρθὴ προσοχή, ἡ ὁποία διαρκῶς μᾶς προφυλάττει, ὥστε νὰ μὴ ἐπιζητῶμεν εὐχαρίστησιν ἢ δόξαν δι' ὅ,τι ἐκάμαμεν ἢ ἀπεφύγαμεν νὰ κάμωμεν,

(1). Σημ. συ τ. Ἐπειδὴ μετεμφύσεις ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω πορεῖα, δηλαδὴ ἢ ἐπαναφορὰ τοῦ ὄντος εἰς κατωτέρας καταστάσεις ζωῆς, ὅπως π.χ. ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς σῶμα ζώου. Ἐνῶ ἡ μετενσάρκωσις εἶναι ἢ πρὸς τὰ πρόσω πορεῖα, ἢ πορεῖα τῆς ἐξελίξεως καὶ ἢ ἐπαναφορὰ τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς γῆς ἐντὸς πλέον ἐξελιγμένων μορφῶν καὶ ἐν γένει καταστάσεων. Ὅτι ὁ Γκαουτάμα ἐπίστευεν εἰς τὴν μετενσάρκωσιν τό ἀποδεικνύει ἡ θεωρία τὴν ὁποῖαν ἐδίδασκε μέ τὴν ὀνομασίαν Κάρμα. Κάρμα εἰς τὴν σανσκριτικὴν (ἀρχαίαν Ἰνδιαν γλῶσσαν) σημαίνει πράξις. Εἶναι ἡ θεωρία τοῦ αἵτιου καὶ τοῦ αἵτιατοῦ, δηλαδὴ τῆς αἰτίας καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων. Τὰ γεγονότα τὰ ὀρθῶς, μᾶς συμβαίνουν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν, εὐτυχίαι ἢ δυστυχίαι, εἶναι ἀποτελέσματα τῶν πράξεών μας εἰς προηγούμενην ζωὴν. "Ὁ γὰρ ἐάν σπεῖρη ἄνθρωπος τοῦτο καὶ θερίσει" (Γαλ. 5' 7).

(2). Σημ. συν τ. Ἐπιθόμενος ἢ ὀρθὴ φιλοδοξία δὲν εἶναι ἐπιθυμία δόξης διὰ τὸν εαυτὸν μας, ἐπιθυμία προσωπικῆς φήμης κλπ. ἀλλὰ ἐπιθυμία διὰ τὴν ἐπιτυχίαν (δόξαν) τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἀναλάβει.

και τέλος τό 'όγδοον: 'Ο ήρωής ένθουσιασμός. 'Ο ήρωής και 'όχι έ-
κεινος ό όποιος διευδύνεται από τας στείρας έκστάσεις των φα-
νατικών άσκητών.

'Ο Γκαουτάμα άξιέρωσε τήν ζωήν του, καθώς και τήν ζωήν των
άμέσων αυτού όπαδών, διά νά κηρύξη και νά διαδώση εις ένα κό-
σμον πυρέσσοντα τό δόγμα και τας μεθόδους τής Νιρβάνα, τής τε-
λειας ψυχικής γαλήνης. 'Ο πρωτογενής βουδδισμός διέφερεν από
οιανδήποτε άλλην θρησκείαν. 'Ητο πρό πάντων θρησκεία συμπερι-
φορής και ήθικής και 'όχι θρησκεία τηρήσεως τελετουργικών έθί-
μων και θυσιών. Δέν είχε ναούς, και άφοῦ δέν είχε θυσίαν, δέν
είχεν ούτε τήν καθιερωμένην τάξιν των Ιερέων. 'Αλλ' ούτε θεο-
λογίαν είχεν. Ούτε παρεδέχετο ούτε ήρνεϊτο τήν ύπαρξιν των
άναριθμήτων θεών οι όποιοι έλατρεύοντο τότε εις τας 'Ινδίας.
'Απλώς τούς άγνοούσε. (Συνεχίζεται).

Χ. Τζ. Ουέλς (H. G. Wells). 'Από τήν "Παγκόσμιον 'Ιστορίαν"
Μετάρρ. Σ. Μητσού. 'Επεξεργασία Νίτσας Ξύνδα.

Ο Υ Φ Ο Ν Ε Υ Σ Ε Ι Σ

"Υστερα από τό άμάρτημα τό προπατορικό, τής κόλασης οι φλό-
γες ξεθαρρέφανε και μέ τρελλό κουράγιο ξεπετάγονταν από τά Τάρ-
ταρα ώσπε τον ούρανό, όλη τήν πλάση σάν ήταν μορετό νά κατα-
πιούνε και φλόγα κόλασης νά τήνε κάνουνε.

Παράμερα, μέσ στής έβύσσου τή σιγή, πά στ' άχορτάριαστο στρε-
τί του άτέλειωτου του χρόνου, τό αύγό τής μαύρης τής όχιās του
φθόνου κείτονταν έρημο, μονάχο, ώσπου μιά κλώσσα νά βρεθεϊ και
μέ τή ζεστασιά της πνοή, ζωή, νά του χαρίσει. Κάποια στιγμή,
νιώθοντας μέσα στις φλέβες της τής κόλασης τή ζεστασιά, άπ' τής
άνυπαρξίας τον ύκνο ξυπνάει ή όχιά και κολασμένη δύναμη άπο-
χτώντας σπάει τό σόφλι της τό σταχτόμαυρο. Ξεκουλουριάζεται σι-
γά σιγά κι ανάμεσα στά βράχια έρποντας δειλά κοιτάζει μέ τ'άφθο-
νερά της μάτια - πού είναι φτιαγμένα νά μισούν καθ' όμορφιά κι
'ό, τι καλό θωροῦν - νά βρεϊ μιά τρύπα σκοτεινή, μέσα της έρ-
ποντας νά μπεϊ, φωλιά νά στήσει και τή γενιά του φθόνου πάω σή
γή νά ξασφαλίσει.

"Όχι μακριά άπ' τά λημέρια τής χαμένης πιά παραδεισένιας ευ-
τυχίας, κοντά στον πέτρινο βωμό τής άπαράδεχτης θυσίας άπ' τό
θεό, βλέπει τον Κάιν ή όχιά μονάχο νά κάθεται πάνω στό γκρί-
ζο βράχο. Πόνον ή δολιος άνελέητο νιώθει μέσ στην καρδιά. Είναι
τά δόντια τής όχιās τά σουβλερά πού κάθε τόσο τή δαγκώνουν μ'
άπονια και τήν ποτίζουνε σιγά σιγά μέ τό φαρκάκι τους τό κατα-
ραμένο, τό πρασινοχολεριασμένο. Εάφνου τό δηλητήριο τής όχιās
τον πιάνει. 'Η μούρη του ή καρδιά από τής κόλασης δέρνεται τους
φλογισμένους άνέμους. Φαρμακωμένη συνεπαίρνεται από τό μαῦρο
τό θυμό. Τό νοῦ του χάνει. Τά μάτια του φλόγες τής κόλασης ξεερ-

νοῦνε, πάφανε πιά τόν Πλάστη καί τήν πλάση νά θωροῦνε. Ἦρθε ἡ καταραμένη ἀλοῖμονο στιγμή ἀπ' τό βιβλίο τῶν ζωντανῶν τοῦ Ἄβελ τ' ὄνομα νά σβῆσει.

Ἡ γῆς μέ φρίκη ἀντίκρουσε τόν πρῶτο φόνο κι ὅλη τραντά - πτηκε καί σειστήκε ἀπ' τόν ἀβάσταχτο τόν πόνο σάν κάθε μάνα. Στήν ἀγκαλιά της κείτονταν νεκρός καί ξυλιασμένο ἀνάσκελα τό πρῶτο ἀνθρώπινο κουφάρι, τό σπλάχνο της καί τό καμάρι της, κι ἦτανε καταματωμένο. Ἐίχε τά μάτια ὀρθάνοιχτα καί παραπονεμένα καί μοιάζαν νά ρωτοῦν τόν οὐρανό ἀπορημένα: "Γιατί, γιατί ξάφνου σκοτείνιασες; " Ὁ δόλιος Ἄβελ ἦτανε τό πρῶτο θῦμα. Γι' αὐτόν ἀνοίχτηκε στή γῆ τό πρῶτο μῆημα. Τότε ὁ Χάροντας δοκίμασε γιά πρώτη του φορᾶ τῷ ἄρεπαινοῦ του τόν ἄθερα, τήν κοφιά. Καί μ' ἀπονιά στά χεῖλη του τ' ἐρωστιάρινα χαμόγελο ἀνταρέσκεις, σχηματίστηκε σκληρό. Ὅπλο γερό γροικοῦσε πῶς κρατοῦσε στ' ἄ - σαρκά χέρια του τά κοκκαλιάρικα. Ἡ γῆς τόν πρῶτο θάνατο ἀν - τικρῦζοντας γνώρισε τήν πρώτη χειμωνιά. Καί κείνη τή νυχτιά οἱ ρίζες τῶν δεντρίῶν στείλανε στή διφασμένη τους φυλλωσιά χυ - μούς καί γάλα ἀπ' τοῦς μαστούς τῆς γῆς πού πίκριζε. Τότες τά πράσινα τά φύλλα κιτρινίσανε κι ἀπάνω τους ἀλλώθηκε τοῦ Χά - ροντα ἡ χλωμάδα. Τά ὡς τότε ἀμάραντα τῆς γῆς λουλούδια μαραθῆ - κανε καί μέσ στοῦ τροῦμου τους τή ζαλάδα στά βιαστικά γιά πρῶ - τη τους φορᾶ κάνανε σπόρους, τή ζωή μέσα στά φυλλοκάρδια τους νά κρύφουν μέ στοργή. Ὁ γαλανός ὁ οὐρανός συγγέφιασε καί τά πουλιά ὀσμίζοντας τοῦ Χάροντα τή μουχλιασμένη ἀνάσα ἀπ' τήν τρομάρα τους χάσανε τή λαλιά καί φτερουγίσαν μακριά γιά νά μή δοῦν τήν πρώτη νεκροκάσα. Καί τότε ἀκούστηκε στήν πλάση μας τό πρῶτο "Ὁὐ φονεύσεις". Σ' ὅλη τή γῆ συχνά κι ὅλες τίς ἐποχές, πάνω στό θόλο τ' οὐρανοῦ ἀκούγονται βροντές. Προσέξτε τες. Ὁ Πλάστης εἶναι πού μιλεῖ καί μᾶς βροντολαλεῖ:

Ὁὐ φονεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ φονεύσεις.

"Ὁὐ φονεύσεις". Πόσες τόγουμε ἀκούσει φορές ἀπό τότες πού χτίστηκε ἡ πλάση. Στήν κορφή τοῦ Σινά πού τή λένε Χωρήθ στό Μα - υσή κουβεντιάζει ὁ Θεός. Τό βουνοῦ τοῦ Ἰαβέ τοῦς θωρεῖ καί συ - θέμελα τρέμει. Κάθε τόσο ἄστραπές ἀυλακῶνουν γοργά τόν οὐρά - νιο τό θόλο καί φωτιές κεραινοί, πέφτουν πάνω στά βράχια. Στά ριζά τοῦ βουνοῦ οἱ φυλές τῶν Ἑβραίων, μπουλούκια μπουλούκια, τίς νεφέλες θωροῦν. Στίς καρδιές τους ὁ τρόμος φωλιάζει. Ἐδ - νου οἰτάνει στ' ἄσπια τους "ἡ φωνή τῶν σάλπιγγων" σάν ἀχός τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ. Ἐι ἀντηχεῖ πᾶ στή γῆ σά βροντή τρομερή ἡ ἐντολή "Ὁὐ φονεύσεις". Κι ὁ λαός τρομαγμένος, μέ τά μάτια κλειστά ἀ - κομπᾶ τό κεφάλι στή γῆ γονατίζοντας. Φῶς καί φλόγες ὀλοῦθε, πᾶ στά σύγνεφα, στίς κορφές τοῦ βουνοῦ καί στοῦς βάτους. Ὅλα λάμπουν καί φλέγονται ἀπ' τό φῶς τῆς παγκόσμιας καρδιάς, ἀπ' τό "πῦρ τοῦ Θεοῦ", πού μονάχα φωτίζει, δέν καίει. Κι ἀπαντοῦνε μον - νάχα τά βράχια, τά δεντριά καί τῶν βάτων τ' ἀγκάθια, σάν ἀχός μακρινός:

Ὁὐ φονεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ φονεύσεις.

Κι από τότες κάθε χώρα "διά νόμου", όπως λένε, απαγόρευε τὸ φόνο. Κι εἶπαν ἔγλημα πῶς ἦταν γιὰ τὸν κάθε τὸν πολίτη νὰ σκοτώνει συνανθρώπους. Μὰ οἱ περ' ἄλλες οἱ χώρες μὲς στοὺς νόμους τοὺς δὲν βάλαν ἀπαγόρευση καμιά γιὰ τὴν ἴδια πολιτεία. Κι ἔτσι δῶσανε στὸ κράτος σ' ὀρισμένες περιπτώσεις τὸ δικαίωμα τοῦ φόνου. Οἱ σοφοὶ τοὺς νομοθέτες λένε ἔτσι πρέπει νὰ 'ναι γιὰ παράδειγμα. Γιὰ προσέξτε, γιὰ παράδειγμα στοὺς ἄλλους ὁ φονιάς θὰ τιμωριέται ἀπ' τὴν πολιτεία μὲ φόνο. Τί εἰρωνεῖα καὶ τί θάρρος ἀσυγχώρητης ἀντίφασσης. Συμμαχήσανε οἱ χώρες μὲ τὸ Χάροντα καὶ δῶσαν εἰς τὸν ἴδιο ἑαυτό τοὺς τὸ δικαίωμα νὰ σκοτώνουν. Πῶς τολμήσανε νὰ πάρουν μόνες τὸ δικαίωμα τοῦτο ποὺ ὁ Θεὸς νὰ πάρει ἀρνήθη γιὰ τὸν ἴδιο ἑαυτό του. "Ὅταν ὁ φονιάς ὁ πρῶτος ὁ ἀδερφοκτόνος Κάλιν, ἔξεστόμισε τὴ σκέψη: "Θάνατος σέ μένα ἀξίζει", ὁ Θεὸς τοῦ λέει "Ὅχι" κι ἀπαγόρευε μὲ φόνο νὰ τιμωρηθεῖ ὁ Κάλιν.

Κι ὅπως οἱ γραφές μᾶς λένε, τοῦ πε τότες ὁ Θεός. "Κάλιν, Κάλιν. Πά στά χῶματα τοῦ δρόμου τὸ αἷμα τὸ ἄλλικο θωρῶ τοῦ ἀδερφοῦ σου σκορπισμένο νὰ φωνάζει καὶ νὰ κρᾶζει γιὰ συμπόνια, λίγη ἀγάπη. "Ἀκαρδα σύ πῆρες, Κάλιν, τοῦ ἀδερφοῦ σου τὴ ζωὴ καὶ τὴ χώρισε γιὰ πάντα ἀπ' τοῦ" Ἀβελ τὴ μορφή, δίχως δύναμη σύ νάχεις νὰ τὴν ξαναδώσεις πάλι. Εἶσαι τῆς ζωῆς προδότης μὲ τὴν πράξη σου αὐτή. Κι εἶσαι ἑνάξιος τοὺς σπόρους πιά νὰ σπέρνεις μὲς στὸ χῶμα κι ἀπ' αὐτὸ μορφές καινούργιες ζωντανές νὰ ξεπετιοῦνται. Μέσα στὴ σκληρὴ καρδιά σου ἔδωσες φιλοξενία εἰς τοῦ φόνου τὴν ὀχιά κι ἔφηρες φωλιά νὰ χτίσει. Σὺ τοῦ τρόμου τὰ σκοτάδια θὰ 'χεις τώρα γιὰ παρέα. Μὲς σ' αὐτὰ τώρα θὰ ζεῖς κι ἀπ' τὰ βάθια τῆς καρδιάς σου μιά φωνὴ θ' ἀκοῦς νὰ κρᾶζει, πάντοτε νὰ σοῦ θυμίζει πῶς ἀδερφοκτόνος εἶσαι. Ἡ φωνὴ αὐτὴ θὲ νὰ 'ναι τῆς συνείδησης τὸ κλάμα. Κάποτες μὰ ὄχι τώρα, τὸ μεγάλο σου τὸ κρίμα δίκια θὰ τὸ ξεπληρώσεις. Στὴ δικιά μου πολιτεία νόμος εἶναι τὸ:

Ὁὐ φονεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ φονεύσεις.

Ἀπὸ κανένα ποτέ κανένα φονικό. Τῆς πλάσης μας ὁ πρῶτος ἀπ' τοὺς βασικούς τοὺς νόμους. Νόμος σοφά φτιαγμένος ἀπ' τὸν πατέρα μας καὶ βασιλιά τῆς Χτίσης ὅλης, γιὰ νὰ μπορέσουν τοῦ βασιλείου του τὰ πλάσματα νὰ γίνουν σάν τὸν Πλάστη. Ναι, σάν τὸ Μεγάλο Χτίστη ὀλόχαρα κι ὀλόφωτα κι ἀθάνατα συνειδητὰ. Ἡ κάθε μιά ζωὴ, σ' ὅποιον κορμί κι ἂν ζεῖ ζῶου ἢ ἀνθρώπου, εἶναι καθάρια φῶς καὶ μιά μικρὴ ἠλιαχτίδα τοῦ Ἥλιου τοῦ Παγκόσμιου, ναι, τοῦ ἄγνωστου Ἥλιου, ποὺ μοναχὰ μάτια ψυχῆς ἀγνῆς γίνεται μπορετό νὰ τὸ θωροῦν δίχως νὰ κλείνουν τὰ ματόφυλλα στ' ἄστρα-ποβόλημά του, δίχως νὰ καίγονται σάν τὴ Σεμελη.

Ἡ κάθε μιά ζωὴ εἶναι οὐράνιο φῶς χαρᾶς γλυκιάς ποὺ πρέπει νὰ δονιέται πάντοτε χαρούμενα σ' ὅλης τῆς φύσης τὰ πεδία κι ἀρμονικά νὰ παίζει μέσα στὸ Σύμπαν, ὅπου μπορεῖ κάθε φορὰ πάνω στὴ γῆ ἢ σ' ἄλλους κόσμους καὶ νὰ χαρίζει σάταλα τὴν ὀ-

μορφιά και τή ζωντανία στίς μύριες τίς μορφές τής Ελλάσης. Ἡ κάθε μιά ζωή εἶν' ἕνα φῶς πού μέ τή ζεστασιά του βοηθάει τίς ἄλλες τίς καρδιές νά πάλλονται, νά ζοῦν, νά συμπονοῦν στή λύπη του τό διπλανό, νά χαίρονται γιά τή χαρά του. Φῶς εἶναι μεγαλόπρεπο Ἡλίου μεσοῦρανου τρανοῦ ἡ κάθε μιά ζωή πού σάν νογῆσαι τήν πραγματική γενιά τής καί φέρνεται πρεπούμενα κι ἀντάξια μ' αὐτή, Φῶς κι' Ἡλῖος ἔγινε τοῦ Κόσμου. Ἀπό κανένα ποτές κανένα φονικό γιά ὅποια αἰτία εἶναι τό θέλημα τοῦ Ἠλάστη μας. Εἶναι ἡ ἐντολή Του, εἶναι ἡ διαθήκη Του. Καί τά παιδιά Του φόνο ποτές δέν κάνουνε καί δέ στεροῦνε τή ζωή ἀπό καρμιά μορφή, γιατί ἔχουν νιώσει, ξέρουν καλά πῶς εἶναι λεύτερα παιδιά τής Μιάς Ζωῆς, κι ὄχι τοῦ θάνατου σιλάβοι, ὄργανα, δῆμιοι καί θύματα στερνά του. Μονάχα μέ τή γνώση τής τρανῆς γενιάς τους, μονάχα μέ τό λυτρωμό πού τούς χαρίζει αὐτή ἡ γνώση γίνεται μπορετό ὁ θάνατος νά πάτηθει μέ θάνατο. Τό φῶς εἶναι ἀνακόλουθο τή σκοτεινιά νά φέρνει, τό μαῦρο Χάροντα νά ὑπηρετεῖ, τόν ἀδερφό του νά σκοτώνει, τή φλόγα τής ζωῆς νά σβῆνει. Σάν πράξη γιά ὅποια αἰτία εἶναι ἀπαράδεκτη. Δέ στέκεται καί δέ νογιέται ἀπ' τό Θεό. Κύπελλο κι ἅγιο δισκοπότηρο τής θείκης ἐκδήλωσης εἶναι ἡ κάθε μιά μορφή τής πλάσης. Ἡ Ἅγια περσφορά, τό ζωντανό καί τ' ἅλικο κρασί τής Ζωῆς, πρεπούμενο δέν εἶναι πάνω στά χώματα νά ἀδειάζεται. Μέσα καί πάνω στίς μορφές τίς ζωντανές τά μάτια τά δικά μας μποροῦν νά δοῦνε τό Δημιουργό μονάχα. Κά νουν ἀμάρτημα θανάσιμο σάν βλέπουν τίς μορφές ἄλλοιώτικα κι ὄχι σάν σπῖτι κι ἐκκλησιά τοῦ Ἠλάστη μας. Πρέπει ὅλοι μας ν' ἀρνιόμαστε νά συμμαχοῦμε μέ τό Χάροντα, πού μή μπορώντας νά σκοτώσει τή Ζωή, ἀπ' τίς μορφές τίς δόλιες τή χωρίζει.

Μέ τίς βροντές ὁ Ἠλάστης μας βροντολαλεῖ ὅλες τίς ἐποχές τήν ἐντολή του.

Οὐ φονεύσεις, Οὐ φονεύσεις. Οὐ φονεύσεις.

Δημήτρης Θεοδορίδης

ΚΟΙΝΑΙ ΑΡΧΑΙ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ἡ σχέσις τής Θεοσοφίας πρὸς τόν Πνευματισμόν εἶναι ὅσα ἡ σχέσις μητρὸς πρὸς ἕν ἐκ τῶν πολλῶν τέκνων της, πρὸς τό ἔχον μάλιστα περισσοτέραν ὁμοιότητα πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' ὅπως ἐμφιλόχωροῦν ἠνίοτε παρεξηγήσεις μεταξύ γονέων καί παιδιῶν, ὑπάρχει καί μεταξύ Πνευματιστῶν καί Θεοσόφων μία δυσπιστία ἐντελής ἀδικαιολόγητος, ἕθ' ἧσον αἱ ἀρχαί ἀμφοτέρων στηρίζονται, ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων. . . Αἱ διαφοραὶ των δέν παρακωλύουν εἰς τίποτε τόν εὐγενῆ ἀγῶνα ἀμφοτέρων πρὸς ἀνεύρεσιν τής ἀληθείας καί πρὸς ἀνακούφισιν καί βελτίωσιν τής ἀνθρωπότητος.

Ἐπὶ τῆς ἀνακούφισιν καί βελτίωσιν τής ἀνθρωπότητος, Ἐπὶ τῆς ἀνακούφισιν καί βελτίωσιν τής ἀνθρωπότητος, Ἐπὶ τῆς ἀνακούφισιν καί βελτίωσιν τής ἀνθρωπότητος.

δήσεως, αημιουργοῦ καὶ Συντηρητοῦ τῶν Πάντων, καὶ συνέχισις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ πέραν τοῦ τάφου εἶναι αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ τόσον τῆς Θεοσοφίας ὅσον καὶ τοῦ Πνευματισμοῦ. Τὰ πάντα ἐξελίσσονται εἰς τὸ Σύμπαν καὶ τείνουν πρὸς βελτίωσιν. Ἡ γῆνη ζωὴ εἶναι σχολεῖον, μέσον ἐκπαιδεύσεως καὶ βελτιώσεως διὰ τῆς ἐργασίας, τῆς μελέτης καὶ τοῦ πόνου. Ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία μᾶς προκύπτει ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς χρήσεως τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν θελήσεως καὶ τῶν ἱκανοτήτων τὰς ὁποίας ἀνεπτύξαμεν. Ἡ φυχή ἔχουσα ἀπόλυτον ἐλευθερίαν δόσεως φέρει τὴν εὐθύνην τῶν πεπωμένων τῆς καὶ συνάξει τοὺς καρπούς τῶν ἔργων τῆς. "Ὁ γὰρ ἐάν σπεύρη ἄνθρωπος τοῦτο καὶ θερίσει", λέγει ὁ Ἀπόστολος Γαλῆτος, εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολήν του.

Πάντες οἱ ἄνθρωποι ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς εἶναι ἀδελφοὶ καὶ ὀφείλουν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ ὑποστήριξιν. Μία συνεχῆς ἐπικοινωνία συνδέει τοὺς νεκροὺς μετὰ τῶν ζώντων. Καὶ παρ' ὅλην τὴν φαινομενικὴν ἀδικίαν ἢ Δικαιοσύνην βασιλεύει εἰς ὅλους τοὺς Κόσμους. Τὰ κατώτερα πνεύματα περιβαλλόμενα ἀπὸ πυκνὴν ἀτμοσφαιρὰν ἔλκονται πρὸς τοὺς κατωτέρους κόσμους καὶ ἐνσαρκοῦνται εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ ἐξαγνισθοῦν. Τὰ ἀγνὰ καὶ τελειοποιημένα Πνεύματα περιβαλλόμενα ἀπὸ σῆμα λεπτόν καὶ αἰθέριον ἀνέρχονται πρὸς τοὺς ἀνωτέρους κόσμους, ὅπου βασιλεύει ἡ ἁρμονία καὶ ἡ χαρὰ. Εἰς τὴν ἀνωτέραν καὶ τελείαν αὐτὴν ζωὴν ἀνεργάζονται μετὰ τοῦ Θεοῦ, λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν Δημιουργίαν τῶν Κόσμων καὶ διευθύνουν τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἀνθρωπότητος.

Ἐπὲριτατος Νόμος τοῦ Σύμπαντος καὶ σκοπὸς τῆς ἐξελίξεως τῶν ὄντων εἶναι τὸ Καλόν. Τὸ Κακόν δὲν ἔχει πραγματικὴν ὑπόστασιν εἶναι παροδικόν, διαλυόμενον βαθμηδόν καθ' ὅσον ἡ φυχή βελτιοῦται. Σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀνάπτυξις καὶ τελειοποίησις τῆς φυχῆς καὶ κατορθοῦται μόνον ἐάν προσπαθῶμεν νὰ περιορίζωμεν τὰς χονδροειδεῖς καὶ ὑλικὰς ὀρέξεις μᾶς, ἀντικαθιστῶντες αὐτὰς δι' ὑψηλοτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἰδανικῶν καὶ ἂν ἀφιερῶμεν ὁλόκληρον τὴν ζωὴν μᾶς εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ βελτίωσιν τῶν συνανθρώπων μᾶς, ἔχοντες ὡς μόνον σύμβουλον καὶ ὁδηγόν τὴν Ἀγάπην.

Ἴδού ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον τόσον ἡ Θεοσοφία ὅσον καὶ ὁ Πνευματισμὸς μᾶς συμβουλεύουν νὰ ἀκολουθήσωμεν, διὰ νὰ φθάσωμεν τὸ ταχύτερον εἰς τὸ τέλος τοῦ προορισμοῦ μᾶς, εἰς τὴν ποθητὴν Πατρίδα εἰς τὴν ὁποίαν βασιλεύει ἡ ἀδιατάρακτος Γαλήνη καὶ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ Χαρὰ.

Καλ. Κουτσογιάννη. Ἀπὸ τὴν διάλεξιν "Πνευματισμὸς καὶ Θεοσοφία" τὴν δόθεῖσαν εἰς τὴν Ἐταιρίαν Μεταφυχικῶν Σπουδῶν καὶ περιλαμβανομένην εἰς τὸ Β' τεῦχος τῶν "Θεοσοφικῶν ὁμιλιῶν".

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Τό γήρας είναι ὁ πρόλογος τοῦ θανάτου. Εἶναι ἐκεῖνο πού τόν καθιστᾷ ἅγιον ὅπως ἡ ἐπίσημος ἀγρυπνία τήν ὁποίαν ἐκαμναν οἱ μύσται πρῶτον νά σηκώσουν τόν πέπλον ὁ ὁποῖος ἐκάλυπτε τά μυστήρια. Ὁ θάνατος λοιπόν εἶναι μία μύησις.

Ὅλοι αἱ θρησκείαι, ὅλοι αἱ φιλοσοφίαι ἀπεπειράθησαν νά ἐξηγήσουν τόν θάνατον, ὀλίγοι τοῦ διεφύλαξαν τόν ἄληθῆ του χαρακτήρα. Ὁ χριστιανισμός τόν ἀπεθέωσεν, οἱ ἅγιοί του τόν ἀντιμετώπισαν μέ γενναιοφυχίαν. Οἱ ποιηταί του τόν ἐξύμνησαν ὡς ἀπολύτρωσιν. Ἐν τούτοις οἱ ἅγιοι τοῦ καθολικισμοῦ τό μόνον τό ὁποῖον εἶδον ἐν αὐτῷ εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ ἐκ τῶν δεσμεύσεων τῆς σαρκός, τά λύτρα τοῦ ἁμαρτήματος καί ὡς ἐκ τούτου αἱ νεκρώσιμοι ἀκολουθεῖαι τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπλώνουν ἕνα εἶδος φρίκης εἰς τόν τῶσον φυσικόν αὐτόν ἐπίλογον τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεως.

Ὁ θάνατος εἶναι ἀπλῶς μία δευτέρα γέννησις. Ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείπει τόν κόσμον τοῦτον μέ τόν ἴδιον τρόπον μέ τόν ὁποῖον εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν, κατὰ τήν τάξιν τοῦ αὐτοῦ νόμου.

Ὅλιγον πρό τοῦ θανάτου σιωπηλῆ ἐργασία συντελεῖται. Ἡ ἐξαύλωσις ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Ἀπό τινα σημεῖα θά ἡδύνατο νά διαπιστωθῆ, εἰάν ἡ προσοχὴ ἐκείνων πού περιστοιχίζουσι ἀποθνήσκοντα δέν ἀπεσιᾶτο ἀπό τά ἐξωτερικά πράγματα. Ἡ ἀσθένεια ἐκτελεῖ ἐδῶ σπουδαῖον ἔργον. Τελεῖώνει σέ μερικούς μῆνας, σέ μερικές ἐβδομάδας, σέ μερικές ἡμέρας ἴσως, ἐκεῖνο πού ἡ βραδεῖα ἐργασία τῆς ἡλικίας εἶχε προπαρασκευάσει. Ἀυτό εἶναι τό ἔργον τῆς "διαλύσεως", περί τοῦ ὁποῖου ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἡ λέξις διαλύσις ἔχει μεγάλην σημασίαν, δεικνύει ἄκριβῶς ὅτι ὁ ὄργανισμός διαλύεται καί ὅτι τό περίπνευμα ἐποχωρίζεται ἀπό τό ὑπόλοιπον τῆς σαρκός τήν ὁποίαν περιέβαλλε.

Τί συμβαίνει κατὰ τήν ὑπερτάτην αὐτήν στιγμὴν, τήν ὁποίαν ὅλοι αἱ γλῶσαι καλοῦσι "ἄγωνίαν", δηλαδή κατὰ τήν τελευταίαν μάχην; Τό πρῶτον ἀναμένεται, τό μαντεύουν. Ἐνας μεγάλος ποιητής ἀποθνήσκων ἀπέδωσε τήν ἐπίσημον αὐτήν στιγμὴν διά τοῦ στίχου "Ἐδῶ εἶναι ἡ μάχη τῆς ἡμέρας μέ τήν νύκτα". Τῷ ὄντι ἡ ψυχὴ ἔχει εἰσέλθει εἰς μίαν κατάστασιν λυκαυγοῦς. Εὐθὺς σκεταί εἰς τό τελευταῖον ὄριον, εἰς τά σύνορα τῶν δύο κόσμων, καί τήν ἐπισκέπτονται τά ἀρχικά ὄραματα ἐκεῖνου εἰς τόν ὁποῖον μέλλει νά εἰσέλθῃ. Ὁ κόσμος τόν ὁποῖον ἐγκαταλείπει τῆς σπᾶλλει τά φαντάσματα τῆς ἀναμνήσεως καί ὀλόκληρος σιωπῶσα πνευμάτων ἔρχεται πρὸς αὐτήν ἀπό τό μέρος τῆς αὐγῆς. Οἷός ποτε ἀποθνήσκει τις μόνος, ὅπως οὐδέ ποτε γεννᾶται τις ἄλλος. Οἱ ἄόρατοι οἱ ὁποῖοι τόν ἐγνώρισαν τόν ἠγάπησαν, τὸ παρεστάθηκάν ἐδῶ κάτω, ἔρχονται νά βοηθήσουν τόν θνήσκοντα νά ἀπαλλαγῆ τῶν τελευταίων δεσμών τῆς ἐπιγείου αἰχμαλωσίας.

Κατά τήν ἐπίσημον αὐτήν ἕραν αἱ ψυχικαί ἱκανότητες μεγαλώ-
νουν, ἡ ψυχὴ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλευθερωμένη διευρύνεται, ἀρχίζει νά
εἰσέρχεται εἰς τήν φυσικήν τῆς ἀτμόσφαιραν καί νά ἐπανακτῶ τῆς
κανονικῆς δονήσεις τῆς θπάρξεώς τῆς καί δι' αὐτό κατὰ τήν στιγ-
μὴν ἐκείνην μερικοὶ παρουσιάζουν περίεργα φαινόμενα διαμεσότη-
τος. Ἡ Βίβλος εἶναι γεμάτη ἀπὸ τοιαύτας ἀνωτάτας ἀποκαλύψεις.
Ὁ θάνατος τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ εἶναι ὁ τέλειος τύπος τῆς ἐ-
ξαϋλώσεως καί τῶν νόμων τῆς. Οἱ δώδεκα υἱοὶ του εἶναι συγκεν-
τρωμένοι γύρω ἀπὸ τήν κλίνην του ὡς ζῶν ἐπιηήδειος στέφανος. Ὁ
γέρον συνκεντρώνεται καί ἀφοῦ ἀνεκροαλαίωσε τὸ παρελθόν του καί
τὰς ἀναμνήσεις του, προφητεύει εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν τὸ μέλλον τῆς
οἰκογενείας του καί τῆς φυλῆς του. Τὸ βλέμμα του ἐκτείνεται μα-
κρύτερα ἀκόμη. Διακρίνει εἰς τὸ τέλος τῶν χρόνων ἐκεῖνον ὅστις
μῖαν ἡμέραν θά ἀνακεφαλαιώσῃ ὅλην τήν μακραίωνα διαμεσότητα τοῦ
ἀρχαίου Ἰσραήλ, τὸν Μεσσίαν, καί τὸν δεικνύει ὡς τὸν τελευταῖον
βλαστόν τῆς φυλῆς του, ὡς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος θά συνοψίσῃ ὅλην τήν
δόξαν τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἰακώβ. Οὐδαίς Φαραὼ ἐν τῇ ἀλαζονείᾳ του
εἶχε τόσον μεγαλειώδη θάνατον ὅσον ὁ γέρον ἐκεῖνος ὁ ἀφανὴς καί
ἄγνωστος, ὁ ὁποῖος ἐξέπνεεν εἰς μίαν γωνίαν τῆς χώρας Γεσσέν.

"Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς αὐτήν καθ' ἑαυτήν τήν πράξιν τοῦ θανά-
του. Ἡ ἐξαϋλώσις ἔχει συντελεσθῆ, τὸ περίπνευμα ἀποβάλλει τὸ
σαρκικόν περίβλημα, τὸ ὁποῖον ζῆ ἀκόμη μερικῆς ὥρας, μερικῆς
ἴσως ἡμέρας, ζωὴν καθαρῶς φυτικήν. Ἔτσι αἱ διαδοχικαί κατὰ
στάσεις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος ἐκτυλίσσονται κατὰ τά-
ξιν ἀντίστροφον ἐκείνης ἣ ὁποία ἀκολουθεῖται κατὰ τήν γέννη-
σιν. Ἡ φυτικὴ ζωὴ, ἣ ὁποία εἶχεν ἀρχίσῃ ἐντὸς τῶν μητρικῶν
κόλπων, σβύνει τελευταία. Ἡ διανοητικὴ ζωὴ καί ἡ αἰσθησιακὴ
ἀνάχωροῦσι πρῶται. Τί συμβαίνει τότε; Τὸ πνεῦμα, δηλαδή ἡ φυ-
γὴ, καί τὸ ρευστόν τῆς περίβλημα, καί κατὰ συνέπειαν τὸ Ἐγώ,
ἀποκομίζει τήν τελευταίαν ἠθικὴν καί ἕλικὴν ἐντύπωσιν τήν ὁ-
ποίαν ἐσχημάτισεν ἐπὶ τῆς γῆς, τήν διατηρεῖ ἐπὶ ἕν χρονικόν δι-
άστημα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὸν ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς
ἐξελίξεώς του. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν πρέπει νά περιβάλλουν τήν ἄ-
γωνίαν τῶν θνησκόντων λόγοι γλυκεῖς, ἄγιοι, σκέψεις ἀνώτεροι, δι-
ότι αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι θόρυβοι, αὐταὶ αἱ τελευταῖαι χειρονομί-
αι, αἱ ὕσταται αὐταὶ εἰκόνες ἀποτυπῶνται εἰς τὰ φύλλα τοῦ ὑψί-
στου βιβλίου τῆς συνειδήσεως, εἶναι ἡ τελευταία γραμμὴ τήν ὁποί-
αν θά ἀναγνώσῃ ὁ θνήσκων ἀμέσως μετὰ τήν εἴσοδόν του εἰς τὸ Ὑ-
περπεραν ἢ μᾶλλον ἀφ' ἧς στιγμῆς θά ἔχη συνειδήσιν τῆς νέας του
ὑπάρξεως.

Ὁ θάνατος εἶναι λοιπὸν ἐν τῇ πραγματικότητι μία δίοδος, εἶ-
ναι μία μετάβασις καί μία μετατόπισις. Ἐάν θέλωμεν νά δανεισθῶ-
μεν εἰκόνα ἀπὸ τήν σύγχρονον ζωὴν, δυνάμεθα νά παραβάλλωμεν αὐ-
τόν πρὸς σήραγγα. Πράγματι ἡ ψυχὴ προχωρεῖ εἰς τήν στενωπὸν τοῦ
θανάτου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον βραδέως, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς
ἐξαϋλώσεως καί τῆς πνευματικότητος.

Αι άνθρωποι ψυχαί, οι όποιοι πάντοτε έβρισαν εις τας δουλίας σφαίρας της σκέψους και της άρετης, περνούν αυτό τό σκοτός μέ την γοργότητα της ταχείας άμαξοστοιχίας ή όποια έντός μιας στιγμής έμβάλλει εις τό πλήρες φως της κοιλάδος. Αλλ' αυτό είναι τό προνόμιον μικρού άριθμού πνευμάτων, αυτοί είναι οι έλεκτοί και οι σοφοί....

Η ψυχή είσήλθεν εις τόν σκοτεινόν διάδρομον. Έκει διαμένει εις τό σκοτός ή μάλλον εις έν ήμίφως πλησιάζον τό φως. Είναι τό λυκαυγές τοϋ Υπερέραν. Οι ποιηταί πολύ χειράως έχον άποδώσει τήν κατάστασιν αυτήν και έχουν περιγράψει αυτό τό ήμίφως, αυτό τό σκιάφως τοϋ υπεργήνιου κόσμου.

Έδώ αι αναλογίαι μεταξύ της γεννήσεως και τοϋ θανάτου είναι κτυπηταί. Το παιδί χρειάζεται πολλές εβδομάδας διά να δυνηθή να άντικρύση τό φως και να λάβη συνείδησιν εκείνου τό όποιον τό περιστοιχίζει. Τα μάτια του δέν έχουν φωτισθή, δέν έχουν ακόμη ξεκαθαρίσει, οϋτε ή άκτινοβολία της σκέψώς του. Έτσι και ό νεογέννητος εις τόν άόρατον κόσμον χρειάζεται χρόνον τινά διά να λάβη συνείδησιν τοϋ τρόπου τοϋ είναι του και τοϋ πεπρωμένου του. Ακούει ταυτοχρόνως και τών δύο κόσμων τούς μακρινούς ή έγγυς ψιθύρους, διαβλέπει κινήσεις και σχήματα τά όποια δέν είναι εις θέσιν να καθορίση και να διευκρινίση. Είσελθόν κατά τό ήμισυ εις τήν τετάρτην διάστασιν χάνει τήν άκριβή έννοιαν της τρίτης εις τήν όποιαν είχεν έως τότε πάντοτε έξελιχθή. Δέν αντιλαμβάνεται πλέον οϋτε τήν ποσότητα οϋτε τόν άριθμόν οϋτε τόν χώρον οϋτε τόν χρόνον, διότι αι αισθήσεις του, αι όποιαί ως όπτικά όργανα τό έβοήθουν να υπολογίση να μετρά και να ζυγίση, επανεκλείσθησαν αιωνιδίως ως πόρτα διά παντός άχρηστευθεισα και φραχθεισα.

Πόσον περιεργος ή κατάστασις αυτής της ψυχής, ήτις φηλαφεί όπως ό τυφλός τόν δρόμον τοϋ Υπερέραν, και έν τούτοις αυτή ή κατάστασις είναι πραγματική.

Κατά τήν στιγμήν αυτήν αι μαγνητικάί επιρροαί της προσευχής, της άναμνήσεως, της αγάπης, δύνανται να έπιτελέσωσιν έργον σημαντικόν και να έπισπεύσωσι τήν έλευσιν τών άποκαλυπτικων λάμπων που θα φωτίσουν αυτήν τήν συνείδησιν τήν ακόμη κοιμισμένην, αυτήν τήν ψυχήν τήν αγωνιῶσαν διά τήν τύχην της. Η προσευχή εις τήν περίπτωσιν αυτήν είναι άληθής επίκλησις. Είναι ή φωνή της κλήσεως ήτις απευθύνεται προς τήν ψυχήν τήν άναποφάτιστον και κυμαίνομένην. Ίδού διατί ή λήθη των νεκρών, ή παραμέλησις της λατρείας των, είναι ένοχος. Και μäs αξίζει εργώτερον ή αυτή λήθη.

Έν τούτοις ή περίοδος αυτή της διαβάσεως, αυτός ό σταθμός έντός της σήραγγος τοϋ θανάτου, είναι κάτι τό άπολύτως άναγκάστον διά τήν προπαρασκευήν εις τήν θείαν φωτός τό όποιον θα διαδεχθή τό σκοτός. Πρέπει αι ψυχικαί αισθήσεις να προσαρμοζονται βαθμιαίως εις τήν νέαν έστιαν ή όποια θα τας φωτίση. Αίφνι διά δίοδος, χωρίς ένδιάμεσον σταθμόν, από τήν παρούσαν ζωήν εις τήν άλλην θα ήτο εκθάμβωσις, ή όποια θα παρήγε ταραχήν

παρατεταμένην. Ἡ φύσις δὲν κάμνει ἄλματα, εἶπεν ὁ μέγας Λινναῖος. Ὁ νόμος αὐτός διέπει ὁμοίως τοὺς διαδοχικοὺς σταθμοὺς τῆς πνευματικῆς ἀπελευθερώσεως.

Πρέπει τὸ ὄραμα τῆς ψυχῆς νὰ μεγαλῶνῃ βαθμηδόν, τὸ πούλι τῆς νυκτός, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἀτενίσῃ τὴν ἀγῆν, νὰ διατηρῆ σταθερῶς διεσταλμένην τὴν κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ του καὶ νὰ δυναθῆ, ὅπως ὁ ἀετός, νὰ κυττάξῃ κατ'εὐθείαν τὸν ἥλιον μὲ μάτι ἀτρόμητον. Ἡ προπαρασκευαστικὴ αὕτη ἐργασία συμπληροῦται πρὸς δευτικῶς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σταθμοῦ εἰς τὴν σήραγγα, τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον παρατεταμένου, ὅστις προηγεῖται τῆς κυρίως λεγομένης περιπλανητικῆς ζωῆς. Ὀλίγον κατ'ὀλίγον τὸ φῶς ἔρχεται. Κατ'ἀρχάς εἶναι πολὺ ὀχρῶν, ἥπως ἡ πρώτη χαρραυγῆ, ἡ ὁποία ἀνατέλλει εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὀρέων. Ἐπειτα τὴν χαρραυγὴν διαδέχεται ἡ αὐγὴ αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ ψυχὴ διαβλέπει τὸν νέον κόσμον, τὸν ὁποῖον κατοικεῖ, διαβλέπει καὶ κατανοεῖ τὸν ἑαυτὸν τῆς χάριν εἰς ἓν διεισδυτικὸν φῶς τὸ ὁποῖον τὴν διαπερνᾷ εἰς ὀληντῆς τὴν οὐσίαν.

Βαθμιαίως ὅλον τῆς τὸ πεπρωμένον μετὰ τῶν προηγουμένων ζωῶν καὶ πρὸ παντός μετὰ τῆς ἐνσυνειδήτου γνώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀντανανκλάται ἡ ἀμέσως προηγουμένη ζωὴ, θά ἀποκαλυφθῆ ὡς εἰς κινηματογραφικὴν ταινίαν δονουμένην καὶ ζωογονουμένην. Τὸ πνεῦμα τότε ἐννοεῖ τί εἶναι, ποῦ εἶναι καὶ τί ἀξίζει.

Αἱ ψυχαὶ δυνάμει ἀλανθάστου ἐνστίκτου, πηγαίνουν εἰς τὴν ἀαίραν τὴν ἀνάλογον πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐξελίξεως των, πρὸς τὴν ἰκανότητά των νὰ φωτισθοῦν καὶ νὰ τελειοποιηθοῦν. Ὡς ἡ αὐρὰ ἡ ἀπαλή, ἀλλ' ἐπιτακτικῆ ὠθεῖ τὸ ἀκάτιον, οὕτω καὶ ἡ ἔλξις τῶν συγγενῶν ρευστῶν ὀδηγεῖ τὰς ψυχὰς πρὸς ἄλλας ψυχὰς παρομοίας, μετὰ τῶν ὁποίων θά ἐνωθοῦν εἰς ἓν εἶδος φιλίας, μαγνητικῆς συγγενείας, καὶ οὕτως ἡ ζωὴ, ζωὴ ἀληθῶς κοινωνικὴ, ἀλλὰ βαθμοῦ ἀνωτέρου, ἀποκαθίσταται ἐκ νέου ἀπολύτως, ὅπως ἄλλοτε ἐδῶ κάτω, διότι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ δὲν δύναται νὰ ἀπαρνηθῆ τὴν φύσιν τῆς. Ἡ ἰδιαιτέρα σύνθεσις τῆς, ἡ ἰκανότης τῆς πρὸς ἀκτινοβολίαν τῆς ἐπιβάλλουσι τὴν κοινωνίαν τὴν ὁποίαν ἀξίζει.

Εἰς τὸ Ὑπερπέραν ἀνασχηματίζονται αἱ οἰκογένειαι, οἱ ὄμιλοι τῶν ψυχῶν, οἱ κύβηλοι τῶν πνευμάτων, κατὰ τοὺς νόμους τῆς συγγενείας καὶ τῆς συμπαιθείας.

Τὸ καθαρτήριο ἐπισκέπτονται ἄγγελοι, λέγουσιν οἱ μυστικισταὶ θεολόγοι. Τὸν πλάνητα κόσμον ἐπισκέπτονται, θά ἐλέγομεν, διευθύνουν καὶ ἐναρμονίζουν τὰ ἀνώτερα πνεύματα.

Ἐδῶ κάτω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς μεγαλοφυΐας, τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς δόξης ὑπῆρξαν καὶ θά ὑπάρχουσι πάντοτε μυσταγωγοί. Εἶναι οἱ προωρισμένοι, οἱ ἀπεσταλμένοι, οἱ τινες ἀνάλαβον τὸ ἔργον νὰ συντελοῦσιν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ κόσμου, νὰ βοηθήσουσιν τὸν κόσμον νὰ προοδεύσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν, εἰς τὴν δικαιοσύνην χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς των, χάρις εἰς τὰ ὀκνητὰ των καὶ ἐνίοτε χάρις εἰς τὸ αἷμα των.

Αἱ ὑψηλαὶ ἀποστολαὶ τῆς ψυχῆς οὐδέποτε παύουσι. Τὰ ὑπέροχα πνεύματα τὰ ὁποῖα ἐδίδαξαν καὶ ἐβεβλίωσαν τοὺς συνανθρώπους των ἐπὶ τῆς γῆς συνεχίζουσι εἰς κόσμον ἀνώτερον, ἐντός εὐρυτέρου πλαισίου, τὸ ἀποστολικὸν των ἔργον, ἔργον λυτρωτικόν, ἔργον ἀγάπης.

Θύτω ή ιστορία επαναλαμβάνεται επ'άπειρον και αποβαίνει επί μάλλον και μάλλον παγκόσμιος. Ο κυκλικός νόμος, ο διέπων την αιωνίαν πρόοδο των καταστάσεων και των κόσμων, εκτυλίσσεται: άεννάως εις όλονέν ευρύτερας σφαίρας και τροχιάς. Τα πάντα επαναρχίζουν άνω, δυνάμει του αυτού νόμου οστις διευθύνει την εξέλιξιν κάτω. Εκεί εύρίσκεται όλον τό μυστήριο της εξέλιξεως.

Λεόν Ντενί (Leon Denis). Από τό βιβλίον του "Τό μέγα αίνιγμα" ("La grande énigme") Μετ. Έλένης Κ. Γεωργαντά.

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

Έγώ μαι τώρα φίλε μου
ή πιο στερνή σου άγάπη.

Θά 'τανε κρίμα τούτη τή νυχτιά
τή σκοτεινή και κρύα
τά λόγια που τραγούδαγες
τίς φωτεινές τίς μέσες
νά πάφεις τώρα νά τά λές.

Μή στάματήσεις καλλιηάρι μου
τά ξέγνοιαστα τραγούδια σου
κι άς μή πορεθύν τά λόγια τους
στά ξυλιασμένα χείλια σου νά φτάσουν.

Άχνά φιθύριζε τα μέσα σου,
έγώ κοντά θά βρισκομαι
κι όλα θά τ'άγροικάω.

Άπόφε μήν κοιτάς νά δεῖς
τ'άστέρια, τό γλωμό φεγγάρι.
Παραστρατήσαν και χαθήμανε
μέσα στή μαύρη καταχνιά.

Μήν φάχνεις μόνος νά διαβεῖς
τό μυριοπατημένο μονοπάτι.
Τά μάτια σου ξεμάθανε
νά βλέπουν στό σκοτάδι.

Άπόφε θά 'σαι τό μαρό μου.
Στήν άγκάλιά μου θά σε πάρω.
Στό στήθος μου τό κρύο
άκούμα τό κεφάλι σου άπαλά.

Μάτα στό μαύρο σάλι μου
θά σέ τυλίξω στοργικά.
Κλείσε τά μάτια σου
κι δνείρα κάνε φωτεινά
σάν τότε πού κοιμόσουνα

στης μάνας σου τήν άγκαλιά.
Εγώ σιγά σιγά θά περπατώ στό μονοπάτι
καί δέν θ' άκούς τίς δρασκελιές μου.

Μονάχα τών κυπαρισσιών
οί στεναγμοί θ' άκούγονται
στή σιγαλιά τής νύχτας.

Κοντά σου θά 'μαι
ώς τά χαράματα
όπόταν θά χωρίσουμε
γιατί στό δίστρατο
θά χουμε φτάσει.

Τή χαρρυγή μονάχος σου θά δείς
καί τών πουλιών τά τιτιβίσματα
πάλι μονάχος θά τ' άκούσεις.
Μά τότες σύ δέν θά μέ συλλογιέσαι
κι ές είμαι πάντα έγώ
ό φίλος σου ό καρδιακός,
ό Χάροντας ό λυτρωτής.

Δημήτρης Θεοδωρίδης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Ό θάνατος δέν είναι έχθρός, μά μιá αναπόφευκτη περιπέτεια.

"Ολιβερ Λότζ (Oliver Lodge), σύγχρονός μας φυσικός καί πνευματιστής.

Μέ χίλιους τρόπους ό θάνατος ξαναδίνει τή ζωή.

Φ. Μάσιντζερ (Ph. Massinger, 1583-1640), άγγλος δραματικός ποιητής τής έλισαβετιανής έποχής.

"Αν είσαι Χάρος χαλαστής, είσαι καί Χάρος πλάστης.

'Αριστ. Βαλαωρίτης

Είν' όμορφος κι ό θάνατος άπ' ό,τι μέσα του έχει
άξήγητο κι άπέραντο κι άθάνατο καί μέγα.

Κ. Παλαμάς

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ

συνέχεια από τό προηγούμενο τεύχος

Τήν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως ἀρνοῦνται οἱ ἀποδεχόμενοι τό πεπρωμένον, τό ὁποῖον ἀποτελεῖ τήν βάσιν τῶν θεησεκείων τῆς ἀρχαιότητος. Οὐδεὶς ἄγνοεῖ ποίαν σημασίαν εἶχεν εἰς τήν Ἑλληνικήν μυθολογίαν τό δόγμα τοῦ πεπρωμένου, δυνάμει τυφλῆς ἥτις ἐδέσμευε τὰς πράξεις Θεῶν καί ἀνθρώπων ὑπό τόν ζυγόν ἀνάμπτου καί τυφλῆς ἀνάγκης.

Οἱ Στωϊκοὶ μετέβαλον κάπως τό δόγμα τοῦτο καί ἀπέδωκαν εἰς τό πεπρωμένον ἰδιότητας προσεγγιζούσας εἰς τήν Προνοίαν, ὁ δέ Χριστιανισμός ἐξώρισε μὲν ἐκ τῆς θεησεκείας τὰς παχυλάς ἐκείνας εἰκόνας διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐθνισμός κατέπνιξεν οὕτως εἰπεῖν τό θεῖον, ἀλλά τὰ δόγματα αὐτοῦ παρερμηνευθέντα ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς νέας πλάνας. Ἀπὸ τοῦ Αὐγουστίνου καί ἐντεῦθεν διημφισβητήθη πολλὰκις ἡ ἐλευθερία τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως, διὰ τῶν ἀρχηγῶν δέ τῆς Μεταρρυθμίσεως Λουθήρου καί Καλβίνου ἡ ἄρνησις τῆς ἐλευθερίας τῆς θελήσεως ἀνυψώθη εἰς δόγμα, τό ὁποῖον ἀναπτύσσεται εἰς τό γνωστόν ἔργον τοῦ Λουθήρου (De servo arbitrio καί εἰς τό τοῦ Καλβίνου (Institution Chretien ne(1)).

Ἐπίσης καί ἡ φιλοσοφία ἀριθεῖ πολλά συστήματα στηριζόμενα ἐπὶ τοῦ πεπρωμένου.

Ὁ κατ'ἐξοχὴν διατυπώσας τήν διδασκαλίαν τοῦ πεπρωμένου, εἰς τήν φιλοσοφίαν εἶναι ὁ Σπινόζας. Κατά τόν Σπινόζαν πᾶσα αἰτία ἐνεργεῖ κατ'ἀνάγκην ἢ πρώτη αἰτία, ὁ Θεός, δι' ἀνάγκης ἐμφύτου εἰς αὐτόν· αἱ δευτέραι αἰτίαι, καί ἡ ψυχὴ ἰδίᾳ, διὰ τῆς ἀνάγκης τῆς θείας φύσεως. Τόν Σπινόζαν ἠκολούθησαν μὲ παραλλαγὰς τινὰς καί πολλοὶ ἄλλοι φιλόσοφοι.

Διακρίνουσι διάφορα εἶδη πεπρωμένου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα εἶναι τό Μωσαϊκοῦ λεγόμενον πεπρωμένον, τό Θεολογικόν ἢ ὁ ἀπόλυτος προορισμός καί τό φιλοσοφικόν ἢ Σπινόζειον πεπρωμένον.

(1) Ἀντίθετος πρὸς τήν θεωρίαν τοῦ Αὐγουστίνου εἶναι ἡ θεωρία τοῦ Πελαγίου, Βρεταννοῦ μοναχοῦ τοῦ Ε' αἰῶνος μ.Χ., ἐρμηνευτοῦ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Πελάγιος, συμφωνῶν πρὸς τήν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, παρεδέχετο τήν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως. Ὁ πελαγιανισμός κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς κλονίζων τήν πίστιν εἰς τό προπατορικόν ἁμάρτημα, ἀλλ' ἡ ἄκωκως ἀντίθετος διδασκαλίᾳ τοῦ Αὐγουστίνου δέν ἐπεκράτησε πλήρως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐκτός τῶν ἀρχηγῶν τῆς Μεταρρυθμίσεως ἠρνήθη τήν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως καί ὁ ἐνθερμὸς ὁπαδὸς τοῦ Αὐγουστίνου Ὁλλανδὸς θεολόγος καί κληρικὸς Cornelius Jansen (Jansenius, 1585-1622), ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἐξ αὐτοῦ ὀνομασθέντος γιανσενισμού, αἰρέσεως ἣτις εὐρύτατα διεδόθη εἰς τήν Γαλλίαν κατὰ τόν 17 αἰῶνα καί ἀντετάχθη εἰς τόν ἡμιπελαγιανισμό τῶν Ἰησοῦϊτῶν. Γιανσενιστῆς ὑπῆρξε καί ὁ Πασκάλ.

Κατά τό μωσαμεθανικόν πεπωμένον τά πάντα εἶναι προωρισμένα καί συμβαίνουν κατ'ἀνάγκην τυφλήν. Κατά τόν Leibnitz, τό πεπωμένον τοῦτο ὑπενθυμίζει ἐκεῖνο τό ὅποιον ἐκάλουν οἱ ἄρχαῖοι λόγον ἀεγόν, καταλήγοντα εἰς τό μηδέν πράττειν. Διότι ἔλεγον ὅτι, ἐάν ἐκεῖνο τό ὅποιον ἐπιθυμῶ μέλλῃ νά συμβῆ, θά συμβῆ καί ἐάν δέν πράξω τίποτε, ἂν πάλιν δέν μέλλῃ νά συμβῆ, οὐδέποτε θά συμβῆ, οἴουσδήποτε κόπους καί ἂν ὑποστῶ. Ἐπ'αὐτοῦ φαίνεται τοῦ ἐπιχειρήματος στηριζόμενοι οἱ Τοῦρκοι δέν ἀποφεύγουν τοὺς τόπους ὅπου ὑπάρχει λοιμός.

Τό Θεολογικόν πεπωμένον ἢ ὁ ἀπόλυτος προωρισμός συνίσταται εἰς τό ἐξῆς: ὅτι ὁ Θεός προορίζει ἐκ τῶν προτέρων τοὺς ἐκλεκτούς καί τοὺς ἀποβλήτους, τοὺς εὐσεβεῖς καί τοὺς ἀσεβεῖς, ἐκείνους μὲν ἐκλέγων ἐξ εὐνοίας, τούτους δέ καταλείπων εἰς τὴν αἰωνίαν καταδίκην. Ἡ διδασκαλία αὕτη, ἡ ἀρνούμενη ἀπολύτως τὴν ἐλευθερίαν, περιπίπτει εἰς τά αὐτά μέ τὴν προηγουμένην ἕτοπα. Τῷ ὄντι, ἂν ἡ τύχη μου ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ἐκλογῆς καί τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ, τί δύναμαι νά πράξω διὰ νά τὴν μεταβάλλω; Ἄν εἶμαι ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν, θά σωθῶ πάντως. ἂν ἐκ τῶν ἀποβλήτων, δέν θά μέ σώσῃ τίποτε. Ὁφείλω ἔρα νά περιμένω τὰ ἀποτελέσματα τῆς θείας ἀποφάσεως ἐν ἀπολύτῳ ἀδιαφορίᾳ. Εἰς τὴν διδασκαλίαν ταύτην ὁ Θεός παριστάνεται ὡς τῦραννος ἐνεργῶν ἀυθαιρέτως καί ἀντικαθιστῶν τὴν δικαιοσύνην διὰ τῆς δυνάμεως.

Κατά τό φιλοσοφικόν ἢ σπινόζειον πεπωμένον πάντα τά φαινόμενα τοῦ σύμπαντος, ἐπομένως καί αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, πηγάζουσιν ἐκ τῆς οὐσίας τῶν ὄντων μετὰ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης μεθ' ἧς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ τριγώνου ἔπεται ἡ ἰσότης τριῶν γωνιῶν πρὸς δύο ὀρθάς. Ἡ βούλησις ἔρα δέν δύναται νά κληθῆ ἐλευθέρα ἀλλ' ἀναγκασία.

Ἡ ἐλευθερία τῆς θελήσεως εἶναι ἐπίσης ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς ἀρχάς τοῦ συστήματος ἐκείνου τό ὅποιον ἀρνεῖται εἰς τόν ἀνθρώπον πᾶσαν πνευματικὴν ἐνέργειαν. Οἱ ὕλισται, περισσότερον πάντος ἄλλου, ἀρνοῦνται τὴν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως, χαρακτηρίζοντες τὴν θέλησιν ὡς ἀναπόφευκτον προῖόν διαφόρων φυσικῶν αἰτίων, ὡς ἀναγκασίαν ἔκφρασιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἐξ ἄλλου οἱ λεγόμενοι deterministes παραδέχονται ὅτι ὁ ἀνθρώπος οὐδέποτε πράττει ἄνευ αἰτίας· ὅτι ἐκ πολλῶν αἰτιῶν ὑπερνικᾶ πάντοτε τὸ ἰσχυρότερον· ὅτι ἔρα αἱ πράξεις μας δέν εἶναι προῖόν ἐλευθέρας θελήσεως καί ἀποφάσεως, ἀλλ' αἰτιῶν ξένων.

(Συνεχίζεται)

Καλλιόπη Κουτσογιάννη. Ἀπὸ τὴν διάλεξιν "Τῶν πράξεων ἡμῶν κύριοι ἐσμεν" τὴν περιλαμβανομένην εἰς τό β' τεῦχος τῶν "Θεοσοφικῶν ὁμιλιῶν".

ΜΗΝΥΜΑ

Ἄπο ποιάν ἀδυσώπητη Μοῖρα σπρωγμένοι
 στό στενό αὐτό ὀρομίσκο προχωροῦμε σκυφοί;
 Στά δεσμά τ' ἀκατάλυτα πάντα δεμένοι,
 ἀπό χέρι πού ἀνήλεα καί σκληρά μᾶς κρατεῖ,
 μέσ στά ἐφήμερα, μέσα σ' ἀνάξια πάθη,
 ὡς σέ ποιᾶ θά κυλήσουμε ἀπύθμενα βάρη,
 ἀπ' τὰ μάτια μας χάνοντας τήν ὑστατή ἀκτῆ,
 σάν ἀνίδεοι στόν ἔλιγγο αὐτόν ποντισμένοι;

Μέσ στή νύχτα πού ἐρέβη βαραίνουν οἱ πόθοι,
 κ' ἡ καρδιά μου σάν νῆταν καλαμιᾶ στήν ὀχτιά,
 ἀπ' τίς μπόρες λυγοῦσε, τή δέροναν ἀνέμοι,
 ἕνα ρῆγος ν' ἀπλώνεται γύρω της νιώθει,
 ἕνα ρῆγος πού γίνεται παλμός στή νυχτιά,
 κ' εἶναι κάτι πού πέρα ἀπ' τὰ σκότη ἀργατρέμει
 κ' εἶναι κάτι πού δέν τόχουν φέρει οὔτε οἱ ἀνέμοι
 κ' εἶναι κάτι σάν μήνυμα πού μίλαε βαθειά
 κ' ἡ φυχή μου, πού χρόνια καρτερεῖ, τοῦ ἐδόθη.

Σάν πυρίνη σομφεῖα πού χτυπᾶ στά σκοτάδια,
 σάν ἀπρόσμενος ἦχος πού ἀντηχεῖ στή σιγή,
 σάν μιᾶ φλόγα πού ξάφνου στούς πάγους ἀνάβει,
 κάτι ἀπ' τ' ἄγνωστο φτάνει στή ζωή μου τήν ἄδεια
 καί μηνάει μιᾶ γαλήνια μακρινή χαρραγή.

Κ' ἡ καρδιά μου σ' ἐρώτημα πιά δέν σκοντάβει,
 δέν θαρρεῖ δίχως νόημα τό δρόμο πού ἐδιάβη,
 κι οὔτε βλέπει νά ὑφώνεται ἐμπρός της φραγή.
 Ἕνα ἀνέσπερο φῶς πλημμυρεῖ τά σκοτάδια.

1939. Γ. Τσουκαλᾶς

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ

Ἡ καταφρόνια γιά τᾶ μεταφυσικά εἶναι τό πιό σίγουρο σύμ-
 πτωμα ἀνελεύθερου, στενοῦ καί θεμελιακᾶ ἀνόητου μυαλοῦ ὄσο γε-
 ρό κι ἂν εἶναι σέ πολλές πρακτικές δραστηριότητες.

Τξ. Μπέρναρντ Σῶ (G. Bernard Shaw). Ἄπο τόν πρόλογο τῆς
 νουβέλλας του "Μιᾶ μαύρη κοπελίτσα φάχνει νά βρεῖ τό Θεό".
 (A Little Black Girl in Search for God)

Μετάφρ. Δημ. Θεοδωρίδη.

Η ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Ἡ πιό ὀμορφη καί ἡ πιό βαθειά συγκίνηση πού εἶναι μπορετό νά ἔχουμε σάν ἐμπειρία εἶναι τό νιώσιμο τοῦ μυστικισμοῦ.

Εἶναι ἡ δύναμη τῆς ἀληθινῆς ἐπιστήμης...

Νά ξερεῖς πώς αὐτό πού εἶναι σέ μᾶς ἀπρόσιτο ὑπάρχει πραγματικά καί ἐκδηλώνεται σάν ἡ πιό ἀχτιδοβόλα ὀμορφιά καί πού τά δικά μας ἀκόμιστα αἰσθητήρια τῆ γροικοῦν μονάχα στίς πιό χοντρές μορφές.

Αὐτή ἡ γώση, αὐτό τό νιώσιμο βρίσκεται στό κέντρο τῆς ἀληθινῆς θεησκευτικότητας.

Α. Ἀϊνστάϊν (Albert Einstein) : Ἐπό τό "Πώς βλέπω τόν κόσμο". Μετάφρ. Δημ. Θεοδωρίδη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ



„ΘΥΡΣΟΣ „

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Ἄν. Μπέζαντ (Annie Besant)	Οἱ βασικοί νόμοι τῆς Θεοσοφίας μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου	Δρ. 25
Μεϊμπελ Κόλλινς (Mabel Collins)	Φωνή ἀπό μακριά μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμου	ἱ 10
Αἰμέ Μπλέν (Aimée Blech)	Στούς πονεμένους μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμου	ἱ 20
Τ. Τ. Βρατσάνου	Ἐπίτασύνθετος ἄνθρωπος	ἱ 10
Καλ. Α. Κουτσογιάννη	Θεοσοφικαί ὀμιλίαι τεῦχ. Α'	ἱ 25
Ἄν Μπέζαντ	Ἡ ἀρχαία σοφία μετάφρ. Τ. Τ. Βρατσάνου	ἱ 60
Καλ. Α. Κουτσογιάννη	Θεοσοφικαί ὀμιλίαι τεῦχ. Β'	ἱ 20

Στό προηγούμενο Δελτίο (16, Φθινόπωρο 1962), στό ἄρθρο: Ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σαρόβ καί τά ζῶα" σελ. 5 στίχ. 9-10, κατά λάθος γράφτηκε: μέ τούς ἁγίους Πέτρο τῆς Ρώμης καί Κλήμη τῆς Ἀλεξάντρειας. Τό σωστό εἶναι: μέ τούς ἁγίους Πέτρο τῆς Ἀλεξάντρειας καί Κλήμη τῆς Ρώμης.

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Χαρ. Τρικούπη 26

Είναι πνευματικό σωματείο ανεγνωρισμένο με απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών αρ. 18684/1959 και καταχωρημένο στο βιβλίο ανεγνωρισμένων σωματείων στις 2.1.60 με αύξοντα αριθμό 3054.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΗΣ

“Αρθρον 4ον Τὸ ἐν γένει πνεῦμα καὶ τὰς ἐργασίας τῆς Θ. Ἐν. κανονίζει ἡ ἀκόλουθος διακήρυξις :

« Ἡ Θ. Ἐν. εἶναι ἀφοσιωμένη εἰς τὰς Θεοσοφικὰς ἀρχὰς χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ καμίαν θεοσοφικὴν ὀργάνωσιν.

Ἀκολουθεῖ τὰς θεοσοφικὰς διδασκαλίας τὰς διατυπωθείσας ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς θεοσοφικῆς κινήσεως εἰς τὸν κόσμον, μεγάλης Διδασκαλίσεως τῶν θεοσοφικῶν ἀρχῶν Ἑλενας Πετρόβνας Μπλαβάτσου καὶ τῶν διαδόχων αὐτῆς συγγραφέων θεοσόφων, ἐκπαιδευτῶν παγκοσμίου φήμης, δὲν ἀσχολεῖται ὅπως οὔτε μὲ τὰς ἀτομικὰς διχογνωμίας οὔτε μὲ τὰς μεταξὺ ὁμάδων διαστάσεις.

Ἡ ἐργασία τὴν ὅποιαν ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ οἱ σκοποὶ τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει εἶναι τόσον ὑψηλοὶ καὶ τόσον ἐργώδεις ὥστε οὔτε χρόνος διαθέσιμος οὔτε καὶ πόθος ὑπάρχει διὰ νὰ ἀσχοληθῇ αὐτὴ μὲ οἰασθῆποτε διχογνωμίας ἢ θεοσοφικὰς αἰρέσεις.

Ἡ ἐργασία καὶ οἱ σκοποὶ τῆς Θ. Ἐν. ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς θεοσοφίας, προπάντων δὲ ἀποβλέπει αὐτὴ εἰς τὸ νὰ τίθενται εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν αἱ θεοσοφικαὶ διδασκαλίαι, ὥστε νὰ καταστῇ κατορθωτὴ ἡ συνταύτισις μὲ τὸ Εἶναι, ἢ ὅποια μόνον δύναται νὰ δώσῃ τὴν βιθυτάτην πεποίθησιν ἐπὶ τὴν παγκόσμιον ἀδελφότητα.

Ἡ Θ. Ἐν. διακηρύσσει ὅτι ἀσάλευτον θεμέλιον τῆς ἐνότητος ὅλων τῶν θεοσόφων ἀνεξαγνῆτως τούτου διαμονῆς καὶ ἰδιαιτέρας ἐν γένει καταστάσεως ἐκείνου, εἶναι ἡ ταυτότης τοῦ σκοποῦ, τῶν τάσεων καὶ τῶν διδασκαλιῶν καὶ ὅτι ἡ βῆσις αὐτὴ τοὺς συνδέει μεταξὺ τῶν ἀδιασπᾶτως.

Ἡ Θ. Ἐν. θεωρεῖ πραγματικοὺς θεοσόφους ὅλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἔχουσι ἀφιερῶσει τὴν ζωὴν των εἰς τὴν πραγματικὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν παραδέχεται διακρίσεις πίστεως, φυλῆς, φύλου, τάξεως, χρώματος, ἠθικῆς ἀξίας ἢ συμμετοχῆς εἰς οἰονδήποτε ὀργάνωσιν.

Ἡ Θ. Ἐν. δέχεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὅλους τοὺς συμφωνοῦντας μὲ τοὺς ὅρους τῆς παρουσίας διακηρυξέως καὶ ἐπιθυμοῦντας εἰλικρινῶς ὅπως διὰ τῆς μελέτης καὶ παντὸς ἄλλου μέσου καταστῶσιν ἰκανότεροι νὰ βοηθοῦν καὶ νὰ διδάσκουν τοὺς ἄλλους Ἡ Θ. Ἐν. θεωρεῖ πραγματικοὺς θεοσόφους, ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι προσκεκολλημένοι εἰς καμίαν λατρείαν καὶ εἰς καμίαν αἴρεσιν, καὶ ὅμως ἀνήκουν εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς πάσας.

“Αρθρον 7ον.— Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ γίνωσι μέλη τῆς Θ. Ἐν. ὑπογράφουσι τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν :

Συμφωνῶν μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς Θ. Ἐν. ὅπως διατυποῦνται οὗτοι εἰς τὴν ἐκκήρυξιν αὐτῆς, ἐπιθυμῶ νὰ γίνω μέλος τῆς Στοᾶς (ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τῆς Στοᾶς) μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ἐγγραφὴ μου δὲν συνεπάγεται δι’ ἐμὲ ἄλλην ὑποχρέωσιν ἐκτὸς ἐκείνης τῆν ὁποίαν ὀρίζω κατωτέρω».

Γιὰ περισσότερας πληροφορίας ἀπευθυνθῆτε : Χαρ. Τρικούπη 26, ἰσόγειον, κάθε Τρίτη καὶ Παρασκευὴ ὥρα 7.30-9 μ.μ.

